

สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2564 (IMD 2021)

สมรรถนะการศึกษาไทย ในเวทีสากล ปี 2564 (IMD 2021)

IMD WORLD
COMPETITIVENESS
YEARBOOK

สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2564 (IMD 2021)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

379.593 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ส สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2564 (IMD 2021)
170 หน้า
ISBN : 978-616-290-375-1
1. การศึกษา
2. ชีตความสามารถในการแข่งขัน-การศึกษา
3. ชื่อเรื่อง

สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2564 (IMD 2021)

สิ่งพิมพ์ สกศ.	อันดับที่ 22/2565
พิมพ์ครั้งที่ 1	มิถุนายน 2565
จำนวน	1,000 เล่ม
ผู้จัดพิมพ์และเผยแพร่	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2314, 2312, 2311 โทรสาร 0 2243 7915 Website : http://www.onec.go.th
พิมพ์ที่	บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด 19/25 ม.8 ถนนเต็มรัก-หนองกางเขน ตำบลบางคูรัด อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11000 โทรศัพท์ 0 2150 9676-8 โทรสาร 0 2150 9679 E-mail : 21centuryprint@gmail.com www.21century.co.th

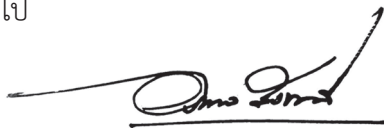
คำนำ

โลกยุคปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Disruption) ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด การสื่อสารที่มีการกระจายอย่างกว้างขวางและไร้ขีดจำกัด รวมทั้งประชากรโลกกำลังเผชิญอยู่กับโรคระบาดโควิด-19 (Covid-19) ซึ่งเป็นตัวเร่งที่ทำให้คนทำงานเห็นความสำคัญของการสร้างทักษะใหม่ และอาชีพใหม่ด้านดิจิทัล ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพจะเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะให้พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้น รวมทั้งสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาของประเทศ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทยให้มีขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องและเป็นไปตามเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งกำหนดให้ ผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา (IMD) เป็นเป้าหมายหลัก และตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงาน ฯ จึงได้จัดทำรายงานสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2564 ขึ้น โดยศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยกับนานาชาติ เพื่อให้เห็นสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก จากตัวชี้วัดของสถาบัน

นานาชาติเพื่อพัฒนาการจัดการ (International Institute For Management Development : IMD) เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์ โดยเน้นการวิเคราะห์ตัวชี้วัดด้านการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศทั่วโลก จำนวน 64 ประเทศ รวมทั้งตัวชี้วัดในระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา อาทิ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร เพื่อติดตามผลการดำเนินงานด้านการศึกษาของประเทศตามตัวชี้วัดของ IMD และเรียนรู้ความสำเร็จของนานาชาติที่สามารถสะท้อนการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศให้สูงขึ้นได้ รวมทั้งเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจวางแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทยให้สอดคล้องกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศในด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร นักวิชาการ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย การวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศ รวมทั้งการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป้าหมายในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาหรือสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากลให้สูงขึ้นต่อไป

(นายอรรถพล สังขวาสี)
เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะการศึกษาของประเทศไทยกับนานาชาติ โดยใช้ดัชนีของสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาการจัดการ (International Institute for Management Development: IMD) เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2540 และใช้ข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งการวัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร รวมทั้งใช้ข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วนำเสนอการเปรียบเทียบกับประเทศที่อยู่ในภูมิภาคที่ใกล้เคียงกันโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบาย และวางแผน เพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ในปี 2564 สถาบัน IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ในรายงาน The World Competitiveness Yearbook (WCY) 2021 ซึ่งในปีนี้ IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ รวม 64 ประเทศ 334 ตัวชี้วัด โดยแหล่งข้อมูลที่ IMD นำมาจัดอันดับมาจาก 2 ทาง คือ 1) ข้อมูลสถิติ/ข้อมูลทุติยภูมิ (Hard data /Secondary data) เป็นการรวบรวมจากองค์การระหว่างประเทศ ระดับชาติ และภูมิภาค เช่น OECD, World Bank, UN, WTO, UNESCO/UIS, IMF เป็นต้น จำนวน 163 ตัวชี้วัด 2) ข้อมูลจากการสำรวจ (Survey data) ได้จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง โดยข้อมูลที่ได้จะอยู่ในรูปของคะแนนความพึงพอใจที่มีค่าระหว่าง 1 – 10 จำนวน 92 ตัวชี้วัด และมีข้อมูลที่เป็นภูมิหลัง 79 ตัวชี้วัดที่ไม่ได้นำมาคิดคำนวณในการจัดอันดับภาพรวม

IMD พิจารณาจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศตามปัจจัยหลักที่สำคัญ 4 ด้าน คือ 1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) 2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) 3) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business Efficiency) และ 4) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ประเมินครอบคลุมข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ สุขภาพและสิ่งแวดล้อม รวมถึงปัจจัยด้านการศึกษา ซึ่งในแต่ละปัจจัยหลักประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย (Sub-Factor)

ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของประเทศไทย

ในภาพรวมประเทศไทยอยู่ในอันดับ 28 มีอันดับดีขึ้น 1 อันดับ (อันดับที่ 29 ในปี 2563) โดยมีผลคะแนนรวมที่ลดลงเป็น 72.519 คะแนน จาก 76.234 คะแนน ในปี 2563 เมื่อพิจารณาคะแนนที่ประเทศไทยได้รับระยะตั้งแต่ ปี 2560 – 2564 พบว่า ประเทศไทยยังคงมีสมรรถนะในการแข่งขันเป็นอันดับ 3 ในอาเซียน รองจาก สิงคโปร์ และมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีแนวโน้มสมรรถนะที่ลดลงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ จากอันดับความสามารถในการแข่งขันที่ 27 เมื่อปี 2560 เป็นอันดับ 28 ในปี 2564 โดยมีอันดับลดลง 1 อันดับ และมีอันดับลดลงจากปี 2562 ถึง 3 อันดับ (อันดับ 25) ทั้งนี้ ประเทศอาเซียนส่วนใหญ่มีอันดับดีขึ้นจากปี 2563 ยกเว้นเพียง สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ที่มีอันดับลดลง

เปรียบเทียบสมรรถนะของแต่ละปัจจัยหลัก พบว่า

ความสามารถในการแข่งขันจากปัจจัยหลัก 4 ปัจจัยที่ใช้ประเมิน พบว่ามี 3 ปัจจัยที่มีอันดับดีขึ้นกว่าปี 2563 ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพภาครัฐ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน และมี 1 ปัจจัยที่มีอันดับลดลง ได้แก่ ปัจจัยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ สำหรับปัจจัยที่เป็นจุดแข็งของประเทศไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพภาครัฐ รองลงมา

ได้แก่ ปัจจัยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านประสิทธิภาพภาครัฐกิจ ขณะที่ปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นจุดอ่อนที่จุดรั้งให้อันดับภาพรวมไม่ดีขึ้นมากนัก

ปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 21 มีอันดับลดลง 7 อันดับจากปีที่ผ่านมา ซึ่งมีอันดับดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ยกเว้น ออสเตรเลีย เกาหลี มาเลเซีย ญี่ปุ่น ไต้หวัน จีน และสิงคโปร์ ที่มีอันดับดีกว่าไทย โดยปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ปัจจัยย่อยด้านการจ้างงาน ประกอบด้วย อัตราการว่างงานต่ำ รวมทั้งปัจจัยย่อยด้านการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วยรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในปัจจัยย่อยแล้ว จุดที่ยังเป็นจุดอ่อนคือ ปัจจัยย่อยด้านระดับราคา/ค่าครองชีพ ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดเรื่องราคาค่าอาหารที่สูงขึ้น และปัจจัยย่อยด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ต่อหัวของประชากรต่ำ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดอ่อนของประเทศไทย

สำหรับปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาครัฐ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 20 มีอันดับดีขึ้น 3 อันดับจากปีที่ผ่านมา ซึ่งมีอันดับดีกว่าหลายประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย จีน มาเลเซีย เกาหลี ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินเดีย และมองโกเลีย โดยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ปัจจัยย่อยด้านนโยบายการคลัง ซึ่งประกอบด้วยประสิทธิภาพการเก็บภาษีการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ส่วนจุดอ่อนที่เป็นตัวจุดรั้งประสิทธิภาพภาครัฐ คือปัจจัยย่อยด้านกฎระเบียบในการทำธุรกิจ ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่ซ้ำซ้อน และปัจจัยย่อยด้านกรอบการบริหารด้านสังคม ซึ่งมีตัวชี้วัดในด้านความมีเสถียรภาพของสื่อที่อยู่ในระดับต่ำ

ในปัจจัยหลักด้าน**ประสิทธิภาพภาครัฐกิจ**ประเทศไทยถูกจัดอันดับอยู่ที่ 21 มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งมีอันดับดีกว่าหลายประเทศ ได้แก่ นิวซีแลนด์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เกาหลี อินเดีย ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และมองโกเลีย โดยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ปัจจัยย่อยด้านตลาดแรงงาน

โดยเฉพาะเรื่องร้อยละของกำลังแรงงานที่เพิ่มขึ้น และปัจจัยย่อยด้านการบริหารจัดการ ในเรื่องร้อยละของผู้ประกอบการในระยะธุรกิจเริ่มต้นที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือเป็นจุดแข็งด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนที่เป็นตัวจุดรั้งปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจ คือ ปัจจัยย่อยด้านผลผลิตภาพ และประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย ผลผลิตภาพด้านแรงงาน และผลผลิตภาพในภาพรวม รวมทั้งปัจจัยย่อยด้านการบริหารจัดการ โดยมีตัวชี้วัดด้านความกลัวต่อความล้มเหลวในการเป็นผู้ประกอบการเป็นจุดอ่อนและเป็นตัวจุดรั้งปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจอีกด้วย

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 43 **มีอันดับดีขึ้น 1 อันดับ จากปีที่ผ่านมา** ซึ่งมีอันดับดีกว่า อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และ มองโกเลีย ซึ่งมีอันดับรั้งท้าย อยู่ที่ 49, 57, 59 และ 62 ตามลำดับ แต่ไทยกลับ มีอันดับที่ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยเฉพาะสิงคโปร์ (อันดับ 11) รองลงมาคือ ไต้หวัน ฮองกง เกาหลี จีน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และ มาเลเซีย ทั้งนี้ ด้านโครงสร้างพื้นฐานประเทศไทยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ประกอบด้วย อัตราการพึ่งพิงของประชากรต่ำ และด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วย ตัวชี้วัดด้านการลงทุนด้านการสื่อสารทางไกลโดยใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้นอย่างไรก็ตาม **จุดอ่อนที่เป็นตัวจุดรั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ด้านการศึกษา และด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม** ประกอบด้วย การช่วยเหลือทางการแพทย์ ในขณะที่ด้านการศึกษาต้องเร่งปรับปรุงในเรื่องงบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP ที่มีจำนวนน้อย อัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนมาก และอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนน้อยลง เป็นต้น

ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย

ในปี 2564 IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ซึ่งเป็น 1 ใน 5 ของปัจจัยย่อยในปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทย มีอันดับด้านการศึกษาอยู่ในอันดับ 56 มีอันดับลดลง 1 อันดับเมื่อเปรียบเทียบกับ ปี 2563 ทั้งนี้ ประเทศไทยมีสมรรถนะด้านการศึกษาเป็น อันดับ 11 ของภูมิภาค เอเชียแปซิฟิก โดยมีสมรรถนะดีกว่าเพียง 3 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย อันดับ 58 อินเดีย อันดับ 59 และฟิลิปปินส์ อันดับ 60 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยมีสมรรถนะด้านการศึกษาลดลง จากอันดับที่ 51 ในปี 2554 เป็น อันดับ 56 ในปี 2564

IMD จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ตามตัวชี้วัด ด้านการศึกษาทั้งหมด 19 ตัวชี้วัดเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการจัดอันดับ ด้านการศึกษาของประเทศไทยในปี 2564 เปรียบเทียบกับปี 2563 จำแนก ตามแหล่งที่มาของตัวชี้วัด พบว่า กลุ่มตัวชี้วัดที่มาจากการรวบรวมข้อมูล จากหน่วยงานต่าง ๆ (Hard data) จำนวน 15 ตัวชี้วัด มีอันดับดีขึ้น 4 ตัวชี้วัด มีอันดับเท่าเดิม 4 ตัวชี้วัด และมีอันดับลดลง 7 ตัวชี้วัด สำหรับกลุ่มตัวชี้วัด ที่ใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจ (Survey data) จำนวน 4 ตัวชี้วัด มีอันดับดีขึ้น 2 ตัวชี้วัด และลดลง 2 ตัวชี้วัด

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวชี้วัดด้านการศึกษา 19 ตัวชี้วัด จำแนกตามวัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และเปรียบเทียบ ข้อมูลผลการจัดอันดับกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยมี รายละเอียดดังนี้

ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พิจารณาจากตัวชี้วัดต่างๆ ของ IMD จำนวน 6 ตัวชี้วัด จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ **กลุ่มที่ 1 งบประมาณด้านการศึกษา** จำนวน 3 ตัวชี้วัด พบว่า เมื่อพิจารณากลุ่มตัวชี้วัดด้านงบประมาณด้านการศึกษา ได้แก่ 1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP พบว่า ในปี 2564 ประเทศไทยมีการลงทุนทางการศึกษาร้อยละ 3.0 ของ GDP (อันดับ 59) ซึ่งเป็นการลงทุนทางการศึกษาเทียบกับ GDP ที่มีจำนวนเท่าเดิม แต่มีอันดับลดลง และมีอันดับน้อยเกือบสุดท้ายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก 2) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร จำนวน 247 เหรียญสหรัฐ (อันดับ 57) ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา แต่มีอันดับลดลง 3) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา จำนวน 986 เหรียญสหรัฐ (อันดับ 56) ซึ่งมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น แต่มีอันดับเท่าเดิม ซึ่งต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก อย่างไรก็ตามงบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มที่ลดลง ขณะที่งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร และงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา มีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ตัวชี้วัดกลุ่มงบประมาณด้านการศึกษา ยังคงมีอันดับรั้งท้ายของประเทศที่เข้าร่วมการประเมินทั้งหมด **กลุ่มที่ 2 อัตราการเข้าเรียน** จำนวน 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีอันดับลดลงจากอันดับ 57 (ร้อยละ 77.3) ในปี 2563 มาเป็นอันดับ 61 (ร้อยละ 72.7) ในปี 2564 ซึ่งต่ำกว่าทุกประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัศึกษาร้อยละ 90 ขึ้นไป **กลุ่มที่ 3 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน** จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับประถมศึกษา เท่ากับ 15 : 1 (อันดับ 30) มีอันดับดีขึ้น 6 อันดับ จากปี 2563 โดยมีแนวโน้มของอันดับที่ดีขึ้นจาก 10 ปีที่ผ่านมา 2) อัตราส่วนนักเรียนต่อ ครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา เท่ากับ 25.95 : 1 (อันดับ 60) มีแนวโน้ม

ของอันดับลดลงจาก 10 ปีที่ผ่านมา และยังคงอยู่ในอันดับเกือบสุดท้ายตลอด 5 ปีที่ผ่านมาเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดด้านการลดความเหลื่อมล้ำส่วนใหญ่มีอันดับลดลง และมีอันดับเกือบสุดท้าย ได้แก่ งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา และอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 59 60 และ 61 ตามลำดับ ยกเว้น ตัวชี้วัดอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา อันดับ 30 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่มีอันดับดีที่สุดในด้านการศึกษา อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังสร้างโอกาสทางการศึกษาไม่ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากนัก และมีความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ซึ่งจะพบปัญหาที่แตกต่างกันทั้งในด้านการด้อยโอกาสเนื่องจากปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครองของเด็ก และการเข้าไม่ถึงบริการทางการศึกษาที่ตั้งของโรงเรียน แต่สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง ที่จะสะท้อนภาพการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างแท้จริง คือ การมีข้อมูลนักเรียนที่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงทุกคน ซึ่งข้อมูลต้องสะท้อนความเป็นจริงได้ตามบริบทพื้นที่ รวมถึงการมีระบบเครือข่ายกองทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงได้

ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา พิจารณาจากตัวชี้วัดต่างๆ ของ IMD จำนวน 9 ตัวชี้วัด จำแนกเป็น กลุ่ม 1 ตัวชี้วัดด้านคุณภาพการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผลการทดสอบ PISA (อันดับ 50) 2) ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ (อันดับ 50) ซึ่งประเทศไทยมีแนวโน้มของคะแนนลดลง และมีอันดับต่ำมาตลอด 10 ปีที่ผ่านมา โดยมีคะแนนต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก 3) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ร้อยละ 6.2 (อันดับ 57) ซึ่งมีแนวโน้มของอันดับที่ลดลงตลอด 10 ปีที่ผ่านมา และมีอันดับเกือบสุดท้ายของการประเมินเช่นกัน

กลุ่มที่ 2 ตัวชี้วัดด้านคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา พิจารณาจากร้อยละของประชากรอายุ 25-34 ปี ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มของคะแนนที่เพิ่มมากขึ้นแต่มีอันดับลดลง และมีอันดับต่ำกว่าประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก 2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป พิจารณาจากผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีอายุ 25-65 ปี พบว่า ประเทศไทยมีผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีแนวโน้มที่ลดลง จากร้อยละ 60.9 (อันดับ 23) ในปี 2558 เป็นร้อยละ 24.9 (อันดับ 47) ในปี 2564 3) ดัชนีมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นใหม่ ในปี 2562 พบว่า มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ แต่มีคะแนนลดลง จาก 5.10 (อันดับ 50) ปี 2562 เป็น 2.6 คะแนน (อันดับ 48) ในปี 2564 4) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มของอันดับที่ลดลงเป็นอันดับเกือบสุดท้ายของการประเมิน แต่มีแนวโน้มของคะแนนดีขึ้น จากร้อยละ 75 (อันดับ 55) ปี 2555 เป็น ร้อยละ 80 (อันดับ 58) ปี 2564 5) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งมีแนวโน้มของคะแนนที่เพิ่มมากขึ้น แต่มีอันดับลดลง ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา จาก 0.24 คน ต่อประชากร 1,000 คน (อันดับ 46) ปี 2555 เป็น 0.48 คน ต่อประชากร 1,000 คน (อันดับ 54) และ 6) จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศต่อประชากร 1,000 คน มีแนวโน้มของคะแนนที่เพิ่มมากขึ้นแต่มีอันดับลดลง ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา จาก 0.37 คน ต่อประชากร 1,000 คน (อันดับ 48) ปี 2555 เป็น จำนวน 0.5 คน ต่อประชากร 1,000 คน (อันดับ 54) ในปี 2564

จะเห็นได้ว่า คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ดีมากนัก ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นความสามารถของนักเรียนในด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ที่ต่ำลง ซึ่งเห็นได้จากผลการสอบ PISA ที่อยู่ในระดับต่ำกว่า

เกือบทุกประเทศในภูมิภาคนี้ รวมถึงคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ที่อยู่ในระดับไม่ดีมากนัก ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาความรู้ ความสามารถ ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ รวมทั้งความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการนำความรู้ไปใช้ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็น ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตอันใกล้

ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ IMD ประเมิน สมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งความเลิศและสร้างขีดความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศ จำนวน 4 ตัวชี้วัด ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ได้จากแบบสำรวจ ความคิดเห็นของผู้บริหารภาคธุรกิจ เมื่อพิจารณาอันดับในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า มีแนวโน้มของอันดับดีขึ้นจากปี 2558 ถึง ปี 2564 ทั้ง 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยสามารถตอบสนองต่อความสามารถ ในการแข่งขัน อันดับ 37 การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการ ของภาคธุรกิจ ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 37 ประเทศไทยมีทักษะด้านภาษา ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการอยู่ในอันดับ 46 และการศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถ ในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ อันดับ 42 จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีแนวโน้ม ของการสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อมุ่งความเป็นเลิศและ สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศดีขึ้นเล็กน้อย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับเกือบสุดท้ายในกลุ่มนี้

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะการศึกษาของไทยในเวทีสากลยังอยู่ในระดับ ที่ไม่ดีมากนัก ทั้งด้านคุณภาพการศึกษาที่ยังคงมีคุณภาพการศึกษาต่ำ และมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง ประกอบกับสมรรถนะและคุณลักษณะ ของผู้เรียนของไทยยังมีศักยภาพที่ไม่สอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อน ทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้ง

ระบบการศึกษาที่ยังขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร คุณภาพการจัดการศึกษาของไทยยังไม่ดีมากนัก อาจเนื่องมาจากการผลิตบัณฑิตที่ไม่สอดคล้องหรือตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ด้านทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในยุคของสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยควรสร้างระบบการศึกษาที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาพื้นฐานหลักในการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสูง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกและรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะและระดับทักษะการทำงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล และการเกิดธุรกิจใหม่ๆ ที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก โดย IMD ซึ่งเป็นการพิจารณาปัจจัยสภาพแวดล้อมที่จะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ครอบคลุมปัจจัยหลัก 4 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน สรุปได้ว่า ปัจจัยหลักดังกล่าวที่เกิดขึ้นล้วนส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา สำหรับปัจจัยด้านการศึกษาประกอบด้วยตัวชี้วัดด้านการศึกษารวมทั้งสิ้น 19 ตัวชี้วัด จำแนกตัวชี้วัดออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. ตัวชี้วัดจากข้อมูลสถิติ/ข้อมูลทุติยภูมิ (Hard Data) จำนวน 15 ตัวชี้วัด และ 2. ตัวชี้วัดจากข้อมูลจากการสำรวจ (Survey data) จำนวน 4 ตัวชี้วัด สะท้อน

ให้เห็นว่าประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของไทยยังไม่สามารถทัดเทียมนานาชาติ จึงมีข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย ให้สูงขึ้นในเวทีสากล และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันจากประเด็นหลัก ด้านการศึกษาของประเทศดังนี้

1. สร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับตัวชี้วัดด้านการศึกษาที่ใช้ในการจัดอันดับประเทศต่างๆ ทั่วโลกของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (International Institute for Management Development : IMD) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาซึ่งจะส่งผลให้เกิดความตระหนักเร่งการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่มีอันดับค่อนข้างต่ำไปทางท้ายแถว เช่น อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำข้อมูลรายบุคคล เชื่อมโยงเป็น Big data รวมทั้งฐานข้อมูลด้านงบประมาณ จำนวนนักเรียน จำนวนครู เพื่อสะท้อนตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ (Hard data) เนื่องจาก ข้อมูลที่ใช้ในการจัดอันดับด้านการศึกษาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Hard data) และควรจัดทำนิยามการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้มีความเข้าใจที่มาของข้อมูลอย่างถูกต้อง และสามารถนำข้อมูลมาสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาและการแก้ไขปัญหาการศึกษาทั้งในด้านคุณภาพการจัดการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่สะท้อนข้อมูลตามความเป็นจริงตามบริบทพื้นที่ สนับสนุนงบประมาณและช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. ควรให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based) เพื่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในอนาคต โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดและลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละคนและแต่ละช่วงวัย

4. ควรปรับปรุงระบบการผลิตและพัฒนาครูทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ เนื่องจากปัจจัยตั้งต้นของคุณภาพการศึกษาที่สำคัญที่สุด คือ ครู โดยมีกระบวนการคัดเลือกคนเก่ง คนดี และให้ทุนมาเรียนครู ควบคู่กับการพัฒนาครูโดยวิธีการหลากหลาย โดยเฉพาะเน้นการเรียนรู้จากกันและกันและการเรียนรู้จากเครือข่ายหลากหลายลักษณะอันจะทำให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อทุกสถานการณ์ โดยมุ่งเน้นไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่ผันผวนได้

5. ควรสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการหรืออุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมการฝึกปฏิบัติงานที่เชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะทางภาษา ทักษะด้านดิจิทัล และทักษะการวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บัณฑิตที่จบการศึกษามีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

6. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานการจัดการศึกษา และสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารของหน่วยงานที่ใช้กำลังแรงงาน ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (IMD) และสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งสร้างความร่วมมือในการติดตามผลและปรับปรุงพัฒนา และเผยแพร่ต่อกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง

สารบัญ

คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ค
สารบัญ	ฅ
สารบัญตาราง	ถ
สารบัญแผนภาพ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 ขอบเขตการศึกษา	2
1.3 การนำเสนอข้อมูล	3
บทที่ 2 สมรรถนะความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ ปี 2564	5
2.1 ผลการจัดอันดับโดย International Institute for Management Development (IMD)	5
2.1.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม	5
2.1.2 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย จำแนกตาม ปัจจัยหลัก และปัจจัยย่อย	12
2.2 ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของ ประเทศไทยในระดับนานาชาติ	29
2.2.1 ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย ในภาพรวม	29

2.2.2	การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ของ IMD	33
2.2.3	รายละเอียดตัวชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการ ศึกษาของ IMD ปี 2021	37
บทที่ 3	สมรรถนะด้านการศึกษาของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ ปี 2564	57
3.1	บทวิเคราะห์อันดับตัวชี้วัดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการศึกษาของ IMD จำแนกตามการกำหนด วัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา	57
1)	ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	58
(1)	งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ของประเทศ (GDP)	60
(2)	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร	62
(3)	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษานักเรียน รายหัวทุกระดับการศึกษา	65
(4)	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา	67
(5)	อัตราส่วนนักเรียนต่อ ครู 1 คน ที่สอนระดับ ประถมศึกษา	70
(6)	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับ มัธยมศึกษา	72

2) ยกระดับคุณภาพคุณภาพการศึกษา	74
(1) ผลการทดสอบ PISA	77
(2) ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ	82
(3) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี	83
(4) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา	90
(5) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ขึ้นไป	92
(6) ดัชนีมหาวิทยาลัย	93
(7) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL)	95
(8) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับ อุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน	97
(9) จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน	99
3) สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	101
(1) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา	102
(2) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อ ความต้องการของภาคธุรกิจ	104
(3) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการ ของผู้ประกอบการ	107

(4) การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับ มัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถ ในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ	109
3.2 บทวิเคราะห์ตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษา	111
3.2.1 ด้านวิทยาศาสตร์	111
3.2.2 ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร	118
บทที่ 4 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	125
สรุป	125
อภิปราย	131
ข้อเสนอแนะ	161
บรรณานุกรม	164
คณะผู้จัดทำ	169

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	ปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน ปี 2564	6
ตาราง 2	อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ปี 2560 – 2564 จำแนกตามปัจจัยหลัก	14
ตาราง 3	ความสามารถในการแข่งขันด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี 2560 – 2564 จำแนกตามปัจจัยย่อย	17
ตาราง 4	ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพของภาครัฐของประเทศไทย ปี 2560 – 2564 จำแนกตามปัจจัยย่อย	20
ตาราง 5	ความสามารถในการแข่งด้านประสิทธิภาพภาครัฐกิจของประเทศไทย ปี 2560 – 2564 จำแนกตามปัจจัยย่อย	23
ตาราง 6	ความสามารถในการแข่งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปี 2560 – 2564 จำแนกตามปัจจัยย่อย	27
ตาราง 7	อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ปี 2554-2564 ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก	32
ตาราง 8	ผลการทดสอบ PISA 2018	78

สารบัญภาพ

		หน้า
แผนภาพ 1	วิธีการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD ปี 2564	8
แผนภาพ 2	ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของนานาประเทศ ปี 2564	10
แผนภาพ 3	แนวโน้มสมรรถนะในภาพรวมของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ปี 2560 – 2564	11
แผนภาพ 4	แนวโน้มสมรรถนะในภาพรวมของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียน ปี 2560 – 2564	12
แผนภาพ 5	สมรรถนะของปัจจัยหลักของประเทศไทย ปี 2564	13
แผนภาพ 6	สมรรถนะของปัจจัยหลักของประเทศไทย ปี 2560 – 2564	14
แผนภาพ 7	สมรรถนะด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ปี 2564 เปรียบเทียบระดับนานาชาติ	15
แผนภาพ 8	สมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี 2564 เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย	16
แผนภาพ 9	สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาครัฐ ปี 2564 เปรียบเทียบระดับนานาชาติ	18
แผนภาพ 10	สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาครัฐของประเทศไทย ปี 2564 เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย	19
แผนภาพ 11	สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาครัฐกิจ ปี 2564 เปรียบเทียบระดับนานาชาติ	21

สารบัญภาพ

		หน้า
แผนภาพ 12	สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจของประเทศไทย ปี 2564 เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย	22
แผนภาพ 13	สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปี 2564 เปรียบเทียบ ระดับนานาชาติ	24
แผนภาพ 14	สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ปี 2564 เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย	26
แผนภาพ 15	สมรรถนะในการแข่งขันของประเทศไทย ปี 2564 จำแนกตามปัจจัยหลักและกลุ่มปัจจัยย่อย	28
แผนภาพ 16	สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปี 2564 เปรียบเทียบ ประเทศในกลุ่มอาเซียน 5 ประเทศ จำแนกตามปัจจัยย่อย	29
แผนภาพ 17	อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ปี 2560 – 2564 ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก	30
แผนภาพ 18	อันดับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมและอันดับ ด้านการศึกษาของประเทศไทย ปี 2554 - 2564	31
แผนภาพ 19	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2563 – 2564	36
แผนภาพ 20	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555 – 2564 : งบประมาณด้านการศึกษา	59
แผนภาพ 21	งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ของประเทศ (GDP) ปี 2564	60

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพ 22	งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของ ประเทศ (GDP) ปี 2560 -2564 62
แผนภาพ 23	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร ปี 2564 63
แผนภาพ 24	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร ปี 2560 – 2564 64
แผนภาพ 25	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัว ทุกระดับการศึกษา ปี 2564 66
แผนภาพ 26	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555 – 2564 : อัตราการเข้าเรียนสู่ทริระดับมัธยมศึกษา 67
แผนภาพ 27	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2564 68
แผนภาพ 28	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2560 – 2564 69
แผนภาพ 29	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555 – 2564 : อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 70
แผนภาพ 30	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา ปี 2564 71
แผนภาพ 31	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา ปี 2560-2564 72
แผนภาพ 32	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา ปี 2564 73

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพ 33 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา ปี 2560 – 2564	74
แผนภาพ 34 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 : ผลการทดสอบ PISA	75
แผนภาพ 35 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2563-2564 : ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ	76
แผนภาพ 36 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 : อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	77
แผนภาพ 37 แนวโน้มผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์จาก PISA 2000 ถึง PISA 2018	79
แผนภาพ 38 แนวโน้มผลการประเมินด้านวิทยาศาสตร์จาก PISA 2000 ถึง PISA 2018	80
แผนภาพ 39 แนวโน้มผลการประเมินด้านการอ่านจาก PISA 2000 ถึง PISA 2018	81
แผนภาพ 40 ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ ปี 2564	83
แผนภาพ 41 อัตราการไม่รู้หนังสือประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ปี 2564	84
แผนภาพ 42 อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป ระหว่างปี 2560 – 2564	85

สารบัญภาพ

หน้า

แผนภาพ 43	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 : 86 ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา
แผนภาพ 44	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 : 86 ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
แผนภาพ 45	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 : 87 ดัชนีมหาวิทยาลัย
แผนภาพ 46	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 : 88 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL)
แผนภาพ 47	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 : 89 จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษา ในประเทศต่อประชากร 1,000 คน
แผนภาพ 48	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 : 89 จำนวนนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน
แผนภาพ 49	ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ปี 2564 90
แผนภาพ 50	ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ปี 2560-2564 91
แผนภาพ 51	ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ขึ้นไป ปี 2564 92
แผนภาพ 52	ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ปี 2560-2564 93

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพ 53	ดัชนีมหาวิทยาลัย ปี 2564 94
แผนภาพ 54	ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) ปี 2564 95
แผนภาพ 55	ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) ระหว่างปี 2560 – 2564 96
แผนภาพ 56	จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ปี 2564 97
แผนภาพ 57	จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ปี 2560 – 2564 98
แผนภาพ 58	จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน ปี 2564 99
แผนภาพ 59	จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน ปี 2560 – 2564 100
แผนภาพ 60	ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 : เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 101
แผนภาพ 61	การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา ปี 2564 103
แผนภาพ 62	การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา ปี 2560 – 2564 104
แผนภาพ 63	การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ปี 2564 105

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพ 64	การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ ปี 2560 – 2564 106
แผนภาพ 65	ทักษะทางด้านภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ปี 2564 107
แผนภาพ 66	ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ปี 2560 – 2564 108
แผนภาพ 67	การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ปี 2564 110
แผนภาพ 68	งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศ ปี 2564 112
แผนภาพ 69	งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อ GDP ปี 2564 113
แผนภาพ 70	งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อประชากร ปี 2564 114
แผนภาพ 71	บุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลา (FTE) ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2564 115
แผนภาพ 72	จำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปี 2564 116
แผนภาพ 73	การถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจ ปี 2564 117
แผนภาพ 74	การลงทุนทางโทรคมนาคมต่อ GDP ปี 2564 119

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพ 75 ร้อยละของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 4G และ 5G ปี 2564	120
แผนภาพ 76 จำนวนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2564	121
แผนภาพ 77 ความเร็วของอินเทอร์เน็ต ปี 2564	122
แผนภาพ 78 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปี 2564	123
แผนภาพ 79 การร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี ปี 2564	124

1.1 ที่มาและความสำคัญ

โลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงของ Digital Revolution ที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตเชื่อมต่อทางเครือข่ายในรูปแบบ Internet of Thing (IoT) และการเปลี่ยนแปลงของโลกในมุมมองของ VUCA World กล่าวคือ สถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมที่มีการผันผวนสูง ไม่แน่นอน มีความซับซ้อน คลุมเครือ ไม่ชัดเจน รวมทั้งปัจจุบันประชากรโลกกำลังเผชิญอยู่กับโรคระบาดโควิด-19 (Covid-19) ซึ่งเป็นตัวเร่งที่ทำให้คนทำงานเห็นความสำคัญของการสร้างทักษะใหม่ๆ และอาชีพใหม่ๆ ด้านดิจิทัล ดังนั้น ทักษะที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยขับเคลื่อนภาคธุรกิจให้เติบโตและขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ คือ ทักษะการมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติและเป็นรากฐานที่สำคัญที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก การศึกษาถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพ มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และมีสรณะให้พร้อมรับมือต่อแรงกดดันภายนอกของโลกที่กำลังเกิดขึ้นได้

ทั้งนี้ ประเทศไทยโดยรัฐบาลได้กำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ เป็นแผนแม่บทที่สำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยกำหนดให้ ผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา (IMD) เป็นเป้าหมายหลักและตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลก ในศตวรรษที่ ๒๑ สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่น

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว รวมทั้งมีขีดความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในเวทีสากล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของคนไทยจึงได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะการแข่งขันของประเทศไทยกับนานาชาติ เพื่อสะท้อนศักยภาพของประเทศไทยในเวทีสากล มาตั้งแต่ ปี 2540 โดยเน้นการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการศึกษาของไทย และใช้ปัจจัย (Factors) ที่ปรากฏอยู่ในรายงาน IMD World Competitiveness Yearbook (WCY) 2021 ของ International Institute for Management Development (IMD) เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์ เนื่องจากมีการดำเนินการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติทุกปี ซึ่งผลการจัดอันดับเป็นปัจจัยที่สะท้อนการพัฒนาการศึกษาของประเทศในระดับนานาชาติ รวมทั้งเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากลต่อไป

1.2 ขอบเขตการศึกษา

รายงานสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2564 เป็นการวิจัยเอกสารต่างประเทศ โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในปี 2564 กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงตามระยะเวลา (Time Series) 10 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี 2555 – 2564 ซึ่งใช้ตัวชี้วัดที่นำเสนอในรายงาน IMD World Competitiveness Yearbook (WCY) 2021 ของสถาบัน IMD เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทั้งนี้ได้จำแนก

ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ตามกรอบการกำหนดวัตถุประสงค์โดยรวมของการปฏิรูปการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา รวมทั้งใช้ข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วนำเสนอการเปรียบเทียบกับประเทศที่อยู่ในภูมิภาคที่ใกล้เคียงกัน

1.3 การนำเสนอข้อมูล

เนื้อหาในรายงานนี้ แบ่งเป็น 4 บท ได้แก่ **บทที่ 1** บทนำ เป็นการนำเสนอที่มาความสำคัญ ขอบเขตของการศึกษา และข้อมูลเบื้องต้นในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ (IMD) **บทที่ 2** ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับนานาชาติ เป็นการนำเสนอข้อมูลขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดยรวมของผลการจัดอันดับโดย IMD ทั้งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันโดยเปรียบเทียบองค์ประกอบ 4 ปัจจัยหลัก และแสดงจุดเด่น จุดด้อยในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของปัจจัยย่อยในแต่ละองค์ประกอบของปัจจัยหลักทั้ง 4 กลุ่ม รวมทั้งรายละเอียดของปัจจัยย่อยกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานในด้านการศึกษา **บทที่ 3** บทวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันทั้งด้านการศึกษา ซึ่งได้จำแนกตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ตามกรอบการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่วน**บทที่ 4** เป็นบทสรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ

วิธีการนำเสนอใช้แผนภาพและตารางสถิติ ในภาพรวมจะนำเสนอเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับ ในปี 2564 จำนวน 64 ประเทศ เพื่อให้เห็นขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ทั้งหมด ส่วนแผนภาพอื่นจะ**คัดสรรประเทศเพียง 14 ประเทศ (รวมประเทศไทย) จากภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก** เพื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลี จีน ฮองกง ไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย อินเดีย และมองโกเลีย

บทที่ 2

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ ปี 2564

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอภาพรวมของผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเปรียบเทียบกับนานาชาติ จากสถาบัน International Institute for Management Development (IMD) โดยพิจารณาจาก 4 ปัจจัยหลัก ประกอบด้วย สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งในแต่ละปัจจัยหลัก ประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย ซึ่งมีปัจจัยย่อยด้านการศึกษา เป็น 1 ใน 5 ของปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐาน พร้อมทั้งนำเสนอ ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยในระดับนานาชาติ ทั้งในอันดับภาพรวม และรายละเอียดอันดับรายตัวชี้วัดด้านการศึกษาของประเทศไทย โดยการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 10 ปีย้อนหลัง ตามกรอบการประเมินการจัดอันดับของ IMD จำนวน 19 ตัวชี้วัด มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการจัดอันดับโดย International Institute for Management Development (IMD)

2.1.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม

IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ประจำปี 2564 รวม 64 ประเทศ โดยพิจารณาอันดับตัวชี้วัดที่สำคัญ 4 ปัจจัยหลัก (Competitiveness Factors) ประกอบด้วย 1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) 2) ประสิทธิภาพภาครัฐ (Government Efficiency) 3) ประสิทธิภาพภาคธุรกิจ (Business Efficiency) 4) โครงสร้างพื้นฐาน

(Infrastructure) ในแต่ละปัจจัยหลักประกอบไปด้วย 5 ปัจจัยย่อย (Sub-factors) รวมปัจจัยย่อยทั้งสิ้น 20 กลุ่ม และในแต่ละปัจจัยย่อยมีจำนวนตัวชี้วัด (Criteria) ในแต่ละปีไม่เท่ากัน โดยในปี 2564 มีตัวชี้วัดรวมทั้งสิ้น 334 ตัวชี้วัด (ตารางที่ 1) ทั้งนี้ปัจจัยด้านการศึกษาคือปัจจัยย่อยอยู่ในปัจจัยหลักโครงสร้างพื้นฐานและมีตัวชี้วัด 19 ตัวชี้วัด

ตาราง 1 ปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน ปี 2564

	ปัจจัยหลักที่ 1 สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (81 ตัวชี้วัด)	ปัจจัยหลักที่ 2 ประสิทธิภาพภาครัฐ (72 ตัวชี้วัด)	ปัจจัยหลักที่ 3 ประสิทธิภาพ ภาครัฐกิจ (74 ตัวชี้วัด)	ปัจจัยหลักที่ 4 โครงสร้างพื้นฐาน (107 ตัวชี้วัด)
ปัจจัยย่อย (Sub - Factors)	เศรษฐกิจภายในประเทศ (25 ตัวชี้วัด)	รายรับรายจ่ายของรัฐ (10 ตัวชี้วัด)	ความสามารถ ในการผลิต (10 ตัวชี้วัด)	โครงสร้างและ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน (20 ตัวชี้วัด)
	การค้าระหว่างประเทศ (25 ตัวชี้วัด)	นโยบายคลัง (11 ตัวชี้วัด)	ตลาดแรงงาน (24 ตัวชี้วัด)	โครงสร้างพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยี (18 ตัวชี้วัด)
	การลงทุนระหว่างประเทศ (15 ตัวชี้วัด)	กรอบสถาบัน (16 ตัวชี้วัด)	การเงิน (19 ตัวชี้วัด)	โครงสร้างพื้นฐาน ด้านวิทยาศาสตร์ (22 ตัวชี้วัด)
	การจ้างงาน (10 ตัวชี้วัด)	กฎระเบียบ ในการทำธุรกิจ (19 ตัวชี้วัด)	การบริหารจัดการ (14 ตัวชี้วัด)	สุขภาพและสิ่งแวดล้อม (28 ตัวชี้วัด)
	ระดับราคา/ค่าครองชีพ (6 ตัวชี้วัด)	กรอบนโยบาย ทางสังคม (16 ตัวชี้วัด)	ทัศนคติและค่านิยม (7 ตัวชี้วัด)	การศึกษา (19 ตัวชี้วัด)

การจัดอันดับของ IMD

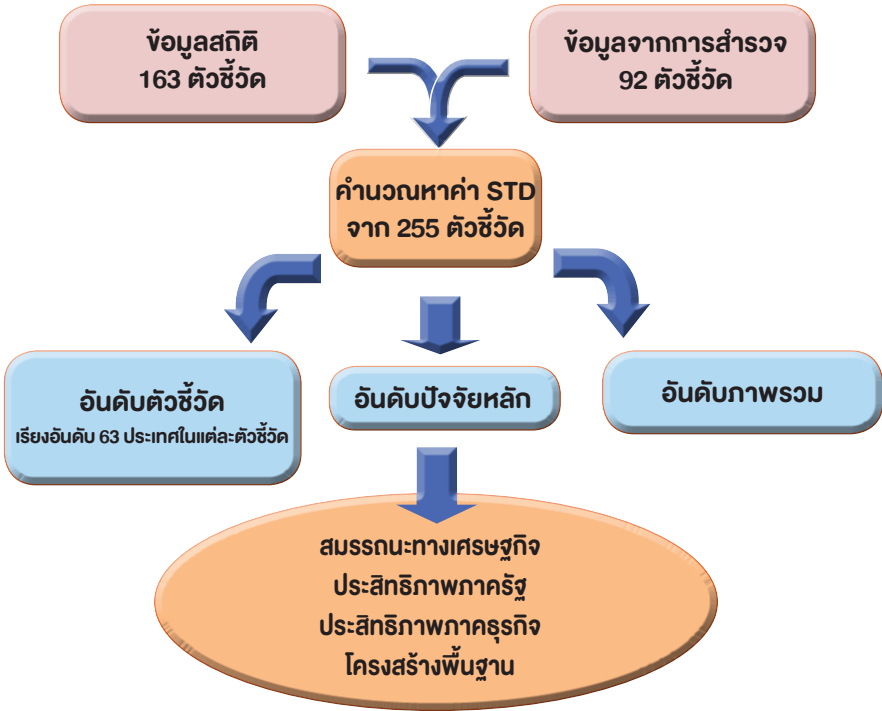
ตัวชี้วัดที่ IMD นำมาจัดอันดับปี 2564 (IMD 2021) มีทั้งสิ้น 334 ตัวชี้วัด (20 ปัจจัยย่อย) แต่ในการจัดอันดับภาพรวม (Overall) ใช้เพียง 255 ตัวชี้วัด โดยแหล่งข้อมูลที่ IMD นำมาจัดอันดับมาจาก 2 ทาง คือ

1) ข้อมูลสถิติ/ข้อมูลทุติยภูมิ (Hard data /Secondary data) จำนวน 163 ตัวชี้วัด เป็นการรวบรวมจากองค์การระหว่างประเทศ ระดับชาติ และภูมิภาค ทั้ง 64 ประเทศ เช่น OECD, World Bank, UN, WTO, UNESCO/UIS, IMF เป็นต้น

2) ข้อมูลจากการสำรวจ (Survey data) จำนวน 92 ตัวชี้วัด ได้จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง ทั้ง 64 ประเทศ โดยเป็นการสอบถามข้อมูลที่สะท้อนถึงการรับรู้ความสามารถในการแข่งขันทั้งในปัจจุบันและอนาคตของผู้บริหารธุรกิจ ซึ่งทำงานอยู่ในสถานการณ์ทางธุรกิจระดับนานาชาติ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 92 ตัวชี้วัด โดยข้อมูลที่ได้จะอยู่ในรูปของคะแนนความพึงพอใจที่มีค่าระหว่าง 1 – 10

อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดที่เป็นข้อมูลภูมิหลังอีก 79 ตัวชี้วัดไม่ได้นำมาคิดคำนวณในการจัดอันดับภาพรวม ทั้งนี้ ขั้นตอนในการจัดอันดับแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพ 1 วิธีการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD ปี 2564

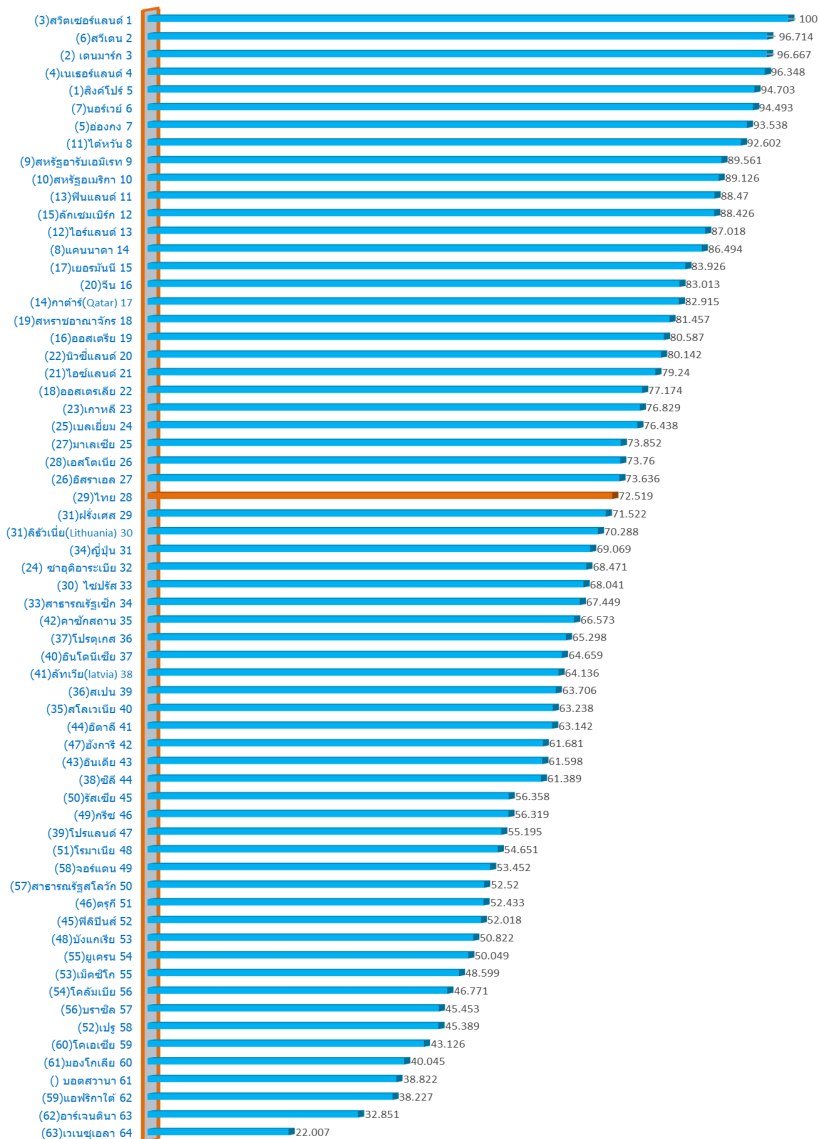
ผลการจัดอันดับในภาพรวมของ IMD

ในภาพรวมผลการจัดอันดับในปี 2564 พบว่า ประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น 1 อันดับ อยู่ในอันดับ 28 (จากอันดับที่ 29 ในปี 2563) มีผลคะแนนลดลงเป็น 72.519 คะแนน จาก 76.234 ในปี 2563 ซึ่งประเทศส่วนใหญ่มีคะแนนลดลง ทั้งนี้ประเทศไทยยังคงเป็นอันดับ 3 ในอาเซียน รอง สิงคโปร์ และมาเลเซีย ขณะที่ สิงคโปร์มีอันดับลดลงจากอันดับ 1 ของโลก เป็นอันดับ 5 สำหรับมาเลเซียมีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ อยู่ที่อันดับ 25 (จากอันดับ 27 ในปี 2563) อินโดนีเซีย อันดับดีขึ้น 3 อันดับ อยู่ที่อันดับ 37 (จากอันดับ 40 ในปี 2563) และฟิลิปปินส์

มีอันดับลดลง 7 อันดับ มาอยู่ที่อันดับ 52 (จากอันดับ 45 ในปี 2563) สำหรับผลการจัดอันดับในภาพรวม 3 อันดับแรก ในปี 2563 พบว่า สวิตเซอร์แลนด์ อยู่ในอันดับ 1 ซึ่งมีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ (จากอันดับ 3 ในปี 2563) รองลงมา สวีเดน อันดับ 2 (จากอันดับ 6 ในปี 2563) และเดนมาร์ก อันดับ 3 (จากอันดับ 2 ในปี 2563)

อย่างไรก็ตาม ผลการจัดอันดับในภาพรวม พบว่า ประเทศส่วนใหญ่ มีสมรรถนะลดลง จำนวน 31 ประเทศ ประเทศที่มีสมรรถนะดีขึ้น จำนวน 27 ประเทศ และมีประเทศที่สมรรถนะไม่เปลี่ยนแปลงยังคงรักษาสมรรถนะเหมือนเดิม จำนวน 6 ประเทศ ทั้งนี้ประเทศส่วนใหญ่มีคะแนนลดลง (แผนภาพ 2)

แผนภาพ 2 ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของนานาชาติ ปี 2564

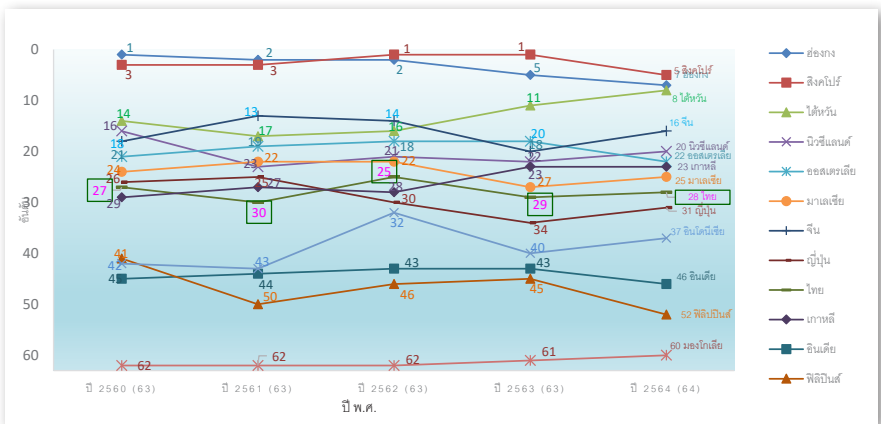

ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2021

(ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2563)

เมื่อพิจารณาประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก 14 ประเทศ พบว่า ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมอยู่ในอันดับที่ 28 เป็นอันดับ 9 ในภูมิภาคนี้ ซึ่งสูงกว่าประเทศ ญี่ปุ่น (อันดับ 31) อินโดนีเซีย (อันดับ 37) อินเดีย (อันดับ 46) ฟิลิปปินส์ (อันดับ 52) และมองโกเลีย (อันดับ 60) (แผนภาพ 3)

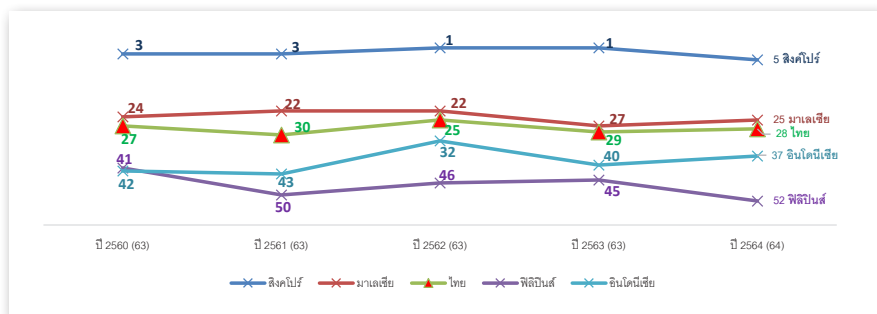
แผนภาพ 3 แนวโน้มสมรรถนะในภาพรวมของประเทศไทย
เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ปี 2560 – 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

หากเปรียบเทียบแนวโน้มสมรรถนะการแข่งขันของประเทศไทยกับประเทศอาเซียน 5 ประเทศที่ร่วมในการจัดอันดับของ IMD ช่วงปี 2560 – 2564 พบว่า ประเทศไทยยังคงมีสมรรถนะในการแข่งขันเป็นอันดับ 3 ในอาเซียน รองจาก สิงคโปร์ และมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น 1 อันดับ และมีแนวโน้มสมรรถนะลดลง กล่าวคือ จากอันดับความสามารถในการแข่งขันอันดับที่ 27 เมื่อปี 2560 เป็นอันดับ 28 ในปี 2564 โดยมีอันดับลดลง 1 อันดับ ทั้งนี้ประเทศอาเซียนส่วนใหญ่มีอันดับดีขึ้นจากปี 2563 ยกเว้น สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ที่มีอันดับลดลง (แผนภาพ 4)

แผนภาพ 4 แนวโน้มสมรรถนะในภาพรวมของประเทศไทย เปรียบเทียบกับ ประเทศอาเซียน ปี 2560 – 2564

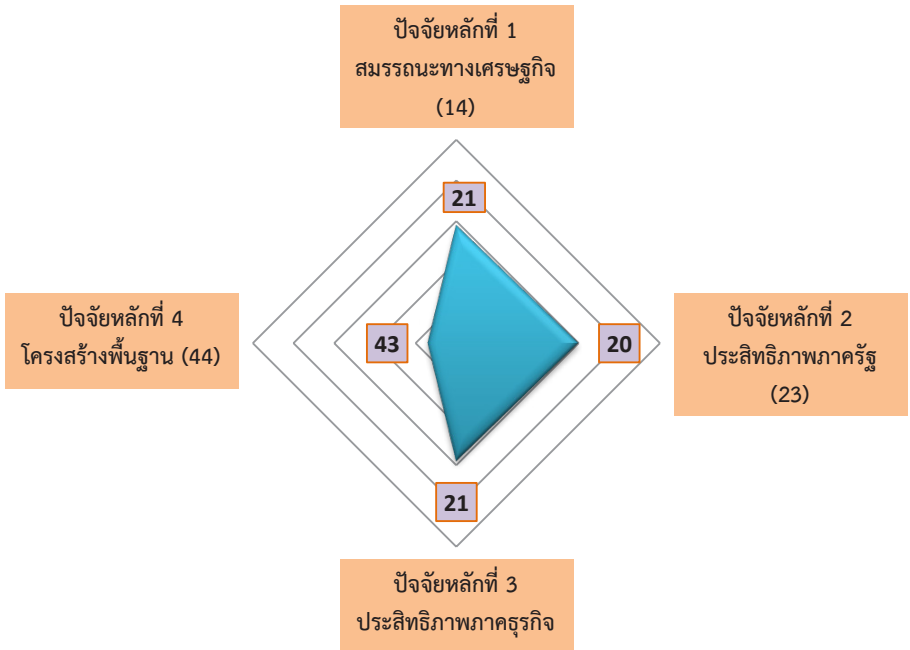

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

2.1.2 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย จำแนกตาม ปัจจัยหลัก และปัจจัยย่อย

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย จำแนกตาม กลุ่มปัจจัยหลัก 4 ด้าน พบว่า ปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาครัฐ อยู่ในอันดับที่ 20 มีอันดับดีขึ้น 3 อันดับ ปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ อยู่ในอันดับ 21 และปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานมีอันดับดีขึ้น 1 อันดับ อยู่ในอันดับ 43 ในส่วนของปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ มีอันดับลดลง 7 อันดับ อยู่ในอันดับ 21 สำหรับปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาครัฐ ยังคงเป็นปัจจัยหลักของประเทศที่อันดับดีที่สุด โดยมีปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่มีอันดับต่ำที่สุด (แผนภาพ 5)

แผนภาพ 5 สมรรถนะของปัจจัยหลักของประเทศไทย ปี 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2563

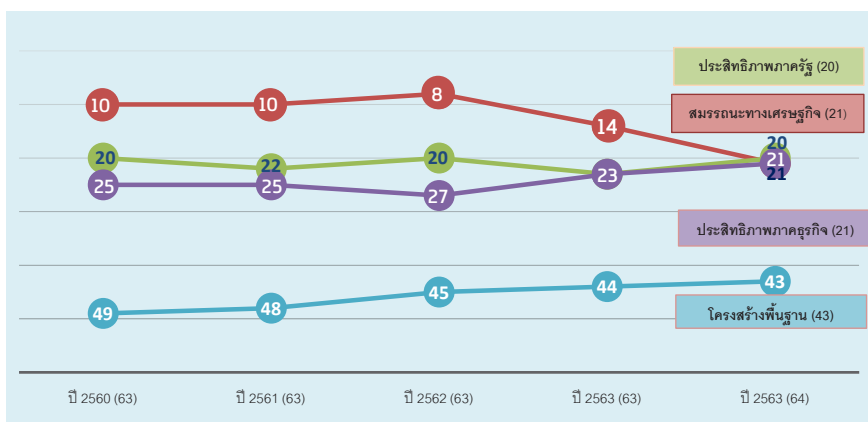
เมื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในรอบ 5 ปี (ปี 2560 - 2564) จำแนกตามปัจจัยหลัก 4 กลุ่ม พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มสมรรถนะในแต่ละปัจจัยหลักดีขึ้น โดยมีปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาครัฐมีอันดับดีขึ้น 3 อันดับ ซึ่งเป็นอันดับที่ดีที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ด้านโครงสร้างพื้นฐานมีอันดับดีขึ้น 1 อันดับ สำหรับปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่มีอันดับดีที่สุดมีอันดับลดลง 7 อันดับ ซึ่งเป็นอันดับที่ต่ำสุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (ตาราง 2 และแผนภาพ 6)

ตาราง 2 อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ปี 2560–2564 จำแนกตามปัจจัยหลัก

ปัจจัยหลัก	ปี				
	2560 (63 ประเทศ)	2561 (63ประเทศ)	2562 (63 ประเทศ)	2563 (63 ประเทศ)	2564 (64 ประเทศ)
อันดับที่ของภาพรวม	27	30	25	29	28
ปัจจัยหลักที่ 1 สมรรถนะทางเศรษฐกิจ	10	10	8	14	21
ปัจจัยหลักที่ 2 ประสิทธิภาพภาครัฐ	20	22	20	23	20
ปัจจัยหลักที่ 3 ประสิทธิภาพภาครัฐกิจ	25	25	27	23	21
ปัจจัยหลักที่ 4 โครงสร้างพื้นฐาน	49	48	45	44	43

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 – 2021

แผนภาพ 6 สมรรถนะของปัจจัยหลักของประเทศไทย ปี 2560 – 2564

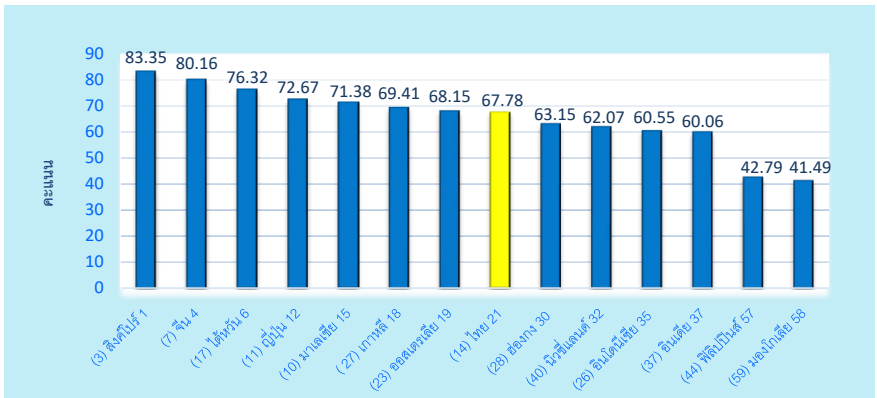

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 – 2021

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยกับกลุ่มเอเชียแปซิฟิกในแต่ละปัจจัยหลักและปัจจัยย่อย ปรากฏผล ดังนี้

1) **สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance)** หรือปัจจัยด้านศักยภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึง ปัจจัยด้านผลการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการประเมินในเชิงเศรษฐศาสตร์มหภาคของเศรษฐกิจภายในประเทศ ประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ เศรษฐกิจภายในประเทศ การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ การจ้างงาน และระดับราคาและค่าครองชีพ ในปี 2564 ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 21 มีอันดับลดลง 7 อันดับ โดยมีอันดับดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ยกเว้น ออสเตรเลีย เกาหลี มาเลเซีย ญี่ปุ่น ไต้หวัน จีน และสิงคโปร์ ที่มีอันดับดีกว่าไทย (แผนภาพ 7)

แผนภาพ 7 สมรรถนะด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ปี 2564
เปรียบเทียบระดับนานาชาติ

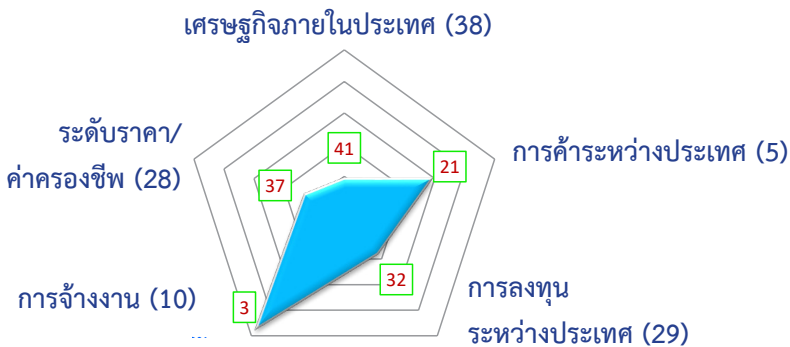
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจใน 5 ปัจจัยย่อย คือ 1) เศรษฐกิจในประเทศ (Domestic Economy) 2) การค้าระหว่างประเทศ (International Trade) 3) การลงทุนระหว่างประเทศ (International Investment) 4) การจ้างงาน (Employment) และ 5) ระดับราคา/ค่าครองชีพ (Price) พบว่าประเทศไทยมีปัจจัยย่อยดีขึ้น 1 ปัจจัย ได้แก่ การจ้างงานที่ขึ้นมาเป็นอันดับ 3 จากอันดับ 10 ในขณะที่ปัจจัยย่อยระดับราคา/ค่าครองชีพมีอันดับลดลงจากอันดับ 28 เป็นอันดับ 37 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจภายในประเทศมีอันดับลดลงเป็นอันดับ 41 จากอันดับ 38 และการลงทุนระหว่างประเทศมีอันดับลดลงเป็นอันดับที่ 32 จากอันดับที่ 29 ในปี 2563 สำหรับปัจจัยด้านการค้าระหว่างประเทศมีอันดับ 5 ซึ่งมีอันดับเท่าเดิมในปี 2563 และเป็นปัจจัยย่อยที่มีอันดับดีที่สุดในปีปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตามจุดเด่นของประเทศไทยในด้านนี้ยังคงเป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงาน และการค้าระหว่างประเทศ ส่วนประเด็นที่ยังต้องพัฒนาต่อไปคือเศรษฐกิจภายในประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ และด้านราคาและค่าครองชีพ (แผนภาพ 8)

แผนภาพ 8 สมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี 2564
เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2563

ตาราง 3 ความสามารถในการแข่งขันด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ของประเทศไทย ปี 2560 – 2564 จำแนกตามปัจจัยย่อย

ปัจจัยย่อย	อันดับ					การเปลี่ยนแปลง อันดับ (2563 – 2564)
	ปี 2560 (63 ประเทศ)	ปี 2561 (63 ประเทศ)	ปี 2562 (63 ประเทศ)	ปี 2563 (63 ประเทศ)	ปี 2564 (64 ประเทศ)	
ปัจจัยหลักที่ 1 ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ	10	10	8	14	21	-7
1.1 เศรษฐกิจภายในประเทศ	33	34	30	38	41	-3
1.2 การค้าระหว่างประเทศ	3	6	6	5	5	0
1.3 การลงทุนระหว่างประเทศ	37	37	21	29	32	-3
1.4 การจ้างงาน	3	4	3	10	3	+7
1.5 ระดับราคา/ค่าครองชีพ	28	23	29	28	37	-9

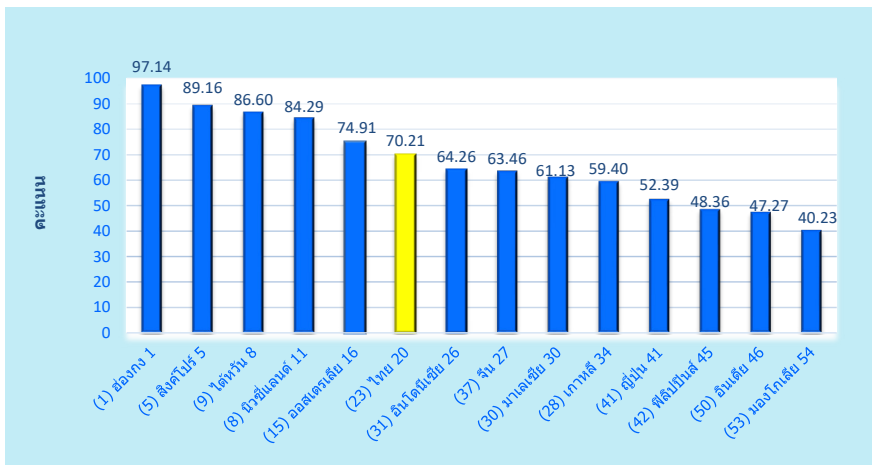
ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2017 – 2021

ประเทศไทยได้อันดับด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจดีตลอด 4 ปีที่ผ่านมา แต่มีอันดับลดลงมากเมื่อเปรียบเทียบกับจากปี 2562 โดยในปี 2564 อยู่ในอันดับ 21 ลดลงถึง 6 อันดับ (ตารางที่ 3)

สำหรับปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนหรือเป็นจุดแข็งยังคงเป็นด้านการจ้างงานโดยมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องอัตราการว่างงานต่ำ (Unemployment rate) (อันดับ 2) รวมทั้งปัจจัยย่อยด้านการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องรายได้จากการท่องเที่ยว (Tourism Receipts) (อันดับ 4) พบว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงอยู่ในอันดับ 4 อย่างไรก็ตาม ในปี 2563 ประเทศไทยมีจุดอ่อนที่เป็นตัวจุดรั้งสมรรถนะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในปัจจัยย่อยด้านระดับราคา/ค่าครองชีพ โดยมีตัวชี้วัดในเรื่อง ราคาค่าอาหาร (Food costs) (อันดับ 55) และปัจจัยย่อยด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประชากร (GDP per capita) (อันดับ 52)

2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) หมายถึงขีดความสามารถของนโยบายของรัฐที่เอื้อต่อความสามารถในการแข่งขัน ประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ ฐานะการคลัง นโยบายการคลัง การอบการบริหรด้านสถาบัน กฎหมายด้านธุรกิจ และกรอบการบริหรด้านสังคม ซึ่งการประเมินประสิทธิภาพของภาครัฐเป็นการประเมินนโยบายรัฐบาลที่มีส่วนผลักดันให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยในปี 2564 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 20 มีสมรรถนะดีขึ้น 3 อันดับจากปีที่ผ่านมา ซึ่งมีอันดับดีกว่าหลายประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย จีน มาเลเซีย เกาหลี ญี่ปุ่น ฟิลิปปีนส์ อินเดีย และมองโกเลีย (แผนภาพ 9)

แผนภาพ 9 สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ปี 2564
เปรียบเทียบระดับนานาชาติ

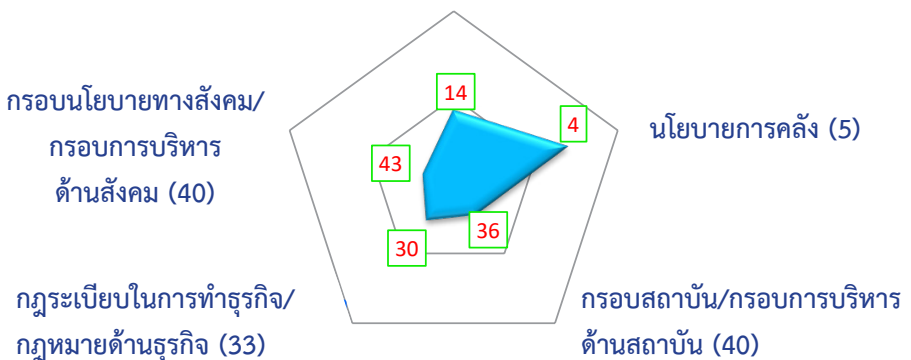

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021
ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2563

IMD ประเมินประสิทธิภาพของภาครัฐ โดยพิจารณาจากขอบเขตนโยบายของรัฐบาลที่เอื้อต่อการแข่งขัน มีองค์ประกอบจำแนกเป็นปัจจัยย่อย 5 กลุ่ม คือ 1) ฐานะการคลัง (Public Finance) 2) นโยบายการคลัง (Tax Policy) 3) กรอบการบริหารด้านสถาบัน (Institutional Framework) 4) กฎระเบียบในการทำธุรกิจ/กฎหมายด้านธุรกิจ (Business Legislation) และ 5) กรอบการบริหารด้านสังคม (Societal Framework) ซึ่งด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ มีอันดับที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก และในปีนี้มีอันดับดีขึ้น 3 อันดับ โดยปัจจัยย่อยที่มีอันดับดีขึ้น 4 ปัจจัย ได้แก่ ฐานะการคลัง ที่ดีขึ้น 3 อันดับจากปี 2563 ขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ 14 นโยบายการคลัง ดีขึ้น 1 อันดับจากปี 2563 ขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ 4 กรอบการบริหารด้านสถาบัน ดีขึ้น 4 อันดับ จากปี 2563 ขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ 36 และกฎหมายด้านธุรกิจ ดีขึ้น 3 อันดับ ขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ 30 โดยมีปัจจัยที่มีอันดับลดลง 1 ปัจจัย ได้แก่ กรอบการบริหารด้านสังคม ลดลง 3 อันดับจากปีที่ผ่านมา (แผนภาพ 10 และตาราง 4)

แผนภาพ 10 สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาครัฐของประเทศไทย ปี 2564
เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย

รายรับและรายจ่ายของรัฐ/ฐานะการคลัง (17)

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2563

ตาราง 4 ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ของประเทศไทย ปี 2560 – 2564 จำแนกตามปัจจัยย่อย

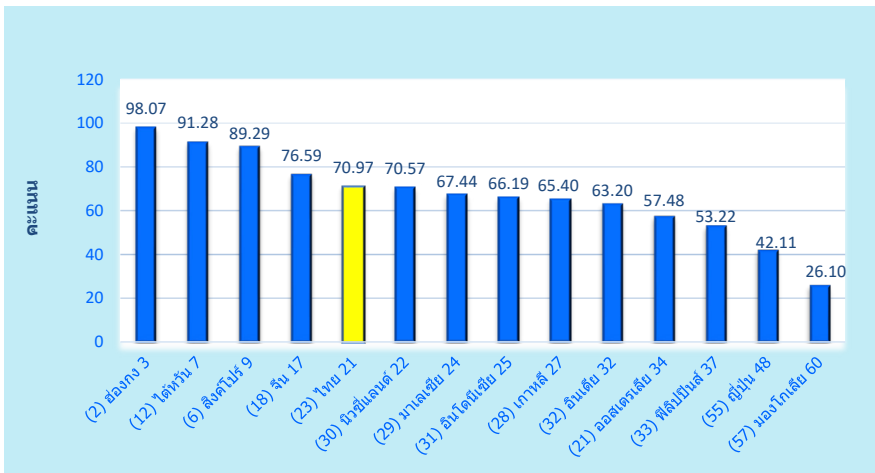
ปัจจัยย่อย	อันดับ					การเปลี่ยนแปลง อันดับ (2563 – 2564)
	ปี 2560 (63 ประเทศ)	ปี 2561 (63 ประเทศ)	ปี 2562 (63 ประเทศ)	ปี 2563 (63 ประเทศ)	ปี 2564 (64 ประเทศ)	
ปัจจัยหลักที่ 2 ประสิทธิภาพของภาครัฐ	20	22	20	23	20	+3
2.1 ฐานการคลัง	11	18	16	17	14	+3
2.2 นโยบายการคลัง	4	6	6	5	4	+1
2.3 การอบการบริหร ด้านสถาบัน	30	35	34	40	36	+4
2.4 กฎระเบียบในการทำธุรกิจ/ กฎหมายด้านธุรกิจ	38	36	32	33	30	+3
2.5 การอบการบริหร ด้านสังคม	44	45	48	40	43	-3

ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2017 – 2021

หากพิจารณาเปรียบเทียบกลุ่มปัจจัยย่อยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ พบว่า ปัจจัยย่อยด้านนโยบายการคลังที่ดีที่สุด (อันดับ4) โดยมีจุดแข็งอยู่ที่ การเก็บภาษีการบริโภค (Consumption tax rate) (อันดับ 8) และปัจจัยด้านกฎระเบียบในการทำธุรกิจ/กฎหมายด้านธุรกิจ โดยมีจุดแข็งอยู่ที่ กฎระเบียบเกี่ยวกับการจ้างงาน (Unemployment legislation) (อันดับ 6) ส่วนจุดอ่อนอยู่ที่ปัจจัยย่อยด้านกฎระเบียบในการทำธุรกิจ/กฎหมายด้านธุรกิจ โดยมีตัวชี้วัดในด้านค่าใช้จ่ายซ้ำซ้อน (Redundancy Costs) ซึ่งรั้งท้ายอยู่ในอันดับ 62 และปัจจัยย่อยด้านการอบการบริหรด้านสังคม โดยมีตัวชี้วัดในด้านความมีเสรีภาพของสื่อ (Freedom of The Press) (อันดับ 55)

3) **ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business Efficiency)** หมายถึง สภาวะแวดล้อมของประเทศที่เอื้ออำนวยให้องค์กรต่างๆ สามารถดำเนินงานได้อย่างสร้างสรรค์ คิดค้นนวัตกรรม มีผลกำไรอย่างมีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ ผลผลิตภาพ และประสิทธิภาพ ตลาดแรงงาน การเงิน วิธีการบริหารจัดการ และทัศนคติและค่านิยม ซึ่งการประเมินประสิทธิภาพของภาคธุรกิจเป็นการประเมินสถานประกอบการที่ดำเนินธุรกิจ คิดค้นนวัตกรรม มีผลกำไรและรับผิดชอบต่อสังคม โดยในปี 2564 ในภาพรวมประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 21 มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ ซึ่งมีสมรรถนะดีกว่าหลายประเทศ ได้แก่ นิวซีแลนด์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เกาหลี อินเดีย ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และมองโกเลีย (แผนภาพ 11)

แผนภาพ 11 สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ ปี 2564
เปรียบเทียบระดับนานาชาติ

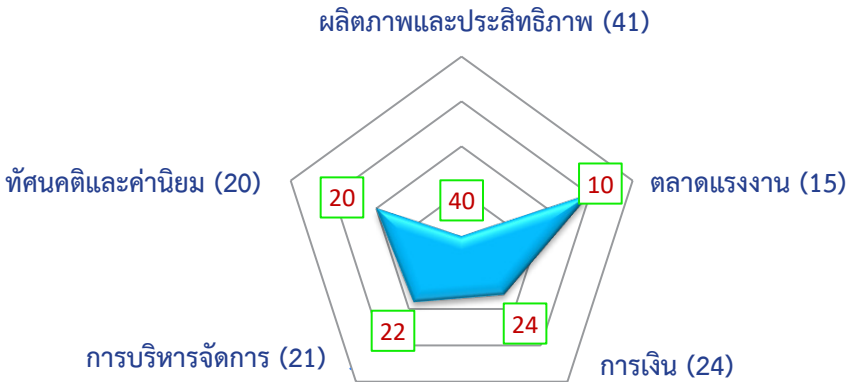

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2563

IMD พิจารณาเกณฑ์ชี้วัดประสิทธิภาพของภาคธุรกิจจากสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสถานประกอบการที่จะทำงานในลักษณะนวัตกรรม มีผลกำไร และมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยจำแนกองค์ประกอบของตัวชี้วัด เป็นปัจจัยย่อย 5 กลุ่มพบว่า ปัจจัยย่อยที่มีอันดับดีขึ้น ได้แก่ ด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพ (Productivity & Efficiency) ปรับตัวดีขึ้น 1 อันดับ ด้านตลาดแรงงาน (Labor Market) ปรับตัวดีขึ้น 5 อันดับ สำหรับปัจจัยย่อยที่มีอันดับลดลง ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ (Management Practices) ปรับตัวลดลง 1 อันดับ โดยมีปัจจัยที่มีอันดับเท่าเดิม ได้แก่ ด้านการเงิน (Finance) และด้านทัศนคติและค่านิยม (Attitudes and Values) (แผนภาพ 12 และตาราง 5)

แผนภาพ 12 สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจของประเทศไทย ปี 2564
เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2563

ตาราง 5 ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพภาครัฐกิจของประเทศไทย
ปี 2560 – 2564 จำแนกตามปัจจัยย่อย

ปัจจัยย่อย	อันดับ					การเปลี่ยนแปลง อันดับ (2563 – 2564)
	ปี 2560 (63 ประเทศ)	ปี 2561 (63 ประเทศ)	ปี 2562 (63 ประเทศ)	ปี 2563 (63 ประเทศ)	ปี 2564 (64 ประเทศ)	
ปัจจัยหลักที่ 3 ด้านประสิทธิภาพ ภาครัฐกิจ	25	25	27	23	21	+2
3.1 ผลผลิตภาพ และประสิทธิภาพ	41	40	43	41	40	+1
3.2 ตลาดแรงงาน	8	6	9	15	10	+5
3.3 การเงิน	24	24	19	24	24	0
3.4 การบริหารจัดการ	20	24	27	21	22	-1
3.5 ทัศนคติและค่านิยม	23	17	26	20	20	0

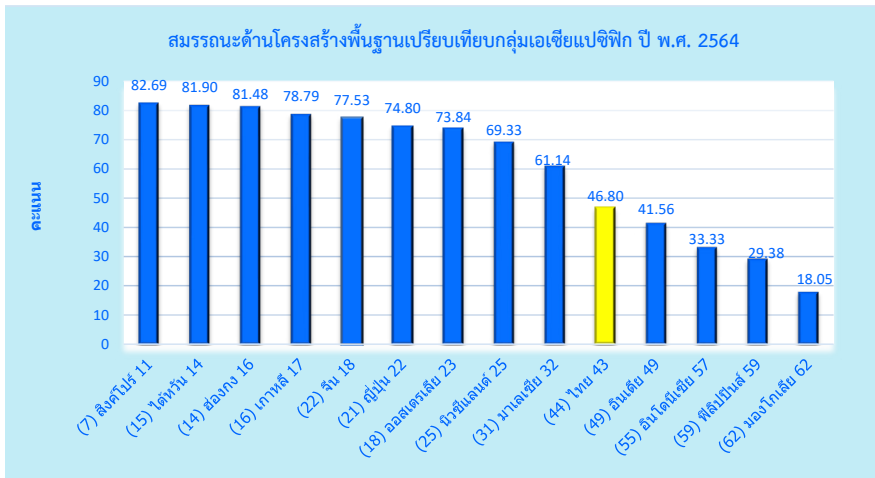
ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2017 – 2021

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกลุ่มปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาครัฐกิจพบว่า จุดแข็งอยู่ที่ปัจจัยย่อยด้านตลาดแรงงาน (Labor Market) (อันดับ 10) โดยมีตัวชี้วัดด้านร้อยละของกำลังแรงงาน (Labor force) (อันดับ 5) และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (Management Practices) โดยมีตัวชี้วัดด้านร้อยละของผู้ประกอบการในระยะธุรกิจเริ่มต้น (Total early-stage Entrepreneurial Activity) (อันดับ 6)

ส่วนกลุ่มที่เป็นจุดอ่อนจุดรั้งสมรรถนะในกลุ่มนี้คือ ปัจจัยย่อยผลผลิตภาพและประสิทธิภาพ (อันดับ 40) ซึ่งมีตัวชี้วัดในด้านผลิตภาพด้านแรงงาน (Labor Productivity (PPP)) (อันดับ 56) และผลิตภาพในภาพรวม (Overall Productivity (PPP)) (อันดับ 54) รวมทั้งปัจจัยย่อยด้านการบริหารจัดการ (Management Practices) ซึ่งมีตัวชี้วัดด้านความกลัวต่อความล้มเหลวในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial fear of failure) (อันดับ 54)

4) **โครงสร้างพื้นฐาน** (Infrastructure) หมายถึง โครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจได้ ประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานทั่วไป ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา โดยในปี 2563 ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานมีอันดับดีขึ้น 1 อันดับ มาอยู่อันดับที่ 43 แต่ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยเฉพาะสิงคโปร์ (อันดับ 11) รองลงมาคือ ไต้หวัน ฮองกง เกาหลี จีน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และมาเลเซีย โดยไทยมีอันดับดีกว่า อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย ซึ่งมีอันดับรั้งท้าย อยู่ที่ 49, 57, 59 และ 62 ตามลำดับ (แผนภาพ 13)

แผนภาพ 13 สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปี 2564
เปรียบเทียบระดับนานาชาติ

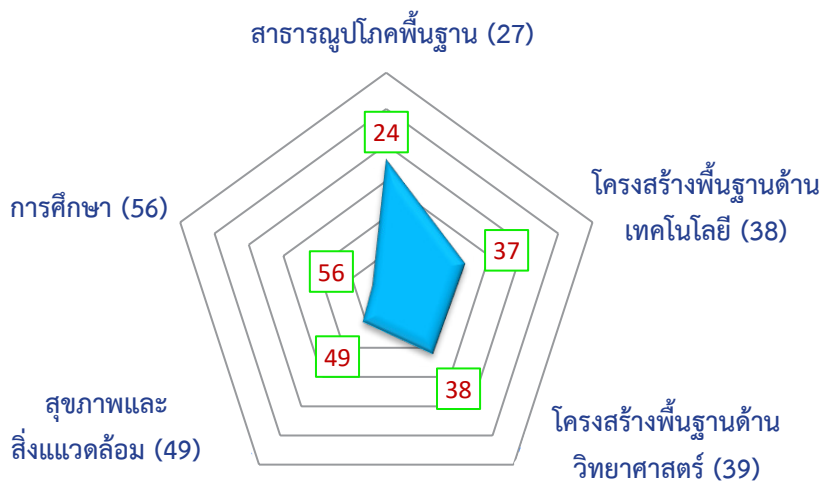
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021
ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐานจากปัจจัยย่อย 5 กลุ่ม พบว่า ปัจจัยย่อย 2 ด้านที่อันดับดีขึ้น ได้แก่ ด้านโครงสร้างและสาธารณูปโภคพื้นฐานปรับตัวดีขึ้น 2 อันดับ โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ปรับตัวดีขึ้น 2 อันดับ สำหรับด้านด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม มีอันดับเท่าเดิม ขณะที่ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี มีอันดับลดลง 3 อันดับ และด้านการศึกษา มีอันดับลดลง 1 อันดับ (แผนภาพ 14)

หากพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ทั้ง 5 กลุ่ม พบว่า ปัจจัยที่เกื้อหนุนหรือเป็นจุดแข็งที่ทำให้สมรรถนะหลักด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในภาพรวมไม่ตกต่ำลงไปมาก อยู่ที่ปัจจัยด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน (อันดับ 24) โดยมีเกณฑ์ชีวิตในด้านอัตราการพึ่งพิง (Dependency ratio) (อันดับ 7) และปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี (อันดับ 34) ที่มีตัวชี้วัดในด้านการลงทุนด้านการสื่อสารทางไกลโดยใช้เทคโนโลยี (Investment in Telecommunication) (อันดับ 10)

สำหรับปัจจัยที่ยังคงเป็นจุดอ่อนที่จุดรั้งสมรรถนะในกลุ่มนี้ คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษา (อันดับ 56) และด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (อันดับ 49) ยังเป็นเรื่องที่ต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนามาก ประเด็นสำคัญที่ต้องปรับปรุงในด้านการศึกษา ต้องเร่งการปรับปรุงในด้านอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา (อันดับ 61) อัตราส่วนของครูต่อนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา (อันดับ 60) (แผนภาพ 14 และตาราง 6)

แผนภาพ 14 สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ปี 2564
เปรียบเทียบ 5 กลุ่มปัจจัยย่อย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับ ปี 2563

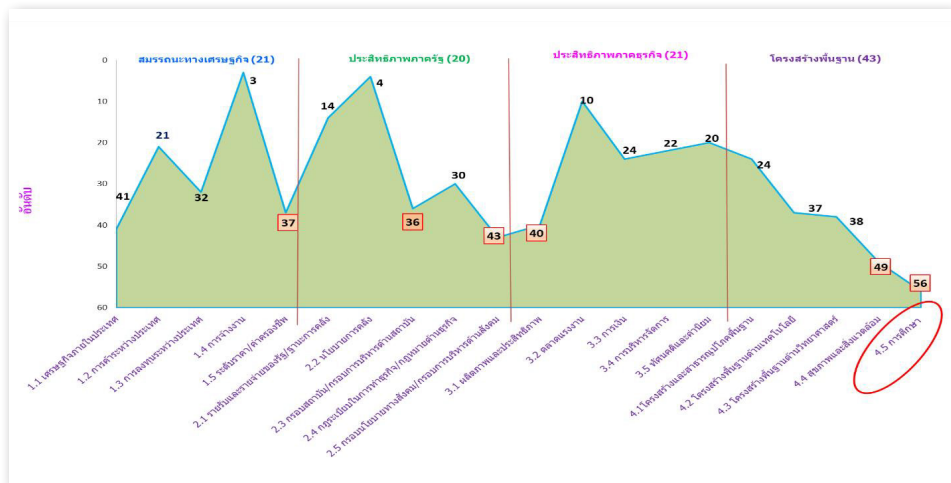
ตาราง 6 ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน
ปี 2560 – 2564 จำแนกตามปัจจัยย่อย

ปัจจัยย่อย	อันดับ					การเปลี่ยนแปลง อันดับ (2563 – 2564)
	ปี 2560 (63 ประเทศ)	ปี 2561 (63 ประเทศ)	ปี 2562 (63 ประเทศ)	ปี 2563 (63 ประเทศ)	ปี 2564 (64 ประเทศ)	
ปัจจัยหลักที่ 4 โครงสร้างพื้นฐาน	49	48	45	44	40	+1
4.1 สาธารณูปโภค พื้นฐาน	34	31	27	26	24	+2
4.2 โครงสร้างพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยี	36	36	38	34	37	-3
4.3 โครงสร้างพื้นฐาน ด้านวิทยาศาสตร์	48	42	38	39	38	+1
4.4 สุขภาพและ สิ่งแวดล้อม	57	58	55	49	49	0
4.5 การศึกษา	54	56	56	55	56	-1

ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2021 – 2017

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยย่อยทั้ง 20 กลุ่ม พบว่า ประเทศไทยมีจุดเด่นในปัจจัยย่อยด้านการจ้างงาน อยู่ในอันดับ 3 รองลงมาคือ นโยบายการค้า (อันดับ 4) ส่วนกลุ่มที่จัดเรียงอันดับให้สมรรถนะในภาพรวมของไทยตกต่ำ คือ กลุ่มสุขภาพและสิ่งแวดล้อม **กลุ่มด้านการศึกษา** อันดับรั้งท้าย อยู่ที่ 49 และ 56 ตามลำดับ (แผนภาพ 15)

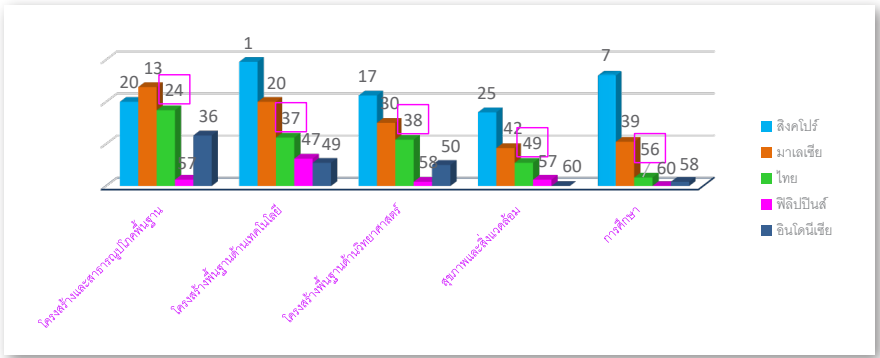
แผนภาพ 15 สมรรถนะในการแข่งขันของประเทศไทย ปี 2564 จำแนกตามปัจจัยหลักและปัจจัยย่อย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยกับเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน พบว่า สิงคโปร์และมาเลเซียมีอันดับดีกว่าประเทศไทยในทุกด้าน ในขณะที่ฟิลิปปินส์มีอันดับต่อ จำนวนนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร ยกกว่าประเทศไทยทุกด้าน ขณะที่อินโดนีเซียมีอันดับต่อยกกว่าประเทศไทยเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านโครงสร้างและสาธารณูปโภคพื้นฐาน (แผนภาพ 16)

แผนภาพ 16 สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปี 2564 เปรียบเทียบกับ ประเทศในกลุ่มอาเซียน 5 ประเทศ จำแนกตามปัจจัยย่อย

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

2.2 ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาระดับนานาชาติ

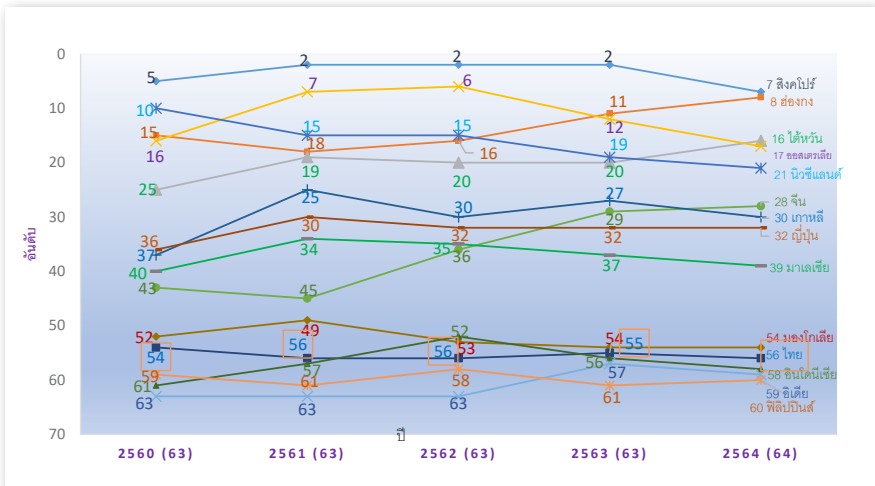
2.2.1 ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยในภาพรวม

ในปี 2564 IMD ได้จัดอันดับขีดความสามารถด้านการศึกษาระดับนานาชาติของประเทศไทยจำนวน 64 ประเทศ โดยปัจจัยย่อยด้านการศึกษาเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งปัจจัยด้านการศึกษา ประกอบด้วย ตัวชี้วัดทั้งหมด 19 ตัวชี้วัด ในภาพรวมผลการจัดอันดับด้านการศึกษา ในปี 2564 ปรากฏว่าสวีเดนและนอร์เวย์ได้อันดับที่ 1 (อันดับ 3 ในปี 2563) ไช่เฉิงไต้หวันได้อันดับที่ 2 (อันดับ 6 ในปี 2563) และเดนมาร์กอันดับที่ 3 (อันดับ 1 ในปี 2563) สำหรับประเทศไทยอยู่ในอันดับ 56 มีอันดับคงลดลง 1 อันดับ (อันดับ 55 ในปี 2563) เป็นอันดับ 3 ในอาเซียน รองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย ผลการจัดอันดับด้านการศึกษาของสิงคโปร์ พบว่า มีอันดับลดลงเป็นอันดับที่ 7 (อันดับ 2

ในปี 2563) มาเลเซียมีอันดับด้านการศึกษาลดลง 2 อันดับ อยู่ในอันดับที่ 39 (อันดับ 37 ในปี 2563) อินโดนีเซียมีอันดับลดลง 2 อันดับ มาเป็นอันดับที่ 58 (อันดับ 56 ในปี 2563) สำหรับฟิลิปปินส์มีความสามารถด้านการศึกษาดีขึ้น 1 อันดับ อยู่อันดับที่ 60 (อันดับ 61 ในปี 2563) ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายในอาเซียน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2560 - 2564 พบว่า ประเทศไทยและประเทศในเอเชียแปซิฟิก ส่วนใหญ่มีอันดับด้านการศึกษาลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 สำหรับประเทศไทย มีสมรรถนะด้านการศึกษาเป็นอันดับ 11 ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งในปี 2564 ประเทศไทยมีสมรรถนะด้านการศึกษาอยู่ในอันดับ 56 โดยมีสมรรถนะดีกว่าเพียง 3 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย อันดับ 58 อินเดีย อันดับ 59 ฟิลิปปินส์อันดับ 60 (แผนภาพ 17)

แผนภาพ 17 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ปี 2560 - 2564 ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

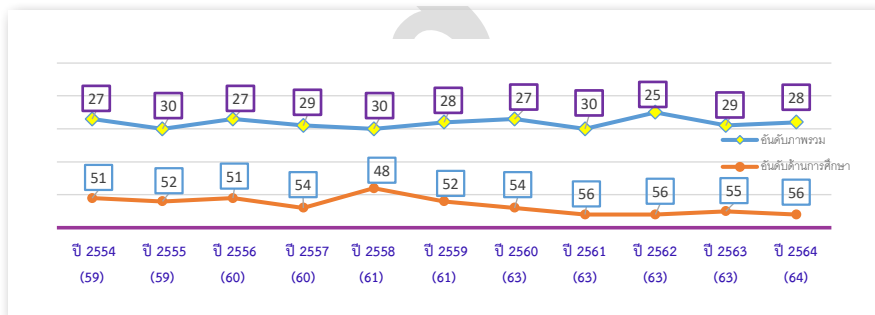

ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ จำนวนประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับ ณ ปีนั้นๆ

เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับสมรรถนะความสามารถในการแข่งขัน ด้านการศึกษาของประเทศไทย พบว่า ในปี 2564 IMD ประเทศไทยมีอันดับ ด้านการศึกษายู่ในอันดับ 56 มีอันดับลดลง 1 อันดับ เมื่อเปรียบเทียบกับ ปี 2563 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ 10 ปี ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าประเทศไทย มีสมรรถนะด้านการศึกษาลดลง จากอันดับที่ 51 ในปี 2554 ลดลงเป็น อันดับที่ 56 ในปี 2564 ลดลงถึง 5 อันดับ (แผนภาพ 18 และตาราง 7)

แผนภาพ 18 อันดับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมและอันดับ ด้านการศึกษาของประเทศไทย ปี 2554 – 2564

ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2011-2021

ตัวเลขในวงเล็บคือ จำนวนประเทศทั้งหมดที่เข้าร่วมการจัดอันดับ

ตาราง 7 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ปี 2554 – 2564 ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

ประเทศ	ปี	2554 (59)	2555 (59)	2556 (60)	2557 (60)	2558 (61)	2559 (61)	2560 (63)	2561 (63)	2562 (63)	2563 (63)	2564 (64)
สิงคโปร์		10	6	4	2	3	4	5	2	2	2	7
ฮ่องกง		28	27	26	25	18	13	15	18	16	11	8
ไต้หวัน		25	24	21	22	21	25	25	19	20	20	16
ออสเตรเลีย		8	10	10	10	12	14	16	7	6	12	17
นิวซีแลนด์		12	12	12	11	8	8	10	15	15	19	21
จีน		43	27	26	39	45	43	43	45	36	29	28
เกาหลี		29	31	25	31	32	33	37	25	30	27	30
ญี่ปุ่น		34	36	28	28	38	35	36	30	32	32	32
มาเลเซีย		3	33	34	32	35	38	40	34	35	37	39
มองโกเลีย		-	-	-	-	51	49	52	49	53	54	54
ไทย		51	52	51	54	48	52	54	56	56	55	56
อินโดนีเซีย		53	53	52	52	57	56	61	57	52	56	58
อินเดีย		59	58	60	60	61	61	63	63	63	57	59
ฟิลิปปินส์		57	57	59	59	60	59	59	61	58	61	60

ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2011-2021

ตัวเลขในวงเล็บคือ จำนวนประเทศทั้งหมดที่เข้าร่วมการจัดอันดับ

2.2.2 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ของ IMD

การจัดอันดับความสามารถด้านการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยย่อยหนึ่งในปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยปัจจัยย่อยด้านการศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 19 ตัวชี้วัด จำแนกตามแหล่งที่มา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สถาบันสถิติแห่งองค์การยูเนสโก (UNESCO Institute for Statistics – UIS) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) หน่วยงานด้านสถิติระดับชาติ รายงานงบประมาณภาครัฐประจำปี Global Education Digest ผลการสอบ PISA โดย OECD ผลคะแนนสอบ TOEFL และการประมาณการจากการคำนวณโดยองค์การ UNESCO เป็นต้น

2) ตัวชี้วัดที่ใช้วิธีสำรวจความคิดเห็น โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารระดับกลางและระดับสูงของประเทศต่างๆ ด้วยเทคนิค Delphi เป็นเทคนิคที่มุ่งแสวงหาข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยการตอบแบบสอบถาม คำตอบที่ได้จึงมีความถูกต้องและมีความเที่ยงตรงสูง แล้วนำมาคำนวณคะแนน เพื่อพิจารณาว่าตัวชี้วัดนั้นๆ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน เศรษฐกิจและการแข่งขันได้มากน้อยเพียงใด และสามารถบ่งชี้คุณภาพในการจัดการศึกษาของประเทศได้

เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาตามกรอบการประเมินของ IMD จำนวน 19 ตัวชี้วัดของประเทศไทย ในปี 2564 เปรียบเทียบกับปี 2563 (แผนภาพ 19) พบว่า

ตัวชี้วัดที่มีอันดับดีขึ้น มี 6 ตัวชี้วัด จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ *กลุ่มที่ 1* ตัวชี้วัดที่รวบรวมจากหน่วยงานต่างๆ 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา (2) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL)

(3) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป และ (4) ดัชนีมหาวิทยาลัย
กลุ่มที่ 2 ตัวชี้วัดที่ใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจ 2 ตัวชี้วัด ได้แก่
(1) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา
และ (2) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ

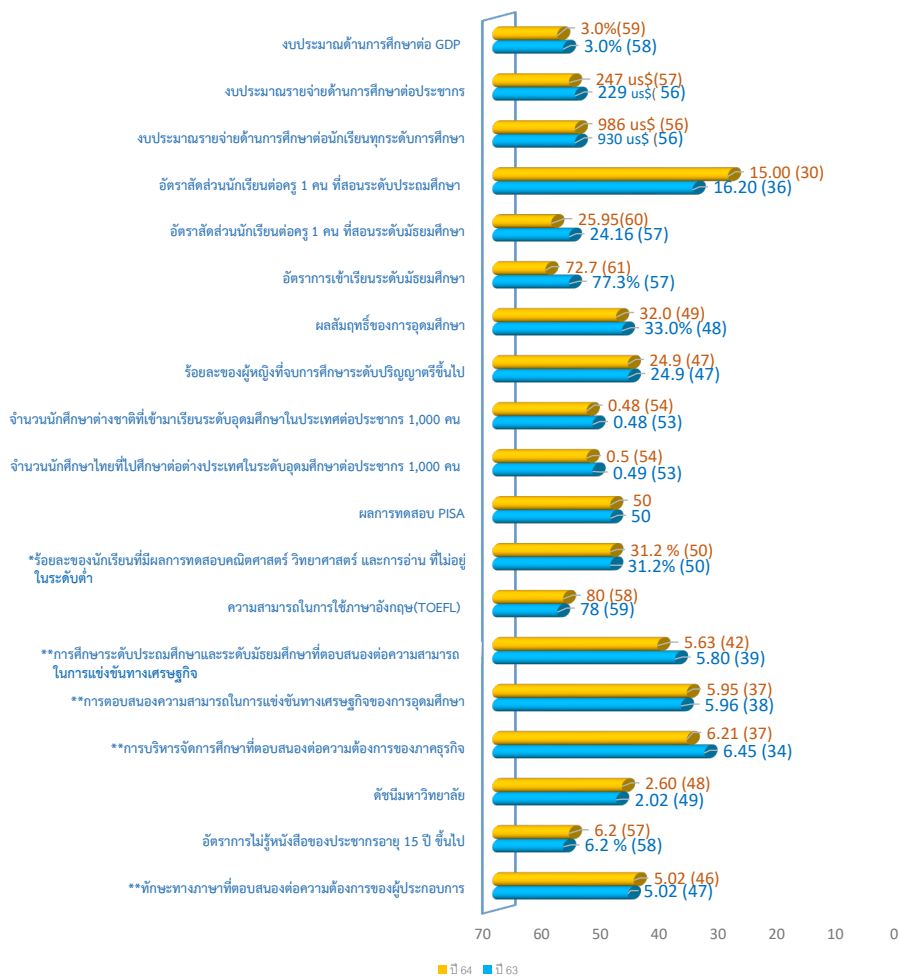
ตัวชี้วัดที่มีอันดับเท่าเดิม มี 4 ตัวชี้วัด ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่รวบรวมจาก
หน่วยงานต่างๆ ได้แก่ (1) งบประมาณด้านการศึกษาค่อนักเรียนทุกระดับ
การศึกษา (2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
(3) ผลการทดสอบ PISA และ (4) ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบ
คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านที่ไม่อยู่ในต่ำ

ตัวชี้วัดที่มีอันดับลดลง มี 9 ตัวชี้วัด กลุ่มที่ 1 ตัวชี้วัดที่รวบรวมข้อมูล
จากหน่วยงานต่างๆ 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP
(2) งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร (3) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน
ที่สอนระดับมัธยมศึกษา (4) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา (5) ผลสัมฤทธิ์
ของการอุดมศึกษา (6) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษา
ในประเทศต่อประชากร 1,000 คน (7) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่ไปศึกษาต่อ
ระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน กลุ่มที่ 2 ตัวชี้วัดที่ใช้วิธีการสำรวจ
ความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจ 2 ตัวชี้วัด (1) การศึกษาระดับประถมศึกษา
และระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ
และ (2) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ

ทั้งนี้ ในปี 2564 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาที่เป็น **จุดแข็ง** หรือมี
การพัฒนามากที่สุด ได้แก่ (1) ดัชนีมหาวิทยาลัย โดยมีอันดับดีขึ้น 1 อันดับ
จากอันดับที่ 49 (2.02 คะแนน) ในปี 2563 มาเป็นอันดับที่ 48 (2.60 คะแนน)
ในปี 2564 และ (2) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา
มีอันดับดีขึ้นถึง 6 อันดับ จากอันดับที่ 36 (ครู 1 คนต่อนักเรียน 16.2 คน) ในปี 2563
มาเป็นอันดับที่ 30 (ครู 1 คนต่อนักเรียน 15 คน) ในปี 2564 ในทางกลับกันตัวชี้วัด

ที่เป็นจุดอ่อนในด้านการศึกษามีจำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา มีอันดับลดลง 4 อันดับ จากอันดับ 57 (77.3%) ในปี 2563 เป็นอันดับ 61 (72.7%) ในปี 2564 (2) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา มีอันดับลดลง 3 อันดับ จากอันดับ 57 (ครู 1 คนต่อนักเรียน 24.16 คน) ในปี 2563 เป็นอันดับ 60 (ครู 1 คนต่อนักเรียน 25.95 คน) ในปี 2564 และ (3) งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) มีอันดับลดลง 1 อันดับ จากอันดับ 58 (3%) ในปี 2563 เป็นอันดับ 59 (3%) ในปี 2564

แผนภาพ 19 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2563 – 2564

ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2020-2021

หมายเหตุ : ** หมายถึง ตัวชี้วัดที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจ

ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับของตัวชี้วัด

ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

รายละเอียดตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการศึกษาของประเทศไทย

โดย International Institute for Management Development (IMD)

2.2.3 รายละเอียดตัวชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ของ IMD ปี 2021

ตัวชี้วัด 4.5.01 งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP
คิดเป็นร้อยละของ GDP ปี 2019
Total public expenditure on education
Percentage of GDP 2019

รายละเอียดตัวชี้วัด

- ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาทั้งหมดของภาครัฐ (หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานส่วนภูมิภาค และหน่วยงานส่วนกลาง) ต่อสถาบันการศึกษา ในรูปแบบเงินหมุนเวียนและเงินทุน (ในที่นี้ ควรคิดจากเงินงบประมาณที่ส่วนราชการได้รับตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือ เบิกจ่ายในรายจ่ายงบกลาง)¹ โดยไม่รวมเงินโอนไปยังหน่วยงานเอกชน เช่น เงินอุดหนุนครุภัณฑ์และนักเรียน แต่รวมถึงรายจ่ายที่ได้รับทุนจากการโอนจากแหล่งเงินทุนระหว่างประเทศไปยังรัฐบาล ประกอบด้วยระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ทุกระดับ และสถาบันของรัฐในระดับอุดมศึกษา

¹ รายจ่ายตามงบประมาณ จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1. เงินงบประมาณรายจ่ายของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ 1.1 งบบุคลากร 1.2 งบดำเนินการ 1.3 งบลงทุน 1.4 งบเงินอุดหนุน 1.5 งบรายจ่ายอื่น 2. เงินงบประมาณรายจ่ายงบกลาง ได้แก่ 2.1 เงินเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ 2.2 เงินช่วยเหลือข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานของรัฐ 2.3 เงินสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล/การศึกษานูตร/เงินช่วยเหลือบุตร 2.4 เงินสำรองเงินสมทบและเงินชดเชยข้าราชการ 2.5 เงินเลื่อนขั้นเลื่อนอันดับเงินเดือน และปรับวุฒิข้าราชการ

แหล่งที่มาข้อมูล

- องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) <http://stats.uis.unesco.org>
- ฐานข้อมูล Eurostat ณ เดือนตุลาคม 2563
- แหล่งข้อมูลของแต่ละประเทศ

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2010	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ค่า	4.0	4.0	3.9	4.2	3.9	3.9	3.8	3.5	3.0	3.0
อันดับ	38	42	42	39	43	43	45	51	58	59

ตัวชี้วัด 4.5.02 [B] งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร
คิดเป็นเหรียญสหรัฐ (US\$) ต่อหัว ปี 2019

[B]² Total public expenditure on education per capita
US\$ per capita 2019

รายละเอียดตัวชี้วัด

- ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาทั้งหมดของภาครัฐ (หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานส่วนภูมิภาค และหน่วยงานส่วนกลาง) ต่อสถาบันการศึกษา ในรูปแบบเงินหมุนเวียนและเงินทุน (ในที่นี้ ควรคิดจากเงินงบประมาณที่ส่วนราชการได้รับตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือ เบิกจ่ายในรายจ่ายงบกลาง)³ โดยไม่รวมเงินโอนไปยังหน่วยงานเอกชน เช่น เงินอุดหนุนครูวีรชนและนักเรียน แต่รวมถึงรายจ่ายที่ได้รับทุนจากการโอนจากแหล่งเงินทุนระหว่างประเทศไปยังรัฐบาล ประกอบด้วยระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ทุกระดับ และสถาบันของรัฐในระดับอุดมศึกษา

แหล่งที่มาข้อมูล

- องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) <http://stats.uis.unesco.org>
- ฐานข้อมูล Eurostat ณ เดือนตุลาคม 2563
- แหล่งข้อมูลของแต่ละประเทศ

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ค่า	189	193	216	249	246	238	236	239	229	247
อันดับ	52	53	53	52	53	55	54	55	56	57

² ข้อมูลภูมิหลังไม่ได้นำมาคำนวณในการจัดอันดับภาพรวม

³ รายจ่ายตามงบประมาณ จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1. เงินงบประมาณรายจ่ายของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ 1.1 งบบุคลากร 1.2 งบดำเนินการ 1.3 งบลงทุน 1.4 งบเงินอุดหนุน 1.5 งบรายจ่ายอื่น 2. เงินงบประมาณรายจ่ายงบกลาง ได้แก่ 2.1 เงินเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ 2.2 เงินช่วยเหลือข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานของรัฐ 2.3 เงินสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล/การศึกษานูตริ/เงินช่วยเหลือบุตร 2.4 เงินสำรองเงินสมทบและเงินชดเชยข้าราชการ 2.5 เงินเลื่อนขั้นเลื่อนอันดับเงินเดือนและปรับวุฒิข้าราชการ

ตัวชี้วัด 4.5.03

งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนทุกระดับการศึกษา
ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาทั้งหมดของภาครัฐต่อนักเรียน 1 คนที่ใช้ไปในการเข้าเรียนทุกระดับการศึกษา ปี 2018

Total public exp. on education per student

Spending per enrolled pupil/student, all levels 2018

รายละเอียดตัวชี้วัด

- ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาทั้งหมดของภาครัฐ (หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานส่วนภูมิภาค และหน่วยงานส่วนกลาง) ต่อสถาบันการศึกษา ในรูปแบบเงินหมุนเวียนและเงินทุน (ในที่นี้ ควรคิดจากเงินงบประมาณที่ส่วนราชการได้รับตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือ เบิกจ่ายในรายจ่ายงบกลาง)⁴ โดยไม่รวมเงินโอนไปยังหน่วยงานเอกชน เช่น เงินอุดหนุนครัวเรือนและนักเรียน แต่รวมถึงรายจ่ายที่ได้รับทุนจากการโอนจากแหล่งเงินทุนระหว่างประเทศไปยังรัฐบาล ประกอบด้วยระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ทุกระดับ และสถาบันของรัฐในระดับอุดมศึกษา

แหล่งที่มาข้อมูล

- องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) <http://stats.uis.unesco.org>
- ฐานข้อมูล Eurostat ณ เดือนตุลาคม 2563
- แหล่งข้อมูลของแต่ละประเทศ

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	-	-	-	-	-	-	-	2016	2016	2018
ค่า	-	-	-	-	-	-	-	930	930	986
อันดับ	-	-	-	-	-	-	--	55	56	56

*ตัวชี้วัดนี้เพิ่มเติมมาในปี 2019

⁴ รายจ่ายตามงบประมาณ จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1. เงินงบประมาณรายจ่ายของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ 1.1 งบบุคลากร 1.2 งบดำเนินการ 1.3 งบลงทุน 1.4 งบเงินอุดหนุน 1.5 งบรายจ่ายอื่น 2. เงินงบประมาณรายจ่ายงบกลาง ได้แก่ 2.1 เงินเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ 2.2 เงินช่วยเหลือข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานของรัฐ 2.3 เงินสวัสดิการข้าราชการ/การศึกษามูลนิธิ/เงินช่วยเหลือบุตร 2.4 เงินสำรองเงินสมทบและเงินชดเชยข้าราชการ 2.5 เงินเลื่อนขั้นเลื่อนอันดับเงินเดือนและปรับวุฒิข้าราชการ

ตัวชี้วัด 4.5.04

อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา

คิดจากอัตราส่วนนักเรียนต่อครูผู้สอนปี 2561

Pupil-teacher ratio (primary education)

Ratio of students to teaching staff 2018

รายละเอียดตัวชี้วัด

- อัตราส่วนของนักเรียนต่อครูผู้สอน คำนวณจากจำนวนรวมของนักเรียนที่เรียนแบบเต็มเวลาจากสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนที่เปิดสอนแบบเต็มเวลา ในระดับประถมศึกษา (ISCED ระดับ 1) หารด้วยจำนวนบุคลากรทางการศึกษาทั้งหมดที่ทำงานแบบเต็มเวลา ซึ่งครอบคลุมครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษ และครูประเภทอื่นๆ ที่ทำงานร่วมกับนักเรียนทั้งชั้นเรียนในห้องเรียน กลุ่มเล็ก ๆ ในห้องห้องเสริมวิชาการ (resource room) หรือในการสอนแบบตัวต่อตัวในห้องเรียนปกติ รวมถึงหัวหน้าหมวดวิชาที่มีคาบสอนจำนวนหนึ่ง แต่ไม่รวมถึงบุคลากรที่ไม่มีวิชาชีพรูทีทำหน้าที่สนับสนุนครูในการให้คำแนะนำแก่นักเรียน เช่น ผู้ช่วยครู และบุคลากรกึ่งวิชาชีพ
- ข้อมูลมาจากการประมาณการของ UNESCO หรือ OECD และจากสถิติระดับประเทศ

แหล่งที่มาข้อมูล

- องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) <http://stats.uis.unesco.org>
- รายงาน Education at a Glance 2020 โดย องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD)
- แหล่งข้อมูลของแต่ละประเทศ

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2008	2008	2008	2012	2012	2014	2015	2016	2017	2018
ค่า	15.99	15.99	15.99	16.28	16.28	15.39	16.88	16.7	16.2	15
อันดับ	34	35	34	34	34	27	40	40	36	30

ตัวชี้วัด 4.5.05

อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา

คิดจากอัตราส่วนเรียนต่อครู ปี 2561

Pupil-teacher ratio (secondary education)

Ratio of students to teaching staff 2018

รายละเอียดตัวชี้วัด

- อัตราส่วนของนักเรียนต่อครูผู้สอน คำนวณจากจำนวนรวมของนักเรียนที่เรียนแบบเต็มเวลาจากสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนที่เปิดสอนแบบเต็มเวลา ในระดับมัธยมศึกษา (ISCED ระดับ 2 และ 3) ที่ให้การศึกษแบบทั่วไปหรือการศึกษาพิเศษ เช่น โรงเรียนฝึกหัดครู และโรงเรียนที่มีลักษณะอาชีวศึกษาหรือด้านเทคนิค ทหารด้วยจำนวนบุคลากรทางการศึกษาทั้งหมดที่ทำงานแบบเต็มเวลา ซึ่งครอบคลุมครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษ และครูประเภทอื่นๆ ที่ทำงานร่วมกับนักเรียนทั้งชั้นเรียนในห้องเรียน กลุ่มเล็ก ๆ ในห้องห้องเสริมวิชาการ (resource room) หรือในการสอนแบบตัวต่อตัวในห้องเรียนปกติ รวมถึงหัวหน้าหมวดวิชาที่มีคาบสอนจำนวนหนึ่ง แต่ไม่รวมถึงบุคลากรที่ไม่มีวิชาชีพครูที่ทำหน้าที่สนับสนุนครูในการให้คำแนะนำแก่นักเรียน เช่น ผู้ช่วยครู และบุคลากรกึ่งวิชาชีพ
- ข้อมูลมาจากการประมาณการของ UNESCO หรือ OECD และจากสถิติระดับประเทศ

แหล่งที่มาข้อมูล

- องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) <http://stats.uis.unesco.org>
- รายงาน Education at a Glance 2020 โดย องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD)
- แหล่งข้อมูลของแต่ละประเทศ

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2008	2008	2011	2011	2011	2014	2015	2016	2017	2018
ค่า	21.22	21.22	19.91	19.91	19.91	29.54	28.15	26.63	24.16	25.95
อันดับ	54	54	54	55	54	63	62	60	57	60

ตัวชี้วัด 4.5.06

อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา

คิดจากร้อยละของกลุ่มผู้มีอายุตามวัยเรียนที่ได้รับการศึกษา
เต็มเวลา ปี 2561

Secondary school enrollment

Percentage of relevant age group receiving full-time
education 2018

รายละเอียดตัวชี้วัด

- อัตราการเข้าเรียนสุทธิ คือ จำนวนเด็กในวัยเรียนอย่างเป็นทางการ (ตามที่กำหนด
โดยระบบการศึกษาของแต่ละประเทศ) ที่เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งคิดเป็น
ร้อยละของจำนวนเด็กวัยเรียนในระดับมัธยมศึกษาทั้งหมด

แหล่งที่มาข้อมูล

- องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
(UNESCO) <http://stats.uis.unesco.org>
- แหล่งข้อมูลของแต่ละประเทศ

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2009	2010	2011	2012	2012	2014	2015	2015	2015	2018
ค่า	72.2	72.2	74.1	79.5	79.6	83.6	77.3	77.3	77.3	72.7
อันดับ	51	52	55	52	53	53	55	56	57	61

ตัวชี้วัด 4.5.07

ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา

ร้อยละของประชากร อายุ 25-34 ปี ที่สำเร็จการศึกษาน้อยกว่า
ในระดับอุดมศึกษา ปี 2562

Higher education achievement

Percentage of population that has attained at least
tertiary education for persons 25-34 2019

รายละเอียดตัวชี้วัด

- ร้อยละของประชากร อายุ 25-34 ปี ที่ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาประเภท B และประเภท A และโปรแกรมการวิจัยขั้นสูง
- การศึกษาระดับอุดมศึกษาประเภท A ครอบคลุมหลักสูตรเชิงทฤษฎี ซึ่งทำให้ผู้รับการศึกษาเข้าถึงโครงการวิจัยระดับสูงและวิชาชีพที่ต้องใช้ทักษะทั่วไปในระดับสูง
- การศึกษาระดับอุดมศึกษาประเภท B ครอบคลุมการฝึกปฏิบัติหรือการฝึกอาชีพ เฉพาะด้านที่ทำให้ผู้รับการศึกษามีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

แหล่งที่มาข้อมูล

- รายงาน Education at a Glance 2020 โดย องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD)
- แหล่งข้อมูลของแต่ละประเทศ

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2009	2010	2011	2012	2012	2014	2016	2017	2018	2019
ค่า	18	18	18	18	18	32.7	33.2	33.6	33	32
อันดับ	46	48	50	53	52	37	41	41	48	49

ตัวชี้วัด 4.5.08

ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
สัดส่วนผู้หญิงที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาต่อประชากรอายุระหว่าง
25-65 ปี ปี 2019

Women with degrees

Share of women who have a degree in the population
25-65 2019

รายละเอียดตัวชี้วัด

- ความสำเร็จทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาผู้หญิง อายุระหว่าง 25-64 ปี คิดเป็น ร้อยละของประชากรหญิงอายุ 25-64 ปี
- ข้อมูลในประเทศส่วนใหญ่ อ้างอิงถึง ISCED 5/6/7/8 ปี 2011

แหล่งที่มาข้อมูล

- รายงาน Education at a Glance 2020 โดยองค์การ เพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD)
- แหล่งข้อมูลของแต่ละประเทศ

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	-	-	-	2012	2012	2014	2016	2017	2018	2018
ค่า	-	-	-	60.9	57.1	54.4	22.8	23.6	24.9	24.9
อันดับ	-	-	-	23	32	44	44	45	47	47

*ตัวชี้วัดนี้เพิ่มเติมมาในปี 2015

ตัวชี้วัด 4.5.09

จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศ ต่อประชากร 1,000 คน

นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษา ณ ประเทศไทย คิดเป็นจำนวนต่อประชากร 1,000 คน ปี 2018

Student mobility inbound

Foreign tertiary-level students per 1000 inhabitants 2018

รายละเอียดตัวชี้วัด

- นักศึกษาต่างชาติ ทั้งชายและหญิงที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศที่กำหนด

แหล่งที่มาข้อมูล

- องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) <http://stats.uis.unesco.org>

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2009	2010	2011	2012	2012	2014	2014	2016	2016	2016
ค่า	0.24	0.29	0.29	0.32	0.32	0.19	0.19	0.48	0.48	0.48
อันดับ	46	48	47	49	51	53	53	51	53	54

ตัวชี้วัด 4.5.10

จำนวนนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา ต่อประชากร 1,000 คน

นักศึกษาที่ไปศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ คิดเป็นจำนวนต่อจำนวนประชากร 1,000 คน ปี 2018

[B] Student mobility outbound

National tertiary-level students studying abroad per 1000 inhabitants 2018

รายละเอียดตัวชี้วัด

- นักเรียนหรือนักศึกษาต่างชาติ ทั้งชายและหญิงที่ไปศึกษาต่างประเทศระดับอุดมศึกษา ในประเทศที่กำหนด

แหล่งที่มาข้อมูล

- องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) <http://stats.uis.unesco.org>

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2017	2017	2017	2018
ค่า	0.37	0.4	0.38	0.38	0.39	0.39	0.45	0.45	0.49	0.50
อันดับ	48	49	50	51	51	53	53	53	53	54

ตัวชี้วัด 4.5.11

ผลการทดสอบ PISA

PISA สํารวจข้อมูลจากเด็กอายุ 15 ปี ปี 2018

Educational assessment - PISA

PISA survey of 15-year olds 2018

รายละเอียดตัวชี้วัด

- OECD ดำเนินโครงการ PISA โดยสำรวจเด็กอายุ 15 ปี เต็มในแต่ละประเทศหรือระบบการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ทั้งที่เป็นโรงเรียนของรัฐและเอกชนเพื่อเข้ารับการประเมินในแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเตรียมพร้อมสำหรับชีวิตในวัยผู้ใหญ่

แหล่งที่มาข้อมูล

- รายงานผลประเมิน PISA 2018 ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD)
- <http://www.oecd.org/pisa/>

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2009	2009	2012	2012	2012	2015	2015	2015	2018	2018
ค่า	M 419	M 419	M 427	M 427	M 427	M 415	M 415	M 415	M 419	M 419
	S 425	S 425	S 444	S 444	S 444	S 421	S 421	S 421	S 426	S 426
	R 421	R 421	R 441	R 441	R 441	R 409	R 409	R 409	R 393	R 393
อันดับ	44	44	44	44	44	49	49	49	50	50

ตัวชี้วัด 4.5.12 ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ
 คิดจากร้อยละของนักเรียนที่มีผลการต่อการทดสอบไม่อยู่ในระดับต่ำ วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน ปี 2018
Students who are not low achievers - PISA
 % of students who are not low achievers in maths, sciences and reading 2018

รายละเอียดตัวชี้วัด

- OECD ดำเนินโครงการ PISA โดยสำรวจเด็กอายุ 15 ปี เต็มในแต่ละประเทศหรือระบบการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ทั้งที่เป็นโรงเรียนของรัฐและเอกชนเพื่อเข้ารับการประเมินในแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเตรียมพร้อมสำหรับชีวิตในวัยผู้ใหญ่

แหล่งที่มาข้อมูล

- รายงานผลประเมิน PISA 2018 ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) <http://www.oecd.org/pisa/>

ผลการจัดอันดับ

ปี	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	-	-	-	2018	2018
ค่า	-	-	-	31.2	31.2
อันดับ	-	-	-	50	50

*ตัวชี้วัดนี้เพิ่มเติมมาในปี 2020

ตัวชี้วัด 4.5.13 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL)
 คิดจากคะแนน TOEFL ปี 2019
 [B] English proficiency – TOEFL
 TOEFL scores 2019

รายละเอียดตัวชี้วัด

- คะแนน TOEFL IBT ทั้งคะแนนสรุปรวมจากการทดสอบ TOEFL ทางอินเทอร์เน็ต และคะแนนรวมรวมถึงคะแนนเฉลี่ยของผู้สอบที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก โดยข้อมูลอ้างอิงจากผู้เข้าสอบที่สอบ TOEFL ทางอินเทอร์เน็ตระหว่างเดือนมกราคม 2019 ถึงธันวาคม 2019 ซึ่งมีคะแนนเต็ม 120 คะแนน แบ่งเป็น การอ่าน 30 การฟัง 30 การพูด 30 และการเขียน 30

แหล่งที่มาข้อมูล

- การสอบโทเฟล The TOEFL® Test – Test of English as a Foreign Language™ www.ets.org

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2010	2011	2013	2013	2013	2015	2016	2017	2018	2019
ค่า	75	75	76	76	76	77	78	78	78	80
อันดับ	55	56	57	57	57	58	59	59	59	58

ตัวชี้วัด 4.5.14 การศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถทางการแข่งขันทางเศรษฐกิจ
[S]⁵ PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION

รายละเอียดตัวชี้วัด

- การศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตรงกับความต้องการในการแข่งขันทางเศรษฐกิจหรือไม่
(0 = ไม่ตรงกับความต้องการ)
(10 = ตรงกับความต้องการ)

แหล่งที่มาข้อมูล ● การสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหาร (Executive Opinion Survey) โดย IMD

ผลการจัดอันดับ

ปี	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	-	-	2019	2020	2021
ค่า	-	-	5.25	5.80	5.63
อันดับ	-	-	45	39	42

*ตัวชี้วัดนี้เพิ่มเติมมาในปี 2019

⁵ ข้อมูลจากการสำรวจ (Survey data)

ตัวชี้วัด 4.5.15 การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของ
การอุดมศึกษา
[S] UNIVERSITY EDUCATION

รายละเอียดตัวชี้วัด

- การอุดมศึกษาตรงกับความต้องการในการแข่งขันทางเศรษฐกิจหรือไม่
(0 = ไม่ตรงกับความต้องการ)
(10 = ตรงกับความต้องการ)

แหล่งที่มาข้อมูล ● การสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหาร (Executive Opinion Survey)
โดย IMD

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ค่า	5.06	4.96	4.53	4.16	4.62	4.99	4.99	5.52	5.96	5.95
อันดับ	38	38	48	53	47	46	46	44	38	37

ตัวชี้วัด 4.5.16 การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ
[S] MANAGEMENT EDUCATION

รายละเอียดตัวชี้วัด

- การอุดมศึกษาตรงกับความต้องการในการแข่งขันทางเศรษฐกิจหรือไม่
(0 = ไม่ตรงกับความต้องการ)
(10 = ตรงกับความต้องการ)

แหล่งที่มาข้อมูล ● การสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหาร (Executive Opinion Survey) โดย IMD

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ค่า	5.27	5.52	4.89	4.73	5.26	5.41	5.56	5.94	5.45	6.21
อันดับ	37	38	42	52	45	43	43	40	34	37

ตัวชี้วัด 4.5.17

ดัชนีมหาวิทยาลัย

คิดจากคะแนนของแต่ละประเทศที่คำนวณจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยจาก Times Higher Education ประจำปี 2020

University education index

Country score calculated from Times Higher Education university ranking 2020

รายละเอียดตัวชี้วัด

- IMD World Competitiveness Center (WCC) ได้สร้างดัชนีที่คำนวณจากการจัดอันดับ Times Higher Education ของมหาวิทยาลัยชั้นนำ 1,000 แห่ง โดยวัดจากปริมาณและคุณภาพของมหาวิทยาลัยในแต่ละระบบเศรษฐกิจ /ประเทศ ซึ่งมีการถ่วงน้ำหนักร้อยละ 33 จากจำนวนมหาวิทยาลัยแต่ละประเทศที่ได้รับการจัดอันดับโดย THES

แหล่งที่มาข้อมูล

- การจัดอันดับมหาวิทยาลัยในระดับโลกของ Times Higher Education

ผลการจัดอันดับ

ปี	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	--	-	2018	2019	2020
ค่า	-	-	5.10	2.02	2.60
อันดับ	-	-	50	49	48

*ตัวชี้วัดนี้เพิ่มเติมมาในปี 2019

ตัวชี้วัด 4.5.18

อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป

คิดจากร้อยละของประชากรวัยผู้ใหญ่ (อายุมากกว่า 15 ปี) ที่มีอัตราการไม่รู้หนังสือ ปี 2018

Illiteracy

Adult (over 15 years) illiteracy rate as a percentage of population 2018

รายละเอียดตัวชี้วัด

- อัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ (อายุมากกว่า 15 ปี) เปรียบเทียบกับร้อยละของจำนวนประชากร

แหล่งที่มาข้อมูล

- องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) <http://stats.uis.unesco.org>
- แหล่งข้อมูลของแต่ละประเทศ

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2007	2007	2007	2015	2015	2015	2015	2015	2018	2018
ค่า	5.9	5.9	5.9	3.3	3.3	3.3	7.1	7.1	6.2	6.2
อันดับ	46	47	50	43	45	47	59	59	58	57

ตัวชี้วัด 4.5.19 ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ
[S] LANGUAGE SKILLS

รายละเอียดตัวชี้วัด

- ทักษะทางภาษาตรงกับความต้องการของสถานประกอบการหรือไม่
(0 = ไม่ตรงกับความต้องการ)
(10 = ตรงกับความต้องการ)

แหล่งที่มาข้อมูล ● การสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหาร (Executive Opinion Survey)
โดย IMD

ผลการจัดอันดับ

ปี	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ปีข้อมูล	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ค่า	4.0	4.18	3.64	3.38	3.86	4.3	4.58	4.95	5.02	5.02
อันดับ	50	50	51	53	52	50	49	46	47	46

บทที่ 3

สมรรถนะด้านการศึกษางอประเทศไทย ในระดับนานาชาติ ปี 2564

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอบทวิเคราะห์ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยในระดับนานาชาติทั้งในภาพรวมและอันดับรายตัวชี้วัดด้านการศึกษา ตามกรอบการประเมินการจัดอันดับของ IMD จำนวน 19 ตัวชี้วัด โดยการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลรายตัวชี้วัดตามการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา จำแนกตัวชี้วัดด้านการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และเปรียบเทียบข้อมูลผลการจัดอันดับรายตัวชี้วัดกับประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งจะให้เห็นแนวโน้มข้อมูลผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาว่าประเทศไทยมีความสามารถด้านการศึกษาอยู่ในอันดับใดเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติ และทำให้เห็นจุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการศึกษาของประเทศ รวมทั้งสามารถเรียนรู้ความสำเร็จของประเทศที่อยู่ในภูมิภาคใกล้เคียงกันที่สามารถสะท้อนแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศที่ตอบสนองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต และสามารถยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 บทวิเคราะห์อันดับตัวชี้วัดความสามารถในการแข่งขัน

ด้านการศึกษาของ IMD จำแนกตามการกำหนดวัตถุประสงค์ ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

อันดับของตัวชี้วัดด้านการศึกษาตามกรอบการประเมินการจัดอันดับของ IMD จำแนกตามวัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ประกอบด้วย 4 วัตถุประสงค์ คือ 1) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 2) ยกระดับ

คุณภาพการศึกษา และ 3) สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ¹ มีรายละเอียดดังนี้

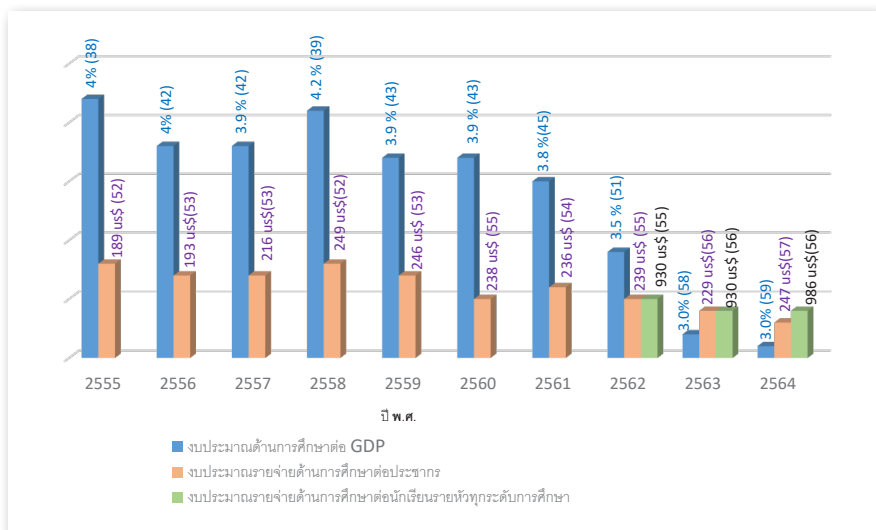
1) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย ให้ความสำคัญกับลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ รวมถึงการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา ซึ่ง IMD มีการประเมินสมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จำนวน 5 ตัวชี้วัด จำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ **กลุ่ม 1 งบประมาณด้านการศึกษา** ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP (2) งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร และ (3) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา **กลุ่ม 2 อัตราการเข้าเรียน** ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา และ**กลุ่ม 3 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู** ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับประถมศึกษา (2) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่ม 1 งบประมาณด้านการศึกษา จำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP (2) งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร และ (3) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา พบว่า งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP ของประเทศไทยตามการประเมินของ IMD มีจำนวนที่ลดลงตลอด 10 ที่ผ่านมา สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับงบประมาณรายจ่าย

¹ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา.แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง). หน้า 298-299.

ด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษาที่เป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นในปี 2562 มีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดในกลุ่มงบประมาณด้านการศึกษา ยังคงมีอันดับรั้งท้ายของประเทศที่เข้าร่วมการประเมินทั้งหมด (แผนภาพ 20)

แผนภาพ 20 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555 – 2564:
งบประมาณด้านการศึกษา

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2021

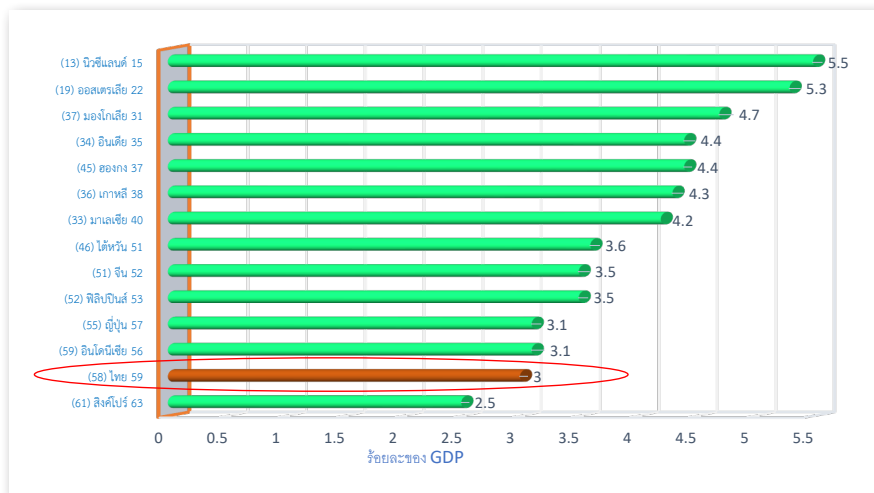
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตัวชี้วัดระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีรายละเอียด ดังนี้

(1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP)

การลงทุนทางการศึกษา พิจารณาจากงบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ในปี 2564 ประเทศไทยมีการลงทุนทางการศึกษาร้อยละ 3 ของ GDP (อันดับ 59) น้อยกว่าเกือบทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ยกเว้นเพียง สิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีการลงทุนทางการศึกษาเทียบกับ GDP น้อยที่สุดร้อยละ 2.6 (อันดับ 63) (แผนภาพ 21)

แผนภาพ 21 งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ปี 2564

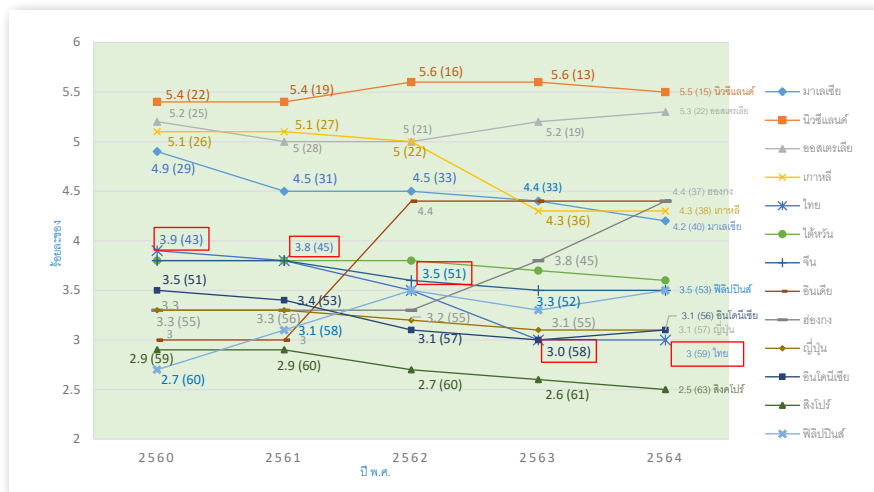
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 ใช้ข้อมูลปี 2019

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2.Eurostat April 2020
3.National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2560 – 2564 พบว่า ประเทศไทยลงทุนทางการศึกษาอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก (ร้อยละ 3.0 – 3.9) แต่มีแนวโน้มการลงทุนทางการศึกษาลดลง สำหรับประเทศที่มีการลงทุนทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ได้แก่ ฟิลิปปินส์ จากปี 2560 ที่มีการลงทุนทางการศึกษา ร้อยละ 2.7 (อันดับ 60) เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 3.5 (อันดับ 53) และฮ่องกง จากปี 2560 ที่มีการลงทุนทางการศึกษา ร้อยละ 3.3 (อันดับ 55) เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 4.4 (อันดับ 37) ส่วนประเทศที่มีแนวโน้มการลงทุนทางการศึกษาลดลง ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย จากปี 2560 ที่มีการลงทุนทางการศึกษา ร้อยละ 4.9 (อันดับ 29) ลดลงเหลือ ร้อยละ 4.2 (อันดับ 40) ในปี 2564 และเกาหลี จากปี 2560 ที่มีการลงทุนทางการศึกษา ร้อยละ 5.1 (อันดับ 26) ลดลงเหลือ ร้อยละ 4.3 (อันดับ 38) ทั้งนี้ พบว่า สิงคโปร์มีการลงทุนทางการศึกษาน้อยที่สุดในภูมิภาคนี้ ตลอด 5 ปีที่ผ่านมา โดยในปี 2564 มีการลงทุนร้อยละ 2.6 (อันดับ 63) ซึ่งเป็นการลงทุนทางการศึกษาน้อยที่สุดในภูมิภาคนี้เช่นกัน (แผนภาพ 22)

แผนภาพ 22 งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ปี 2560 -2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021

ใช้ข้อมูลปี 2016 - 2020 (ปี 2559 - 2563)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2.Eurostat April 2020
3.National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(2) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร

งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร พบว่าประเทศไทย มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากรเท่ากับ 247 ดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นเงินไทย 7,970.69 บาท (อัตราแลกเปลี่ยน 32.27 : US\$ จาก ปี 2019) อยู่อันดับ 57 ซึ่งน้อยกว่าประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก แต่ยังมีมากกว่า ประเทศมองโกเลีย (199 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 58) อินโดนีเซีย (130 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 60) ฟิลิปปินส์ (123 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 62) และอินเดีย (91 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 63) (แผนภาพ 23)

แผนภาพ 23 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร ปี 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 ใช้ข้อมูลปี 2019

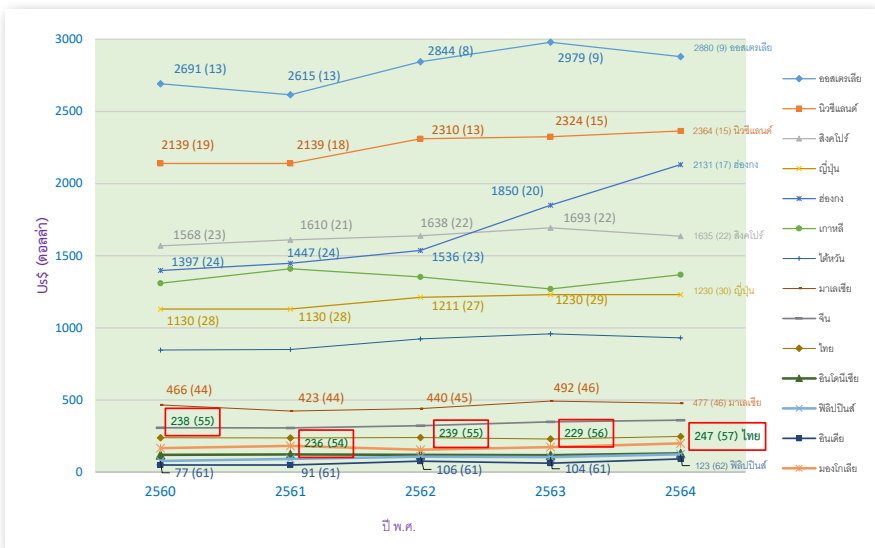
อ้างอิงข้อมูลจาก : 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2.Eurostat April 2019 3.National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2559 – 2563 พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากรมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น สำหรับประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากรเพิ่มขึ้นจาก 238 ดอลลาร์สหรัฐ (อันดับ 55) ในปี 2559 เป็น 247 ดอลลาร์สหรัฐ (อันดับ 57) ในปี 2564 ทั้งนี้ ประเทศออสเตรเลียยังคงมีงบประมาณรายจ่ายต่อประชากรมากที่สุดในภูมิภาคนี้ ตลอด 5 ปีที่ผ่านมา

และมีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากรเพิ่มขึ้นจาก 2691 ดอลลาร์สหรัฐ (อันดับ 13) ในปี 2559 เป็น 2880 ดอลลาร์สหรัฐ (อันดับ 9) ในปี 2564 ส่วนฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีงบประมาณรายจ่ายต่อประชากรน้อยที่สุดตลอดมา (แผนภาพ 24)

แผนภาพ 24 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร ปี 2560 – 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 ใช้ข้อมูลปี 2015-2019 (ปี 2558 – 2562)

อ้างอิงข้อมูลจาก 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2.Eurostat April 2020 3.National sources

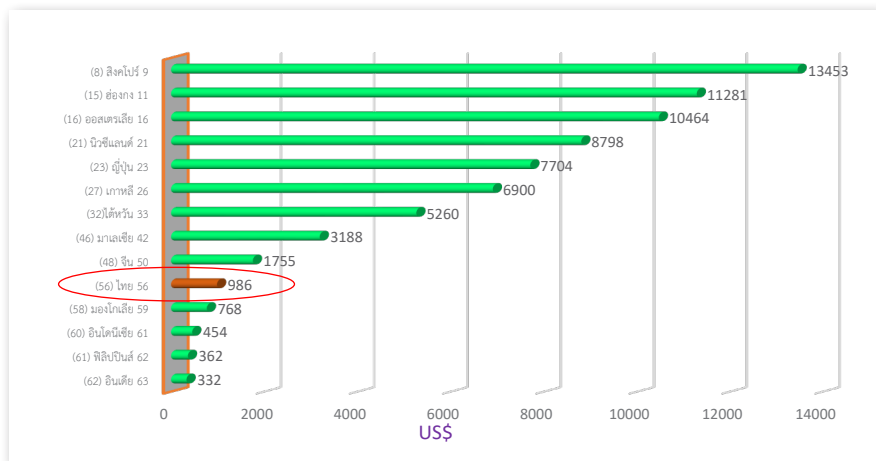
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(3) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาค้นคว้าต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา

งบประมาณด้านการศึกษาค้นคว้าต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษาเป็นตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ ซึ่ง IMD ได้เพิ่มขึ้นในปี 2562 โดยการรวบรวมข้อมูลจากสถาบันสถิติแห่งองค์การยูเนสโก (UNESCO ,Eurostat October 2020, National sources) เพื่อพิจารณาว่า งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาค้นคว้าต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษานั้นเป็นจำนวนเท่าใด

ผลการประเมินของIMDในปี2564พบว่าประเทศไทยมีงบประมาณด้านการศึกษาค้นคว้าต่อนักเรียนทุกคน เท่ากับ 986 ดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นเงินไทย 30,253 บาท (อัตราแลกเปลี่ยน 32.27 : US\$ จาก ปี 2019) **อยู่อันดับ 56 ซึ่งน้อยกว่าประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก** แต่ยังคงมากกว่าประเทศมองโกเลีย (768 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 59) อินโดนีเซีย (454 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 61) ฟิลิปปินส์ (362 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 62) และอินเดีย (332 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 63) ขณะที่สิงคโปร์มีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาค้นคว้าต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษามากที่สุดถึง 13,453 ดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 9 (แผนภาพ 25)

แผนภาพ 25 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา ปี 2564

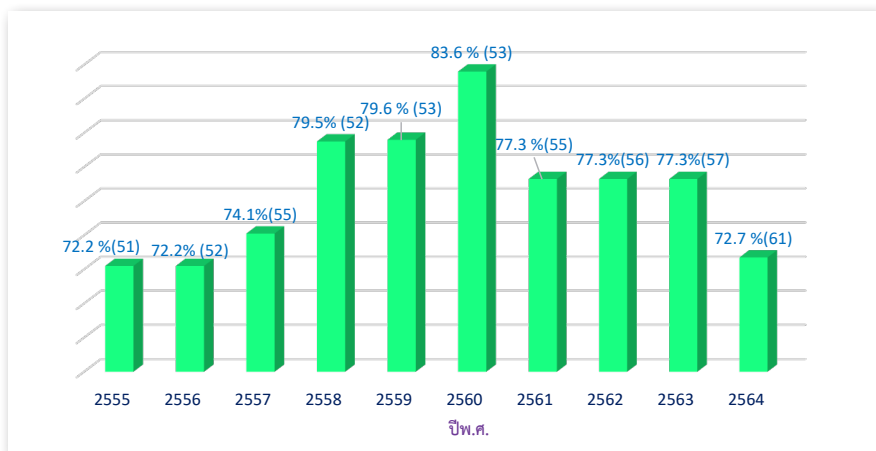
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 ใช้ข้อมูลปี 2018 (ปี 2561)

อ้างอิงข้อมูลจาก: 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2.Eurostat October 2020
3.National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

กลุ่ม 2 อัตราการเข้าเรียน ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งพิจารณาจากจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อายุ 12-17 ปี ที่เรียนเต็มเวลาต่อประชากรกลุ่มอายุเดียวกันสำหรับประเทศไทย พบว่า อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า อัตราการเข้าเรียนในช่วง ปี 2555-2559 มีแนวโน้มสูงขึ้น และปี 2560 มีอัตราการเข้าเรียนสูงที่สุด จากนั้น ปี 2561-2564 กลับพบว่า มีแนวโน้มนักเรียนเข้าเรียนระดับมัธยมลดลงค่อนข้างมาก จากร้อยละ 83.6 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 72.7 ในปี 2564 (แผนภาพ 26)

แผนภาพ 26 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555 – 2564: อัตราการเข้าเรียนสู่ทุกระดับมัธยมศึกษา

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2012 - 2021

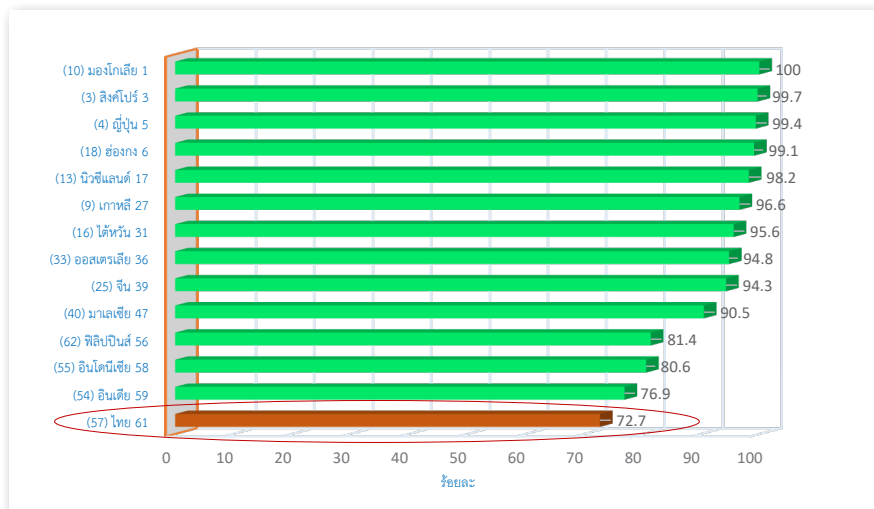
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตัวชี้วัดระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีรายละเอียด ดังนี้

(1) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา

ประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2564 ร้อยละ 72.7 (อันดับ 61) ลดลง 4 อันดับจากปี 2563 โดยมีอันดับรั้งท้ายในประเทศในเอเชียแปซิฟิกที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาของประชากรกลุ่มอายุดังกล่าว ร้อยละ 90 ขึ้นไป (แผนภาพ 27)

แผนภาพ 27 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2564

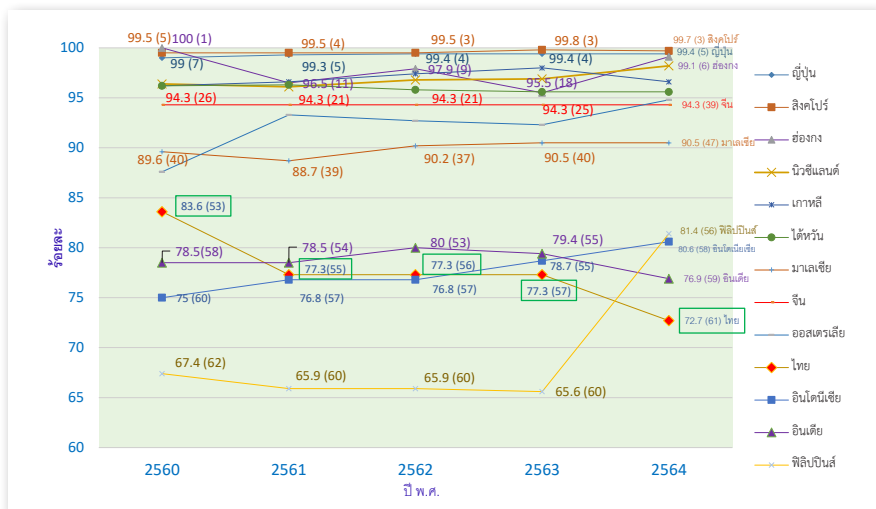
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2020 ใช้ข้อมูลปี 2018 (ปี 2561)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับในปี 2563

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2560 – 2564 พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียนลดลงจากปี 2560 (ร้อยละ 83.6 อันดับ 53) เป็น (ร้อยละ 72.7 อันดับ 61) ในปี 2564 ซึ่งมีอันดับลดลงเกือบเป็นอันดับสุดท้ายในภูมิภาคนี้ อย่างไรก็ตาม ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ดีขึ้น โดยมี สิงคโปร์ (ร้อยละ 99.7 อันดับ 3) และญี่ปุ่น (ร้อยละ 99.4 อันดับ 4) ที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาดีที่สุดในภูมิภาคนี้ (แผนภาพ 28)

แผนภาพ 28 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2560 – 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 ใช้ข้อมูลปี 2015- 2019 (ปี 2558-2562)

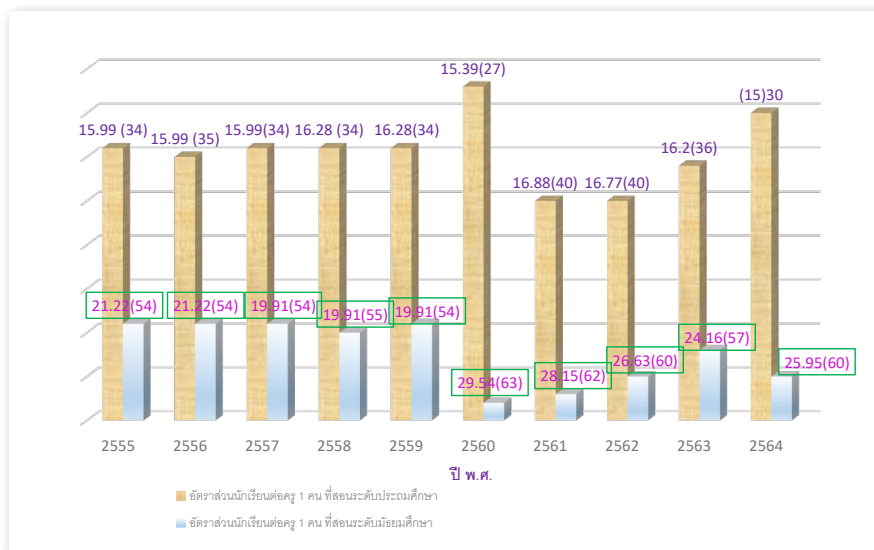
อ้างอิงข้อมูลจาก : 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

กลุ่ม 3 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด

ได้แก่ (1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับประถมศึกษา (2) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ประเทศไทย มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษาที่มีแนวโน้มดีขึ้น ช่วงปี 2555 – 2560 และมีอันดับลดลงในช่วง ปี 2561-2562 แต่อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษาของประเทศไทย จากการประเมินของ IMD มีแนวโน้มดีขึ้นและเป็นจุดแข็งของประเทศไทย ขณะที่ อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัศึกษามีแนวโน้มลดลง และเป็นจุดอ่อนของประเทศไทย (แผนภาพ 29)

แผนภาพ 29 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555 – 2564: อัตราส่วนนักเรียนต่อครู

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2012 - 2021

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

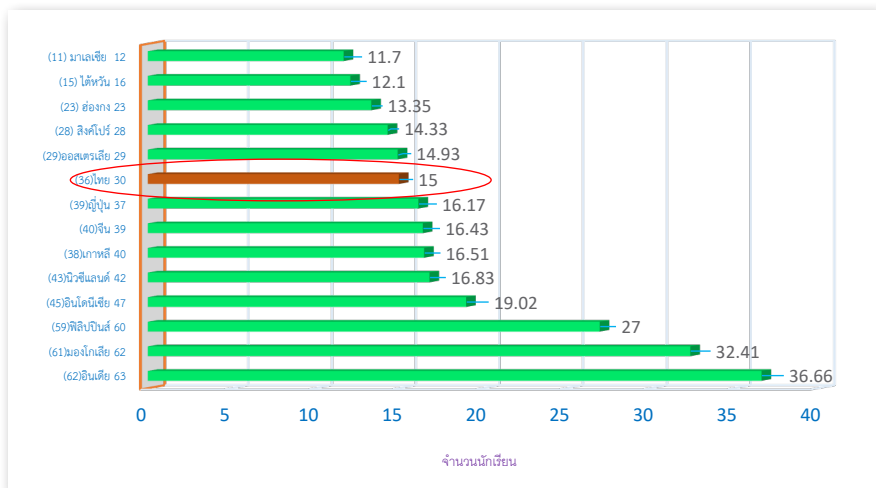
เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตัวชี้วัดระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีรายละเอียด ดังนี้

(2) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา

ตัวชี้วัดอัตราส่วนนักเรียนต่อครูที่สอนระดับประถมศึกษา ในปี 2564 ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาของประเทศไทย 1 คน รับผิดชอบนักเรียนประมาณ 15 คน (อันดับ 30) เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ ครูที่สอนในระดับประถมศึกษา 1 คนรับผิดชอบนักเรียนประมาณ 12 ถึง 17 คน ขณะที่ประเทศมาเลเซีย มีอันดับดีที่สุดในภูมิภาคนี้ ซึ่งครู 1 คน รับผิดชอบนักเรียน 11.7 คน (อันดับ 12) รองลงมาได้แก่ ใต้หวัน (อันดับ 16) ฮองกง (อันดับ 23) สิงคโปร์ (อันดับ 28)

และออสเตรเลีย (อันดับ 29) ซึ่งครู 1 คน รับภาระนักเรียน 12.1 13.35 14.33 และ 14.93 ตามลำดับ โดยมีฟิลิปปินส์ มองโกเลีย และอินเดียที่มี ครู 1 คน รับผิดชอบนักเรียนมากถึง 27 32.41 และ 36.66 ตามลำดับ (แผนภาพ 30)

แผนภาพ 30 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา ปี 2564

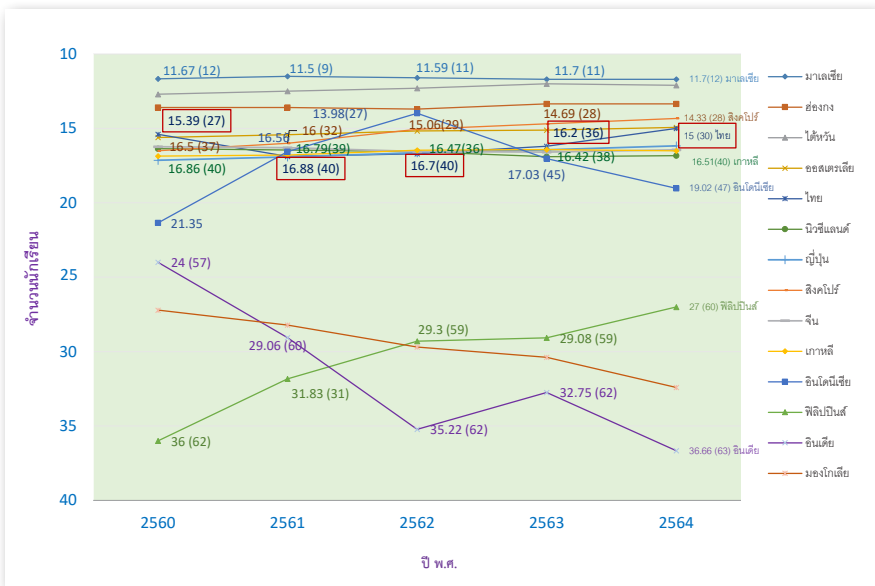
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2020 ใช้ข้อมูลปี 2018 (ปี 2561)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>. 2. OECD Education at a Glance 2020 3. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2560 – 2564 พบว่า ประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ส่วนใหญ่มีแนวโน้มดีขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2560 โดยครู 1 คน ที่สอนระดับประถมศึกษา รับภาระนักเรียน ในจำนวนที่ลดลงต่ำกว่า 17 คน อาทิ มาเลเซีย 12 คน สิงคโปร์ 15 คน ไทย เกาหลี และญี่ปุ่น 16 คน ขณะที่ครู 1 คนสอนระดับประถมศึกษาของประเทศอินเดีย ยังคงรับภาระนักเรียน 37 คน ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายในภูมิภาคนี้ (แผนภาพ 31)

แผนภาพ 31 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา ปี 2560 – 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 ใช้ข้อมูลปี 2014- 2018 (ปี 2557-2561)

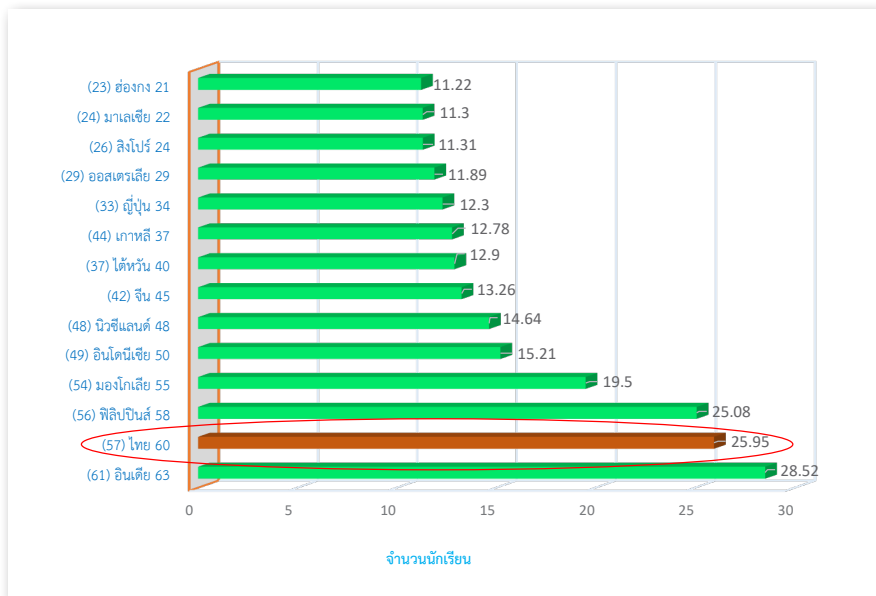
อ้างอิงข้อมูลจาก : 1.UNESCO/UIS 2.OECD Education at a Glance 2020 3. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(3) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา

ในปี 2564 ครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย 1 คนรับผิดชอบนักเรียนประมาณ 26 คน (อันดับ 60) เป็นรองอันดับสุดท้ายในประเทศกลุ่มแอสเซียแปซิฟิก ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ ครูผู้สอน 1 คนระดับมัธยมศึกษาให้บริการนักเรียนในจำนวนที่ไม่เกิน 15 คน ขณะที่ ครู 1 คนที่สอนในระดับมัธยมศึกษาของประเทศมาเลเซียให้บริการนักเรียนน้อยที่สุดประมาณ 11 คน (แผนภาพ 32)

แผนภาพ 32 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา ปี 2564

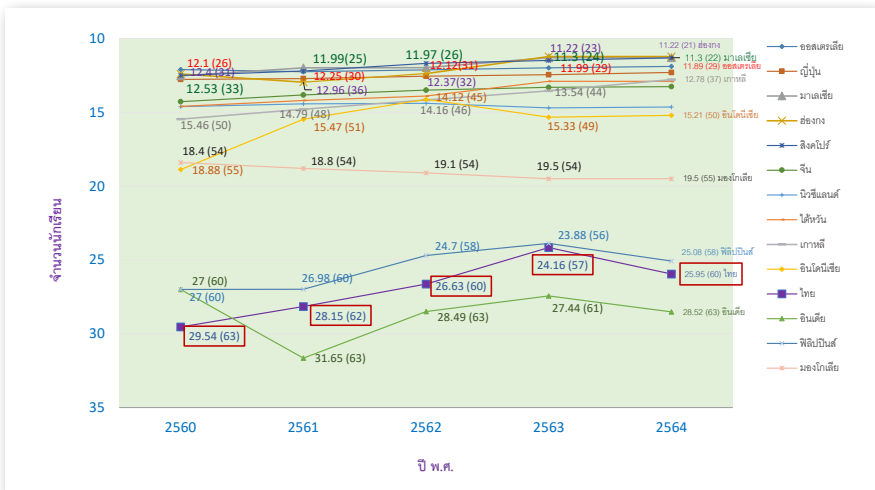
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 ใช้ข้อมูลปี 2018 (ปี 2561)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. OECD Education at a Glance 2020 3. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

อย่างไรก็ตาม พบว่า ประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก มีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2560 โดยครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา รับภาระนักเรียนในจำนวนที่ลดลง ต่ำกว่า 15 คน ยกเว้น ฟิลิปปินส์ ไทยและอินเดีย ที่ครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา รับภาระนักเรียน ถึง 25 คน 26 คน และ 29 คน ตามลำดับ (แผนภาพ 33)

แผนภาพ 33 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา ปี 2560-2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 ใช้ข้อมูลปี 2014- 2018 (ปี 2557-2561)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>.2.OECD Education at a Glance 2020 3. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

2) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา

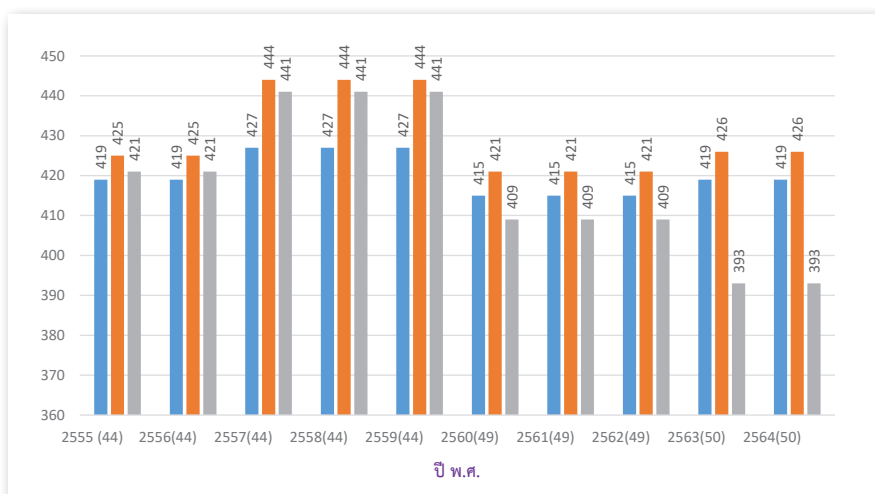
IMD ประเมินสมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของการจัดการศึกษา 9 ตัวชี้วัด จำแนกได้เป็น **กลุ่ม 1 ตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน** จำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ผลการสอบ PISA (2) ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ และ (3) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป **กลุ่ม 2 ตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา** จำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา (2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (3) ดัชนีมหาวิทยาลัย (4) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ

(TOEFL) (5) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน และ (6) จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่ม 1 ตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ผลการสอบ PISA (2) ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน ที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ และ (3) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่า ประเทศไทยมีอันดับในกลุ่มตัวชี้วัดนี้อยู่ในระดับต่ำ ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา ในการประเมินผลการจัดอันดับของ IMD พบว่า ผลการทดสอบ PISA ของประเทศไทยมีคะแนนและอันดับที่ลดลงสำหรับร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ มีอันดับและคะแนนเท่าเดิมเนื่องจากใช้ผลการทดสอบ PISA 2018 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้น ในปี 2563 (แผนภาพ 34 และ 35)

แผนภาพ 34 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 :

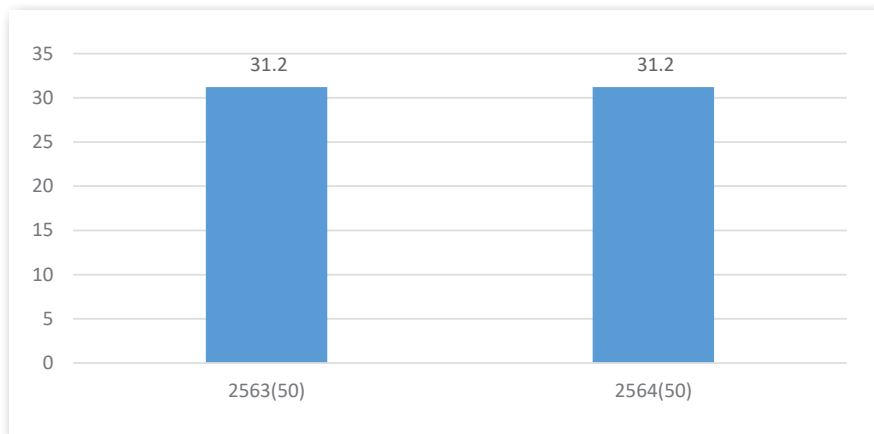
ผลการทดสอบ PISA

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คืออันดับของตัวชี้วัด

แผนภาพ 35 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 :
ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์ และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ

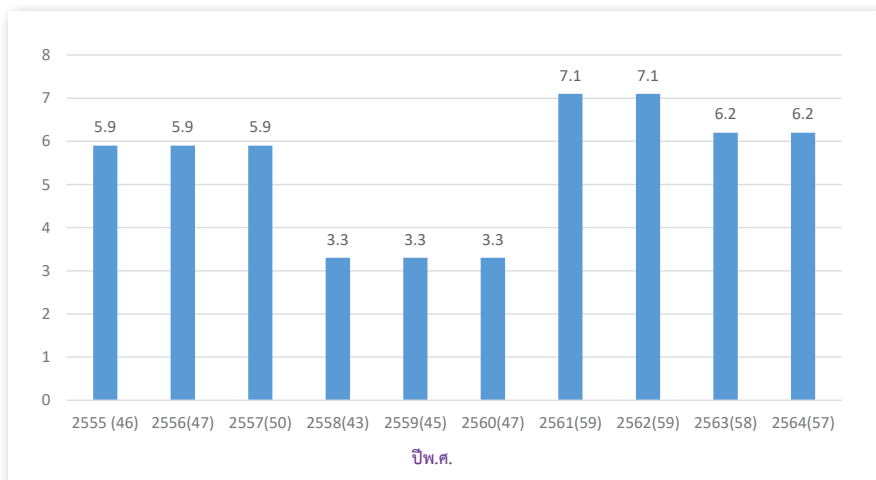

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2020 - 2021

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คืออันดับของตัวชี้วัด

สำหรับอัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่า ประเทศไทย มีอัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีแนวโน้มของอันดับลดลง โดย มีอันดับดีขึ้นในช่วง ปี 2555 - 2560 และมีอันดับลดลง ในช่วงปี 2561-2564 ซึ่งมีอันดับรั้งท้ายตลอด 4 ปีที่ผ่านมา (แผนภาพ 36)

แผนภาพ 36 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 :
อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป (%)

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2012 - 2021

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คืออันดับของตัวชี้วัด

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตัวชี้วัดระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีรายละเอียดดังนี้

(1) ผลการทดสอบ PISA

OECD ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษาของเด็กอายุ 15 ปี โดยสำรวจความรู้ด้านคณิตศาสตร์ การอ่านและวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป IMD ได้จัดอันดับผลการทดสอบ PISA ประจำปี 2564 โดยใช้ผลประเมินของโครงการ PISA 2018 (ปี 2561) พบว่า ทั้งอันดับและคะแนนด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านของประเทศไทย ได้อันดับ 50 มีอันดับดีกว่าประเทศอินโดนีเซีย (อันดับ 57) และฟิลิปปินส์ (อันดับ 58) ขณะที่จีน ได้อันดับ 1 รองลงมา ได้แก่ สิงคโปร์ อันดับ 2 ฮองกง อันดับ 3 ตามลำดับ (ตาราง 8)

ตาราง 8 ผลการทดสอบ PISA 2018

อันดับ	ประเทศ	ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา			
		ปี 2018			
		Mathematics	Sciences	Reading	Average
1	จีน	591	590	555	579
2	สิงคโปร์	569	551	549	556
3	ฮ่องกง	551	517	524	531
5	ญี่ปุ่น	527	529	504	520
6	เกาหลี	526	519	514	520
8	ไต้หวัน	531	516	503	516
14	นิวซีแลนด์	494	508	506	503
20	ออสเตรเลีย	491	503	503	499
OECD average		489	489	487	-
44	มาเลเซีย	440	438	415	431
50	ไทย	419	426	393	412
57	อินโดนีเซีย	379	396	371	382
58	ฟิลิปปินส์	353	357	340	350

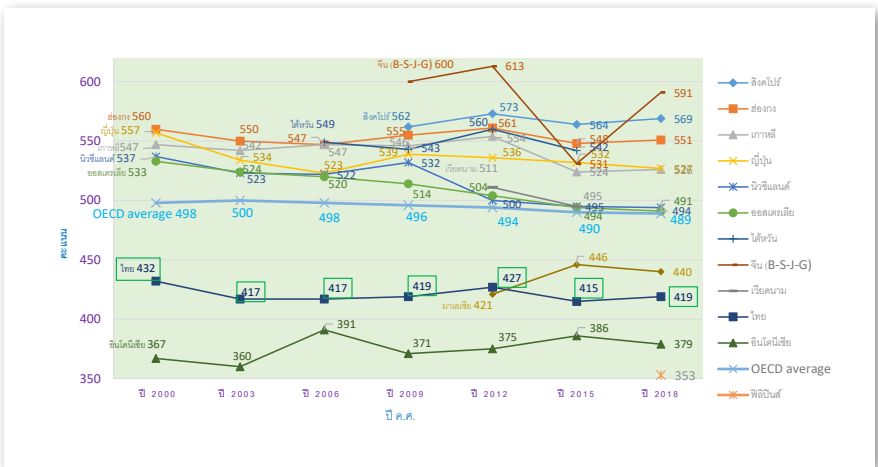
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2016 - 2020

อ้างอิงข้อมูลจาก : PISA 2018 (OECD) <http://www.oecd.org/pisa/>

หมายเหตุ : ประเทศเวียดนามไม่ได้เข้าร่วมการจัดอันดับของ IMD

เมื่อพิจารณาแนวโน้มผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์ จากผลการประเมิน PISA 2018 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับทั้งปี 2000 ถึง 2018 (จัดสอบทุก 3 ปี) และมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD ของกลุ่มประเทศพัฒนา อุตสาหกรรม ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มผลคะแนน PISA 2018 ด้านคณิตศาสตร์ พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีผลคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย สำหรับประเทศจีนได้คะแนน ด้านคณิตศาสตร์อันดับ 1 (591 คะแนน) อย่างไรก็ตาม ประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่ม ประเทศเอเชียแปซิฟิก มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ยกเว้นประเทศไทย มาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย (แผนภาพ 37)

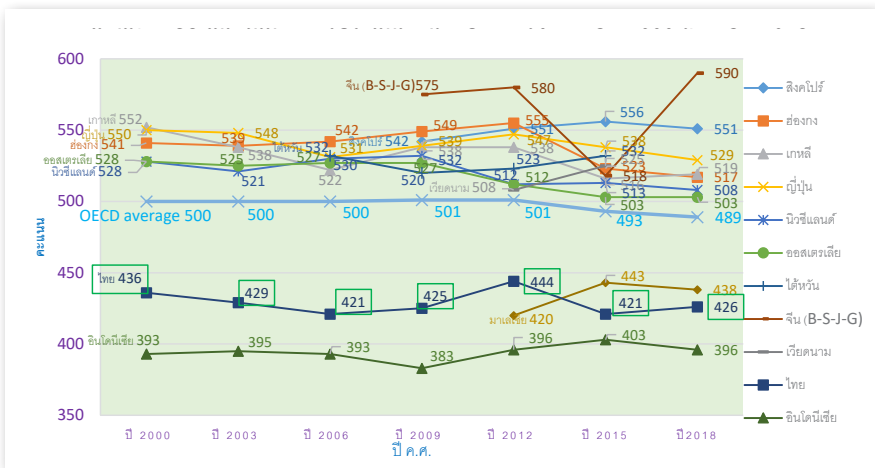
แผนภาพ 37 แนวโน้มผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์จาก PISA 2000 ถึง PISA 2018

ที่มา : PISA 2015 RESULTS (VOLUME I):EXCELLENCE AND EQUITY IN EDUCATION , OECD,2016 PISA 2018 Insights and Interpretations OECD 2019

ผลการประเมิน PISA 2018 ด้านวิทยาศาสตร์ พบว่า ประเทศไทย มีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับ ปี 2015 แต่มีคะแนนต่ำกว่าการสอบ ตั้งแต่ปี 2000 และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้ม ผลคะแนน PISA 2018 ด้านวิทยาศาสตร์ พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีผลคะแนน ลดลงจากการประเมินในปีที่ผ่านมา ขณะที่จีนซึ่งมีคะแนนด้านวิทยาศาสตร์ มาเป็นอันดับ 1 (590 คะแนน) รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ (551 คะแนน) อย่างไรก็ตามประเทศไทยในภูมิภาคนี้ มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ยกเว้นประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย (แผนภาพ 38)

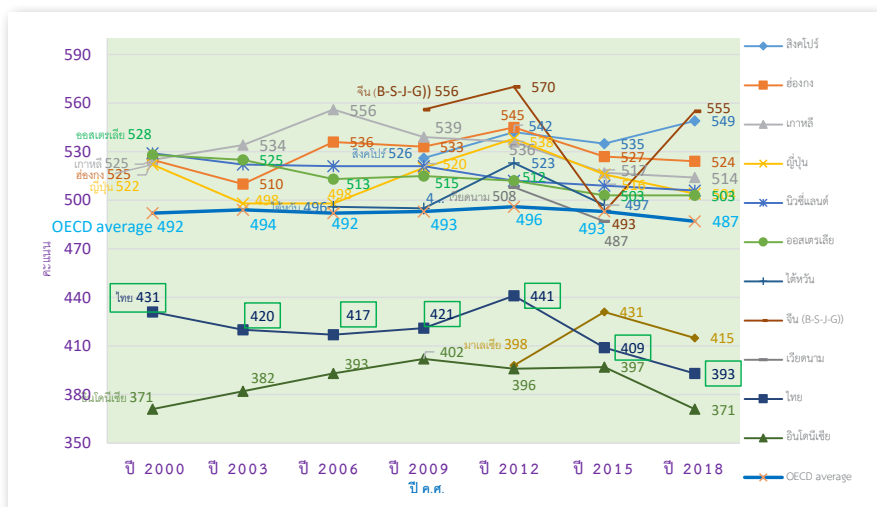
แผนภาพ 38 แนวโน้มผลการประเมินด้านวิทยาศาสตร์จาก PISA 2000 ถึง PISA 2018

ที่มา : PISA 2015 RESULTS (VOLUME I):EXCELLENCE AND EQUITY IN EDUCATION ,OECD,2016
PISA 2018 Insights and Interpretations OECD 2019

สำหรับผลการประเมิน PISA 2018 ด้านการอ่าน พบว่า ประเทศไทย มีคะแนนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับ การสอบปี 2000 และมีคะแนนต่ำกว่า คะแนนเฉลี่ย OECD เช่นเดียวกับผลการประเมินด้านวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มผลคะแนน PISA 2018 ด้านการอ่าน พบว่า ประเทศ ส่วนใหญ่มีผลคะแนนลดลงจากผลการประเมินจากที่ผ่านมา โดยจีนได้คะแนน ด้านการอ่านเป็นอันดับ 1 (555 คะแนน) (แผนภาพ 39)

แผนภาพ 39 แนวโน้มผลการประเมินด้านการอ่านจาก PISA 2000 ถึง PISA 2018

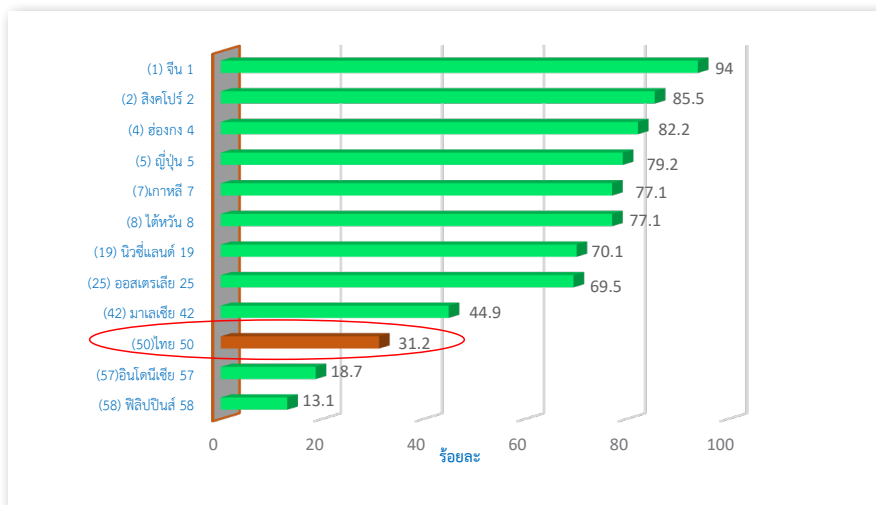
ที่มา : PISA 2015 RESULTS (VOLUME I):EXCELLENCE AND EQUITY IN EDUCATION ,OECD,2016
PISA 2018 Insights and Interpretations OECD 2019

(2) ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน ที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ

ในปี 2563 IMD ได้เพิ่มตัวชี้วัดร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ ซึ่ง IMD ได้นำข้อมูลจากผลการทดสอบ PISA 2018 ของ OECD ซึ่ง OECD ได้แบ่งระดับความสามารถของนักเรียนในแต่ละด้าน เป็น 6 ระดับ จากระดับ 1 (ต่ำสุด) จนถึงระดับ 6 (สูงสุด) และกำหนดให้ระดับ 2 ถือเป็นระดับพื้นฐานที่นักเรียนสามารถใช้ทักษะและความรู้ในชีวิตจริงได้

ผลของการประเมินของ IMD ในปี 2564 พบว่า ประเทศไทยมีผลของการจัดอันดับตัวชี้วัดร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านที่ไม่อยู่อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 31.2 (อันดับ 50) มีอันดับดีกว่าเพียง อินโดนีเซีย ร้อยละ 18.7 (อันดับ 57) และฟิลิปปินส์ ร้อยละ 13.1 (อันดับ 58) โดยมี จีน ร้อยละ 9.4 อยู่ในอันดับ 1 รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ ร้อยละ 8.5 (อันดับ 2) และฮ่องกง ร้อยละ 8.2 อันดับ 4 (แผนภาพ 40)

แผนภาพ 40 ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ ปี 2564

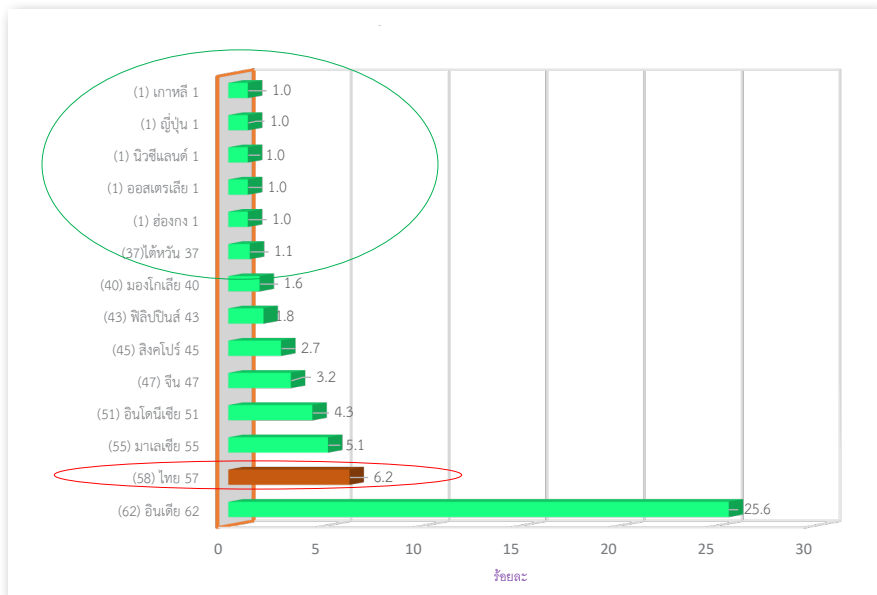
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1.PISA 2018 (OECD) 2.<http://www.oecd.org/pisa/>

(3) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี

จากผลการประเมินของ IMD ในปี 2564 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ ร้อยละ 6.2 (อันดับ 57) ซึ่งเป็นอันดับเกือบสุดท้ายในภูมิภาคนี้ และมีอันดับดีกว่าอินเดีย ร้อยละ 25.6 (อันดับ 62) เพียงประเทศเดียว ขณะที่ประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย และฮ่องกง มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น (แผนภาพ 41)

แผนภาพ 41 อัตราการไม่รู้หนังสือประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ปี 2564

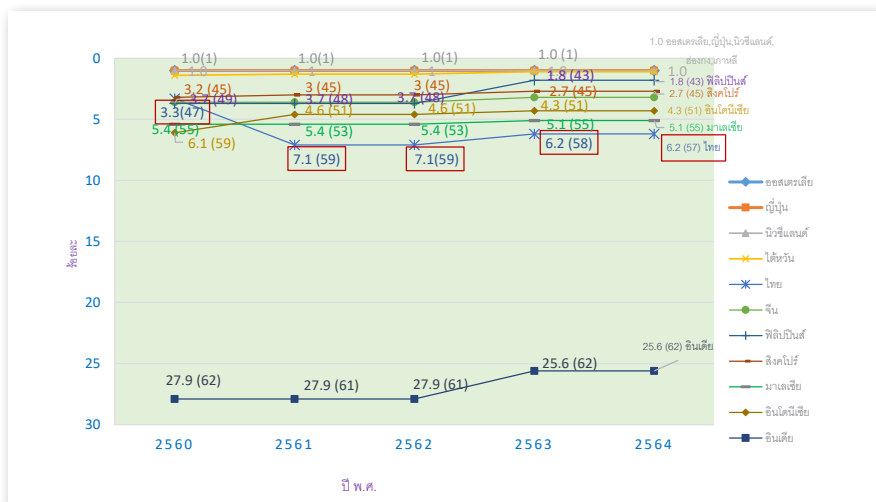
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 ใช้ข้อมูลปี 2018 (ปี 2561)

อ้างอิงจาก : 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>. 2. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการประเมินของ IMD ระหว่างปี 2560 – 2564 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.3 (อันดับ 45) ในปี 2560 เป็นร้อยละ 6.2 (อันดับ 57) ในปี 2564 สำหรับกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ส่วนใหญ่ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ มีแนวโน้มลดลง ขณะที่ประเทศ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ ฮ่องกง และเกาหลี มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือคงที่ เพียงร้อยละ 1 และยังคงเป็นอันดับ 1 มาโดยตลอด ขณะที่อินเดียมีอัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป มากที่สุดมาโดยตลอดเช่นกัน (แผนภาพ 42)

แผนภาพ 42 อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป ระหว่างปี 2560 – 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 ใช้ข้อมูลปี 2009 – 2018 (ปี 2552 - 2561)

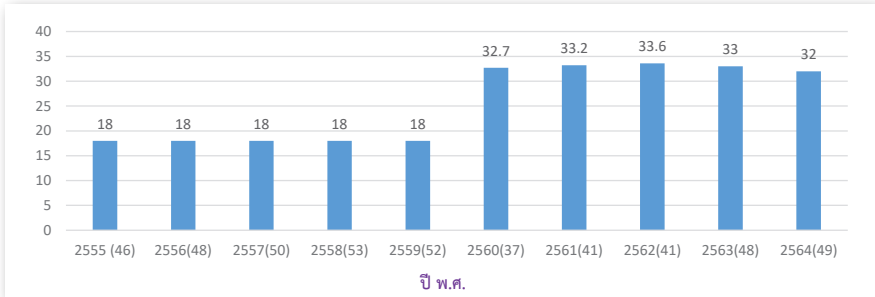
อ้างอิงข้อมูลจาก: 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>.2. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้น

กลุ่ม 2 ตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา (2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (3) ดัชนีมหาวิทยาลัย (4) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) (5) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน และ (6) จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา พิจารณาจากร้อยละของประชากรอายุ 25 - 34 ปี ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีประชากรช่วงวัยดังกล่าวที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ 18 (อันดับ 46) ในปี 2555 เป็น ร้อยละ 32 (อันดับ 49)

ในปี 2564 โดยมีคะแนนเพิ่มมากขึ้นแต่มีอันดับลดลง สำหรับร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาปริญญาตรี พบว่า มีแนวโน้มของคะแนนและอันดับลดลง (แผนภาพ 43) (แผนภาพ 44)

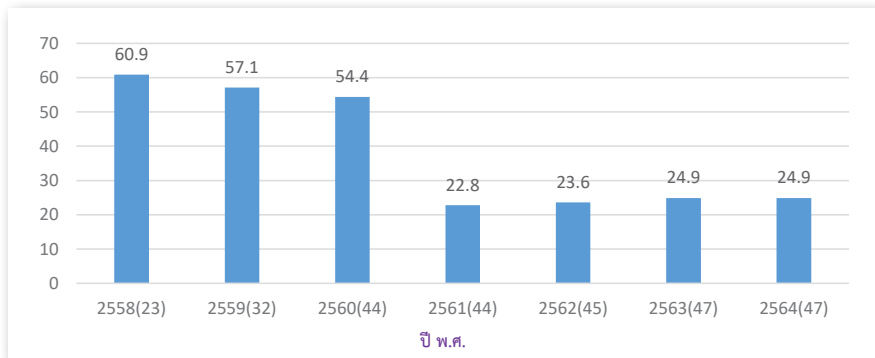
แผนภาพ 43 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 : ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา (%)

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2012 - 2021

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คืออันดับของตัวชี้วัด

แผนภาพ 44 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2558-2564 : ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

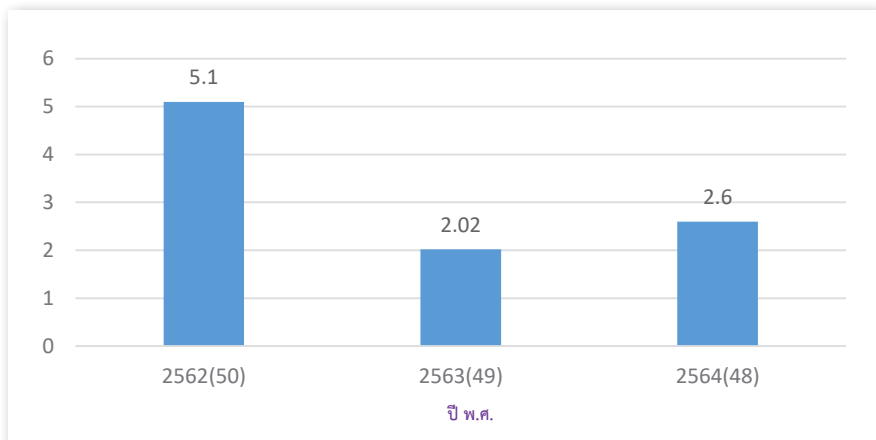

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2015 - 2021

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คืออันดับของตัวชี้วัด

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับตัวชี้วัดดัชนีมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นมาในปี 2562 โดย IMD นำข้อมูลจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลกของ Times Higher Education (THE) มาคำนวณคะแนนและจัดอันดับพบว่า มีคะแนนลดลง แต่มีอันดับที่เพิ่มขึ้น (แผนภาพ 45)

แผนภาพ 45 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2562-2564 : ดัชนีมหาวิทยาลัย

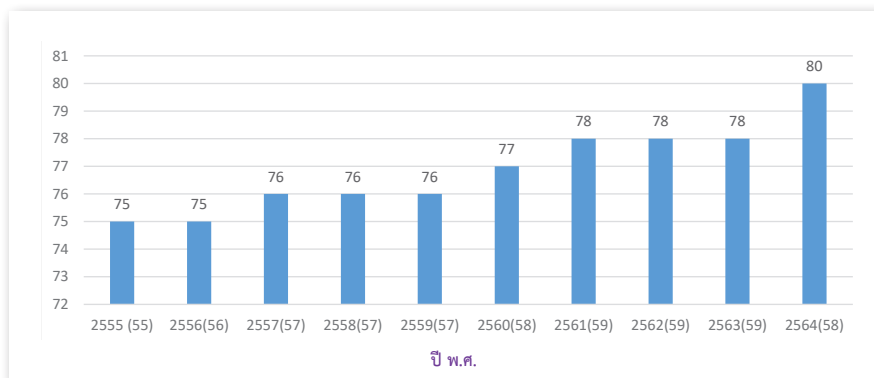

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2019 - 2021

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คืออันดับของตัวชี้วัด

สำหรับตัวชี้วัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่ง IMD ได้นำคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบ TOEFL มาคำนวณและจัดอันดับ พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มของคะแนนที่ดีขึ้น แต่มีอันดับเกือบลดต่ำสุดของประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับ (แผนภาพ 46)

แผนภาพ 46 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564
: ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL)

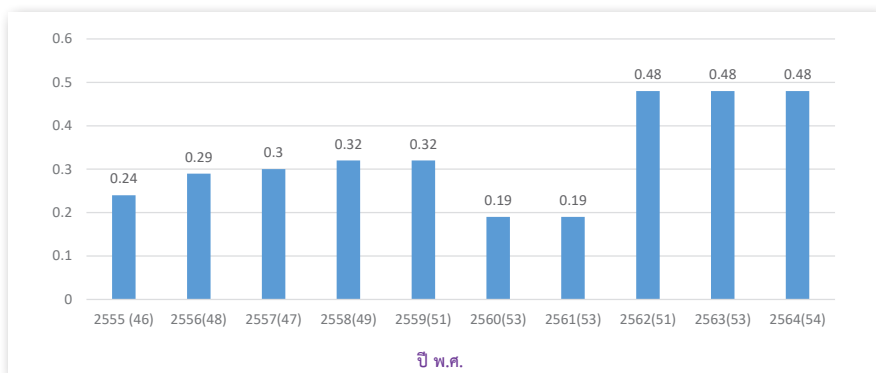

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2012 - 2021

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คืออันดับของตัวชี้วัด

อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัด จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน และจำนวนนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน มีแนวโน้มของคะแนนที่ดีขึ้นตลอด 10 ปีที่ผ่านมา แต่ยังมีอันดับที่ไม่ดีมากนัก (แผนภาพ 47) (แผนภาพ 48)

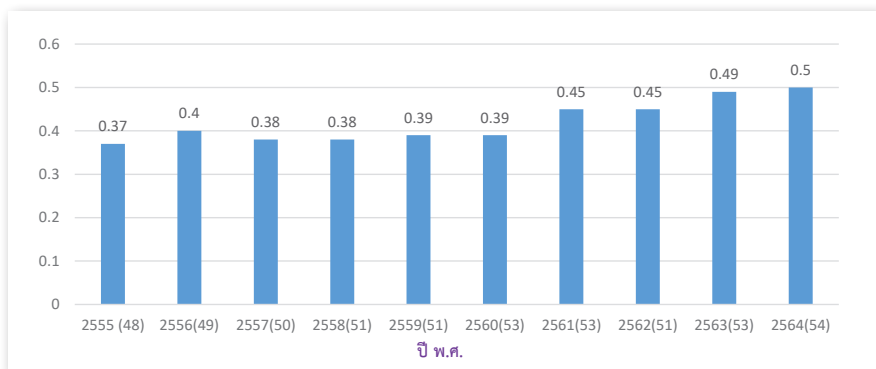
แผนภาพ 47 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564
 : จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษา
 ในประเทศต่อประชากร 1,000 คน

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2012 - 2021

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คืออันดับของตัวชี้วัด

แผนภาพ 48 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 :
 จำนวนนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ
 ในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2012 - 2021

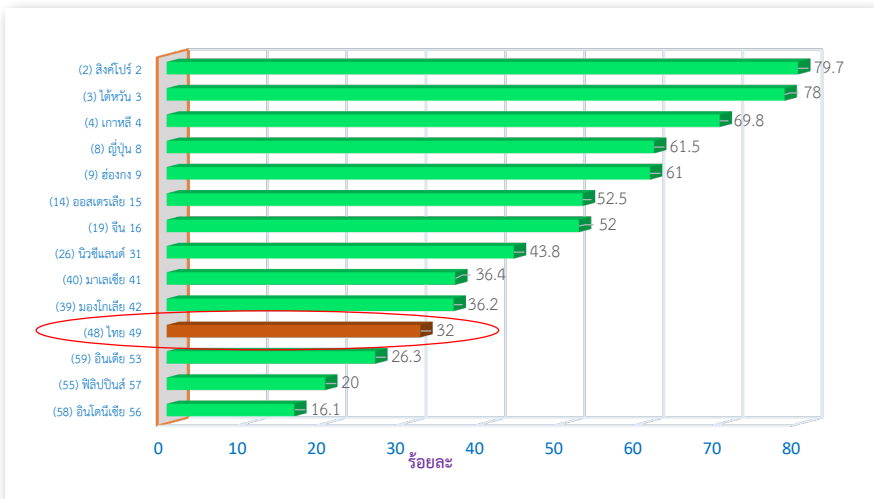
หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คืออันดับของตัวชี้วัด

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตัวชี้วัดระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีรายละเอียด ดังนี้

(1) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา พิจารณาจากร้อยละของประชากร อายุ 25 - 34 ปี ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป โดยในปี 2564 ประเทศไทย มีประชากรช่วงวัยดังกล่าวที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป ร้อยละ 32 (อันดับ 49) ต่ำกว่าประเทศ อินเดี๋ย ร้อยละ 26.3 (อันดับ 53) ฟิลิปปินส์ ร้อยละ 20 (อันดับ 57) และอินโดนีเซีย ร้อยละ 16.1 (อันดับ 56) แต่ต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ ในภูมิภาคนี้ ขณะที่ สิงคโปร์มีผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษาดีที่สุดใน ร้อยละ 79.7 (อันดับ 2) รองลงมาได้แก่ ไต้หวัน ร้อยละ 78 (อันดับ 3) และเกาหลี ร้อยละ 69.8 (อันดับ 4) (แผนภาพ 49)

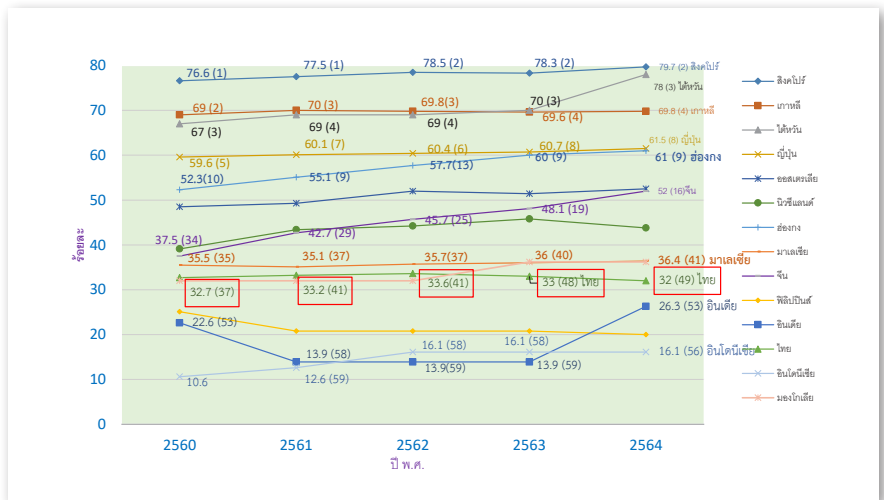
แผนภาพ 49 ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ปี 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 ใช้ข้อมูลปี 2019 (ปี 2562)
 อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. OECD Education at a Glance 2020 2. National sources
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษาของประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกระหว่างปี 2560 – 2564 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรอายุ 25 – 34 ปี ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป ร้อยละ 32 ซึ่งลดลงเล็กน้อย จากปี 2560 ร้อยละ 32.7 ในขณะที่ประเทศส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษาดีขึ้น (แผนภาพ 50)

แผนภาพ 50 ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ปี 2560 – 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 ใช้ข้อมูลปี 2014- 2018 (ปี 2557 – 2561)

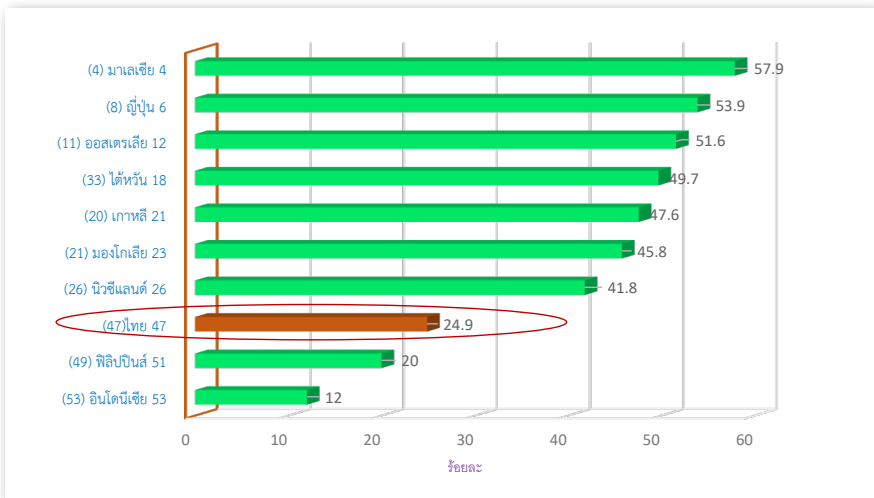
อ้างอิงข้อมูลจาก : 1. OECD Education at a Glance 2014 – 2018 2. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ประเทศไทยมีผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ลดลงจากเมื่อ 5 ปีก่อน จากอันดับ 44 (ร้อยละ 54.4) ในปี 2560 เป็น อันดับ 47 (ร้อยละ 24.9) ในปี 2564 โดยมีอันดับดีกว่าเพียง 2 ประเทศในภูมิภาคนี้ ได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ อันดับ 51 (ร้อยละ 20) และอินโดนีเซีย อันดับ 53 (ร้อยละ 12) และเมื่อเปรียบเทียบอันดับในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศส่วนใหญ่มีอัตราของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ลดลงระหว่างปี 2560-2561 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2562-2564 โดยมีประเทศมาเลเซียมีอันดับดีที่สุดในภูมิภาคนี้คือ อันดับ 4 (ร้อยละ 57.9) อย่างไรก็ตาม จีน ฮองกง อินเดีย และสิงคโปร์ไม่ได้เข้าร่วมการจัดอันดับในตัวชี้วัดนี้ (แผนภาพ 51 และ 52)

แผนภาพ 51 ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป 2564

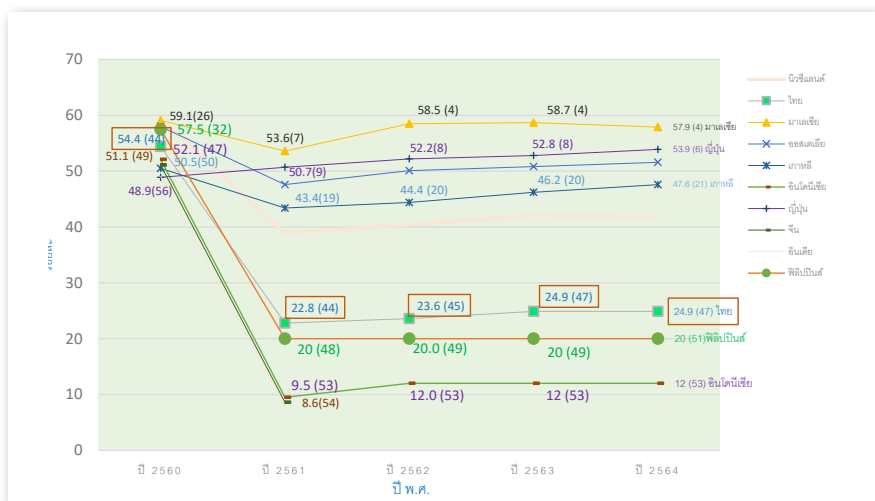

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 ใช้ข้อมูลปี 2019 (ปี 2562)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับในปี 2561

แผนภาพ 52 ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ปี 2560 – 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 ใช้ข้อมูลปี 2015- 2019 (ปี 2557 – 2561)

อ้างอิงข้อมูลจาก : 1.UNESCO <http://stats.uis.unesco.org> 2. National sources

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

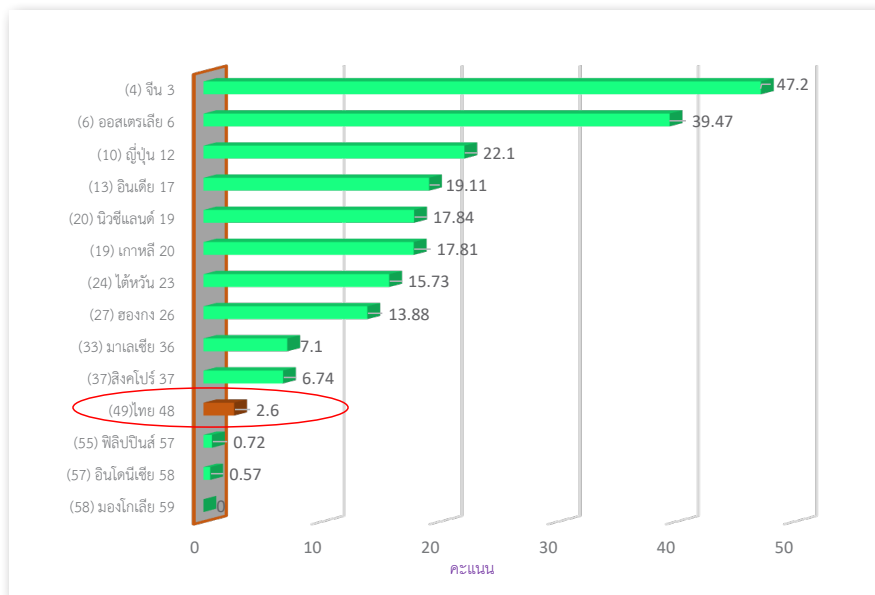
(3) ดัชนีมหาวิทยาลัย

ในปี 2563 IMD เพิ่มตัวชี้วัดดัชนีมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ซึ่ง IMD นำข้อมูลจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลกของ Times Higher Education (THE) และคำนวณคะแนนรวมการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของแต่ละประเทศเป็น ร้อยละ 50 และ คำนวณจากคะแนนรวมการจัดอันดับมหาวิทยาลัยแต่ละประเทศต่อประชากรอีกร้อยละ 50 แล้วจึงนำรวมคะแนนและจัดอันดับ เพื่อพิจารณาว่าดัชนีมหาวิทยาลัยของแต่ละประเทศ มีคะแนนเท่าใด ซึ่งการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของ Times Higher Education (THE) พิจารณา

จากระบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยระหว่างประเทศ การผลิตผลงานวิจัย และการสร้างนวัตกรรมที่ได้รับการจดสิทธิบัตร รวมทั้งทักษะของผู้จบการศึกษาที่สามารถตอบสนองต่อภาคธุรกิจโดยพิจารณาจากรายได้จากภาคอุตสาหกรรม

ผลการประเมินของ IMD ในปี 2564 พบว่า ประเทศไทยมีผลการจัดอันดับดัชนีมหาวิทยาลัยอยู่ในอันดับ 48 ด้วยคะแนน 2.6 คะแนน มีอันดับดีกว่า ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมองโกเลีย โดยมีจีน มีอันดับดีที่สุดในภูมิภาคนี้ อันดับ 3 (47.2 คะแนน) รองลงมา ได้แก่ ออสเตรเลีย อันดับ 6 (39.47 คะแนน) และญี่ปุ่น อันดับ 12 (ร้อยละ 22.1) (แผนภาพ 53)

แผนภาพ 53 ดัชนีมหาวิทยาลัย ปี 2564

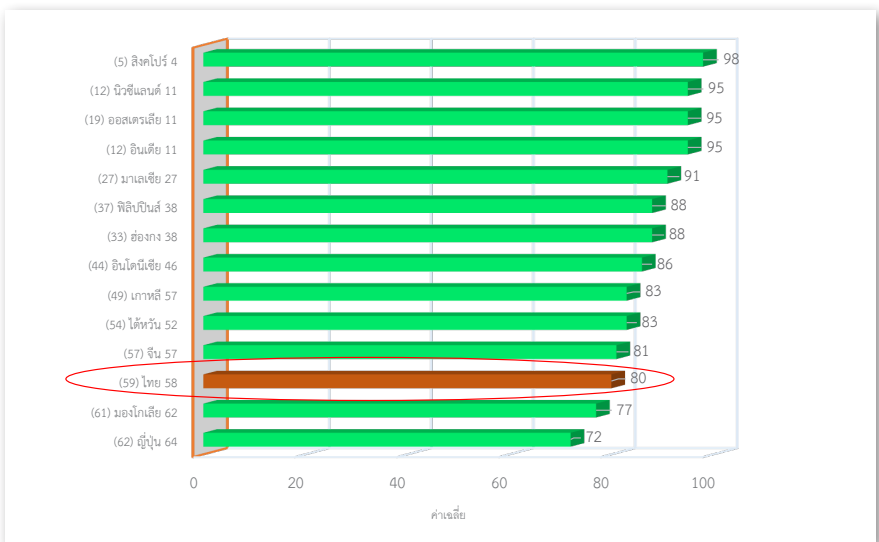
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 ใช้ข้อมูลปี 2020 (ปี 2563)

อ้างอิงข้อมูลจาก : World University Ranking, Times Higher Education

(4) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL)

IMD ได้นำคะแนนเฉลี่ยจากการสอบ TOEFL 2019 ซึ่งเป็นการจัดอันดับจากการทดสอบภาษาอังกฤษสำหรับผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดอันดับ ปี 2564 พบว่า ประเทศไทย มีผลการจัดอันดับที่ 58 ซึ่งเป็นอันดับที่ต่ำกว่าเพียงประเทศมองโกเลีย อันดับ 62 และญี่ปุ่น อันดับ 64 ที่เป็น 2 อันดับสุดท้าย สำหรับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ที่มีผลการจัดอันดับด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสูงที่สุดคือ สิงคโปร์ (อันดับ 4) รองลงมา คือ นิวซีแลนด์ (อันดับ 11) และออสเตรเลีย (อันดับ 11) (แผนภาพ 54)

แผนภาพ 54 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) ปี 2564

ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2021 ใช้ข้อมูล TOEFL ปี 2019

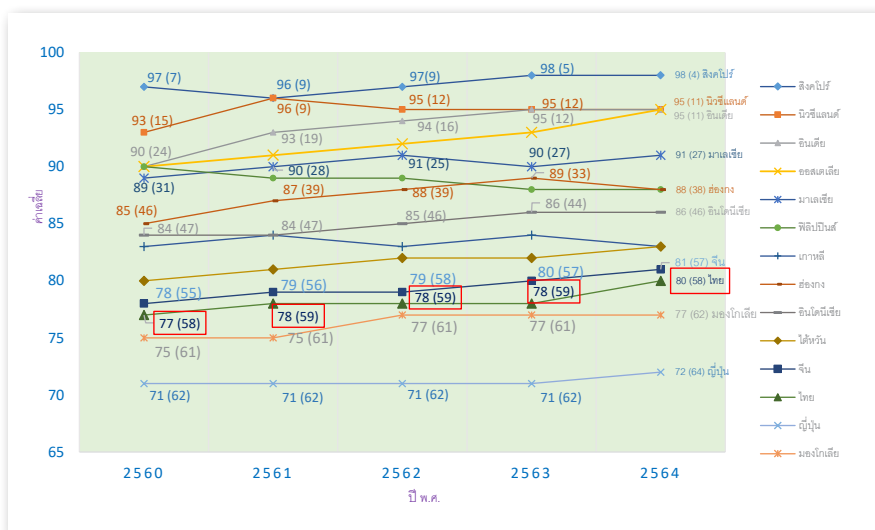
อ้างอิงข้อมูลจาก : The TOEF Test- Test of English as a Foreign Language

<http://www.ets.org/toefl/ibt/scores>

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแนวโน้มด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษระหว่างปี 2560 – 2564 ของประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่า **ประเทศไทยยังคงอยู่ในอันดับเกือบสุดท้ายในภูมิภาคนี้** โดยมีญี่ปุ่นเป็นอันดับสุดท้ายตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ขณะที่ประเทศสิงคโปร์ ยังคงครองอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ นิวซีแลนด์ อินเดีย และมาเลเซีย (แผนภาพ 55)

แผนภาพ 55 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) ระหว่างปี 2560 – 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 ให้ข้อมูลปี 2014 - 2019 (ปี 2555 – 2562)

อ้างอิงจาก : The TOEF Test- Test of English as a Foreign Language

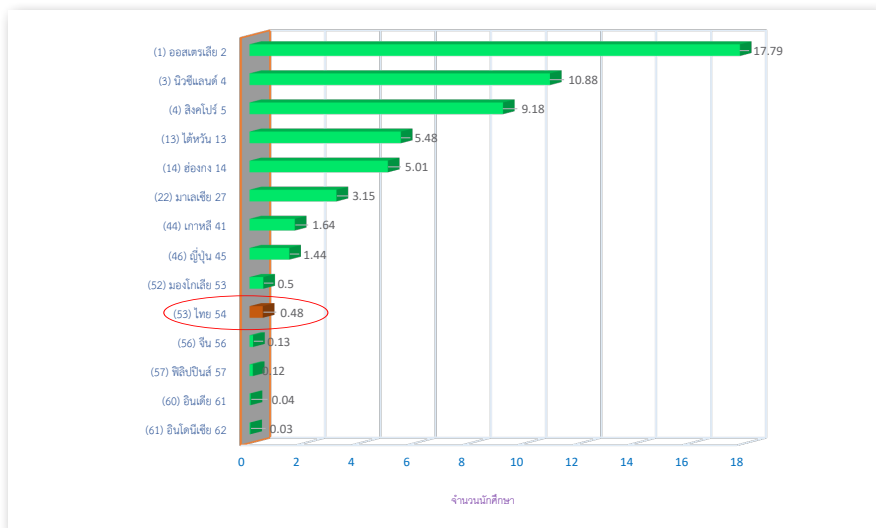
<http://www.ets.org/toefl/ibt/scores>

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(5) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศ ต่อประชากร 1,000 คน

จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนต่อในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2564 พบว่า ประเทศไทยมีนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนต่อในประเทศไทย เพียงร้อยละ 0.48 (อันดับ 53) มากกว่า จีน ร้อยละ 0.13 อันดับ 56 ฟิลิปปินส์ ร้อยละ 0.12 (อันดับ 57) อินเดีย ร้อยละ 0.03 (อันดับ 60) และ อินโดนีเซีย ร้อยละ 0.03 (อันดับ 61) สำหรับประเทศที่มีนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนต่อในประเทศมากที่สุดประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ ออสเตรเลีย ร้อยละ 15.49 (อันดับ 1) รองลงมา คือ นิวซีแลนด์ ร้อยละ 10.87 (อันดับ 3) และสิงคโปร์ ร้อยละ 9.48 (อันดับ 4) (แผนภาพ 56)

แผนภาพ 56 จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศ ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2564

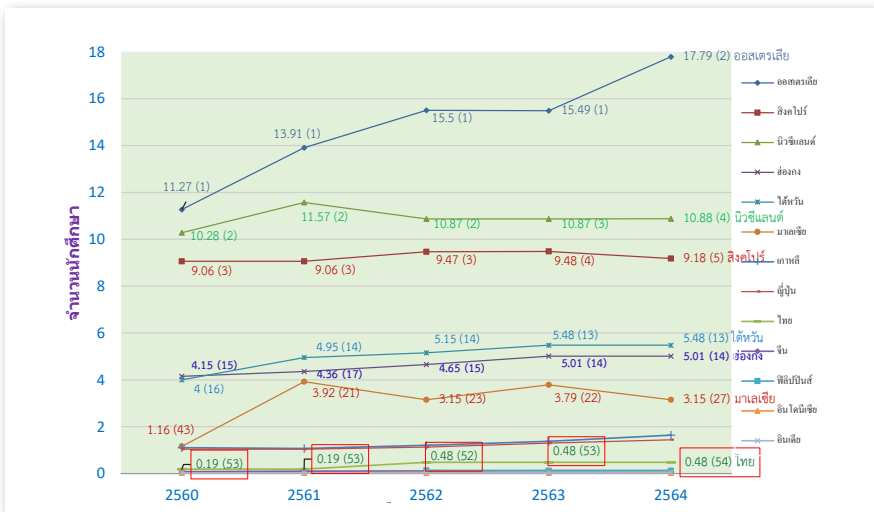
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 ใช้ข้อมูลปี 2018 (ปี 2561)

อ้างอิงข้อมูลจาก : UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ในประเทศกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ระหว่างปี 2560 – 2564 พบว่า ประเทศไทยมีนักศึกษาต่างชาติมาเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 0.19 (อันดับ 53) ในปี 2560 เป็น ร้อยละ 0.48 (อันดับ 54) แต่มีอันดับลดลง ในปี 2564 ขณะที่ประเทศส่วนใหญ่มีแนวโน้มมีนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศเพิ่มจำนวนขึ้นเล็กน้อย สำหรับประเทศออสเตรเลีย มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนในประเทศต่อประชากร 1,000 คน เป็นอันดับ 1 มาโดยตลอด โดยมี สิงคโปร์ และนิวซีแลนด์ อยู่ในอันดับ 4 และอันดับ 5 ตามลำดับ (แผนภาพ 57)

แผนภาพ 57 จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ปี 2560 – 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 ใช้ข้อมูลปี 2014- 2018 (ปี 2557 - 2561)

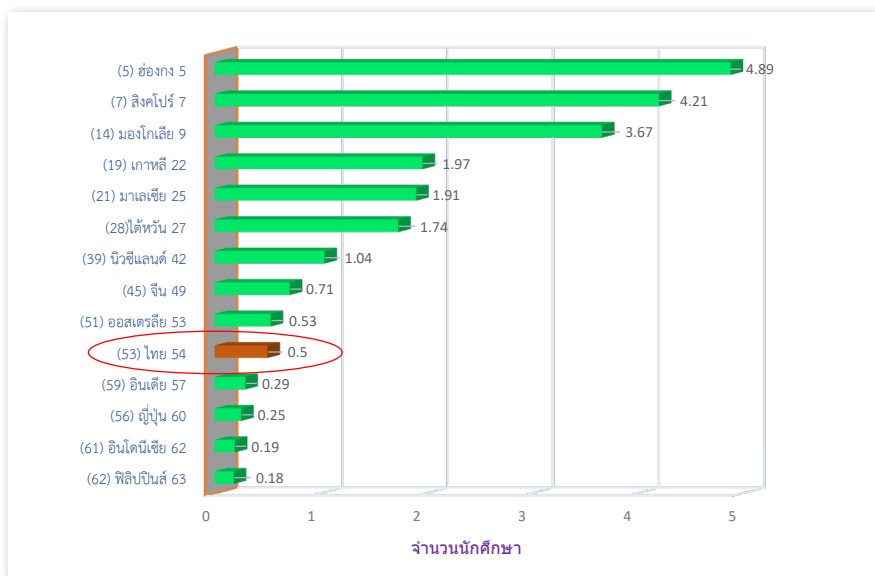
อ้างอิงข้อมูลจาก : UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(6) จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับ อุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน

จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับ
อุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2564 พบว่า ประเทศไทย มีจำนวนนักศึกษา
ในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ร้อยละ 0.5 อยู่ในอันดับ 54 มีอันดับดีกว่า
อินเดีย ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ สำหรับประเทศที่มีจำนวนนักศึกษา
ไปศึกษาต่อต่างประเทศมากที่สุดได้แก่ ฮองกง อันดับ 5 ร้อยละ 4.89 รองลงมา
ได้แก่ สิงคโปร์ อันดับ 7 (ร้อยละ 4.21) (แผนภาพ 58)

แผนภาพ 58 จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับ อุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน ปี 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 ใช้ข้อมูลปี 2018 (ปี 2561)

อ้างอิงข้อมูลจาก : UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศต่อประชากร 1,000 คน ระหว่างปี 2560 – 2564 พบว่า ประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก มีแนวโน้มคงที่ สำหรับประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จาก ร้อยละ 0.39 ในปี 2560 มาเป็น ร้อยละ 0.5 ในปี 2564 โดยฮ่องกงมีจำนวนนักศึกษาในประเทศไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน มากที่สุด มาโดยตลอด รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ และเกาหลี (แผนภาพ 59)

แผนภาพ 59 จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน ปี 2560 – 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 ใช้ข้อมูลปี 2014- 2018 (ปี 2557-2561)

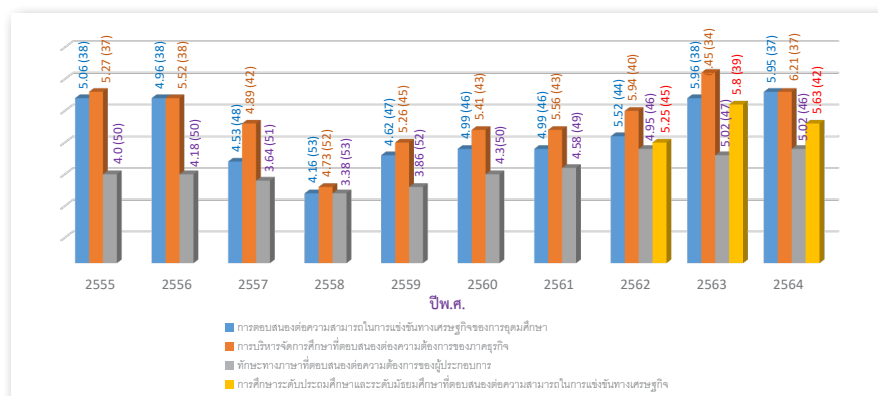
อ้างอิงข้อมูลจาก : UNESCO <http://stats.uis.unesco.org>

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

3) สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ หมายถึง การสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีศักยภาพสูงและสอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ IMD ประเมินสมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จำนวน 4 ตัวชี้วัด ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารภาคธุรกิจ เมื่อพิจารณาอันดับในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่ามีแนวโน้มของอันดับลดลงจากปี 2555 ถึง ปี 2558 และมีแนวโน้มของอันดับดีขึ้นจากปี 2558 ถึง ปี 2564 ทั้ง 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา (2) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ (3) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ และ (4) การศึกษาระดับระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นใหม่ในปี 2562 (แผนภาพ 60)

แผนภาพ 60 ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของ IMD ปี 2555-2564 :
เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2012 - 2021

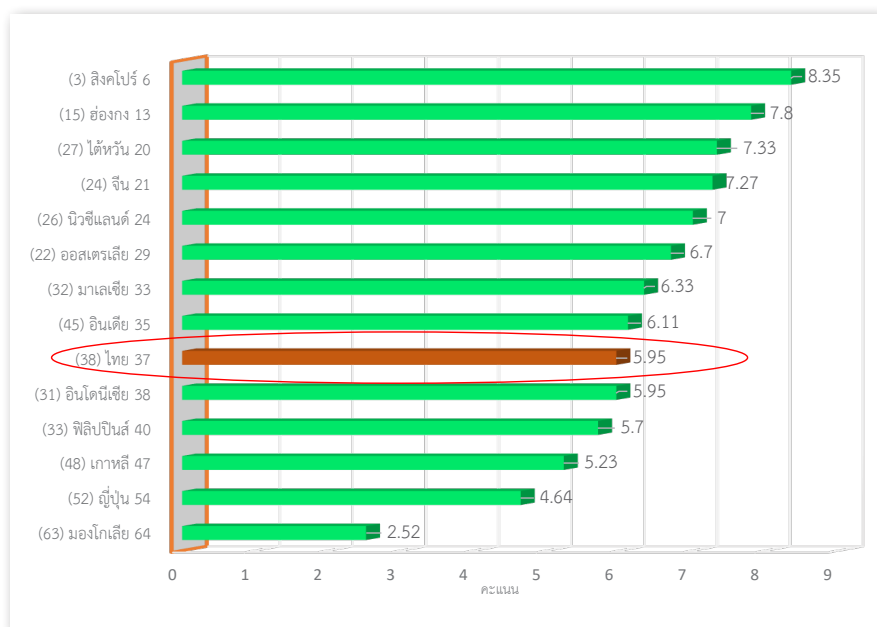
ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับของตัวชี้วัด

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตัวชี้วัดระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
มีรายละเอียด ดังนี้

(1) การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ของการอุดมศึกษา

ผลการประเมินของ IMD ในปี 2564 พบว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษา
ของไทยสามารถตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ อยู่ใน
อันดับ 37 มีคะแนนผลการประเมิน 5.95 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ทั้งนี้
การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยยังสามารถตอบสนองต่อความสามารถ
ในการแข่งขันทางเศรษฐกิจได้ดีกว่าเพียง 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย
อันดับ 38 (5.95 คะแนน) ฟิลิปปินส์ อันดับ 40 (5.7 คะแนน) เกาหลี อันดับ 47
(5.23 คะแนน) ญี่ปุ่น อันดับ 54 (4.64 คะแนน) และมองโกเลีย อันดับ 64
(2.52 คะแนน) ขณะที่สิงคโปร์อยู่ในอันดับ 6 (8.35 คะแนน) มาเป็นอันดับ 1
ในภูมิภาคนี้ รองลงมา ได้แก่ ฮองกง อันดับ 13 (7.8 คะแนน) ไต้หวัน อันดับ 20
(7.33 คะแนน) และจีน อันดับ 21 (7.27 คะแนน) ตามลำดับ (แผนภาพ 61)

แผนภาพ 61 การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ของการอุดมศึกษา ปี 2564

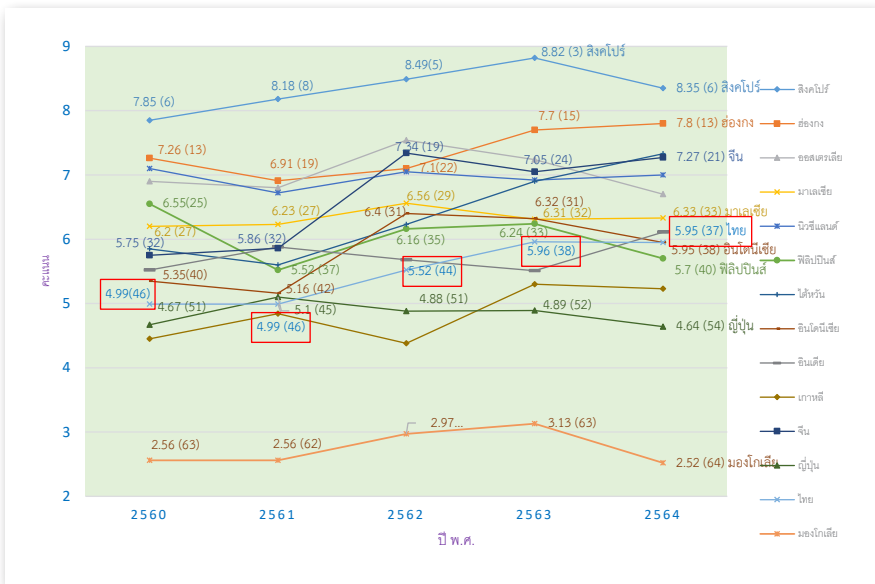

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 จากการสำรวจโดย IMD

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปี 2560 – 2564 พบว่า ประเทศไทย มีสมรรถนะในด้านนี้เพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับ ปี 2560 ที่ได้คะแนน 4.99 คะแนน เพิ่มขึ้นเป็นคะแนน 5.95 ในปี 2564 และมีแนวโน้มของคะแนนที่ดีขึ้นในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา ขณะที่ประเทศสิงคโปร์มีสมรรถนะด้านนี้ดีมาตลอด 5 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามประเทศไทยในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก มีคะแนนไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลงมากนัก (แผนภาพ 62)

แผนภาพ 62 การตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา ปี 2560 – 2564

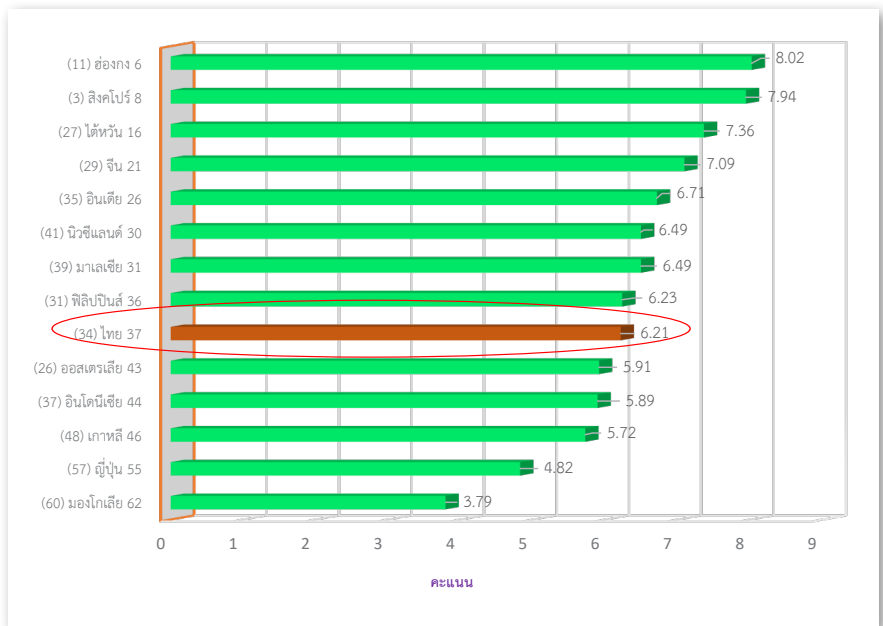
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 จากการสำรวจโดย IMD
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(2) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ

ผลการประเมินในปี 2564 พบว่า การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจของไทยอยู่ในอันดับ 37 มีคะแนนการประเมิน 6.21 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งมีอันดับและคะแนนลดลงจากปีที่ผ่านมาซึ่งอยู่ในอันดับ 34 มีผลคะแนน 6.45 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่าการบริหารจัดการศึกษาของไทยยังสามารถตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจของประเทศได้ดีกว่าหลายประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย อินโดนีเซีย เกาหลี

ญี่ปุ่น และมองโกเลีย ขณะที่ฮ่องกงมีการบริหารจัดการด้านการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจดีที่สุดในภูมิภาคนี้ อยู่ในอันดับที่ 6 (คะแนน 8.02) รองลงมา ได้แก่ สิงคโปร์ อันดับ 8 (คะแนน 7.94) และไต้หวัน อันดับ 16 (คะแนน 7.36) (แผนภาพ 63)

แผนภาพ 63 การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ปี 2564

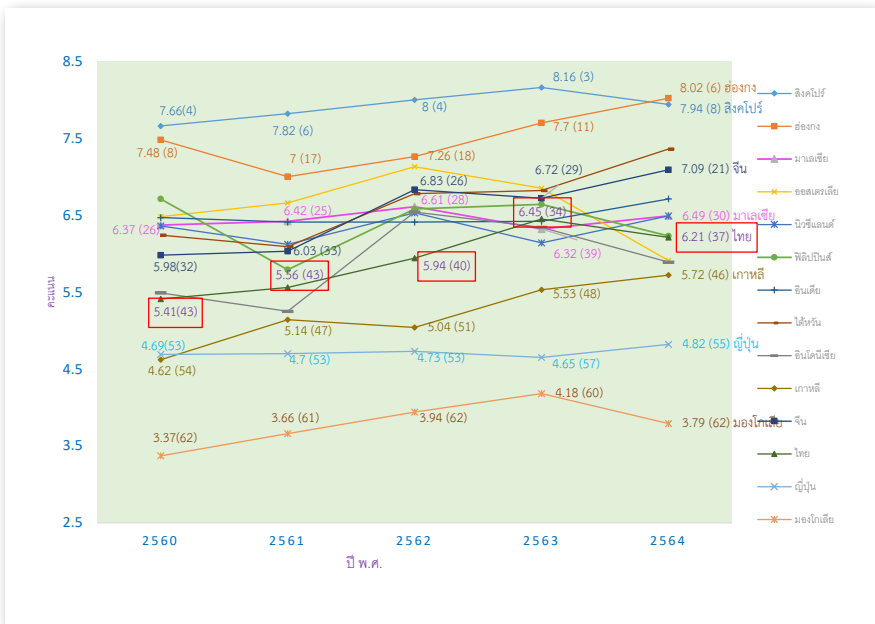

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 จากการสำรวจโดย IMD

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแนวโน้มการบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ระหว่างปี 2560 – 2564 พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 5.41 คะแนน ในปี 2560 เป็น 6.21 คะแนน ในปี 2564 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่า สิงคโปร์มีคะแนนสูงสุดในภูมิภาคนี้ ยกเว้น ปี 2564 ที่ฮ่องกงมีคะแนนและอันดับที่สูงกว่า ทั้งนี้ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้มีคะแนนและอันดับดีขึ้น (แผนภาพ 64)

แผนภาพ 64 การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ ปี 2560 – 2564

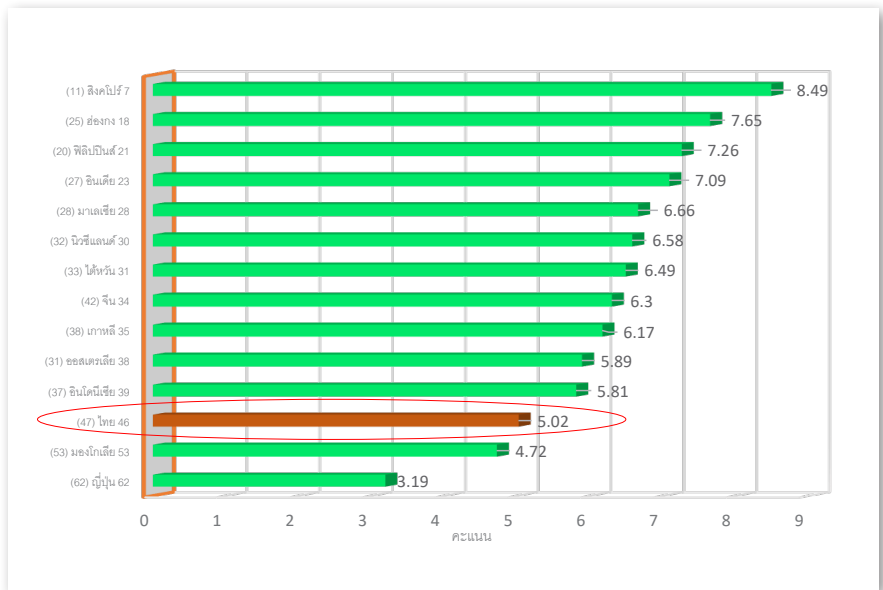

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 จากการสำรวจโดย IMD
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(3) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ

ผลการประเมินในปี 2564 พบว่า ประเทศไทยมีทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการอยู่ในอันดับ 46 มีผลคะแนน 5.02 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 ซึ่งได้คะแนนเกือบต่ำกว่าทุกประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ยกเว้นมองโกเลียที่อยู่ในอันดับ 53 (คะแนน 4.72) และญี่ปุ่นที่อยู่ในอันดับ 62 (3.19 คะแนน) ขณะที่สิงคโปร์มีคะแนนสูงสุดในภูมิภาคนี้ อันดับ 7 (8.49 คะแนน) รองลงมา ได้แก่ ฮองกง อันดับ 18 (7.65 คะแนน) และฟิลิปปินส์ อันดับ 21 (7.26 คะแนน) ตามลำดับ (แผนภาพ 65)

แผนภาพ 65 ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ปี 2564

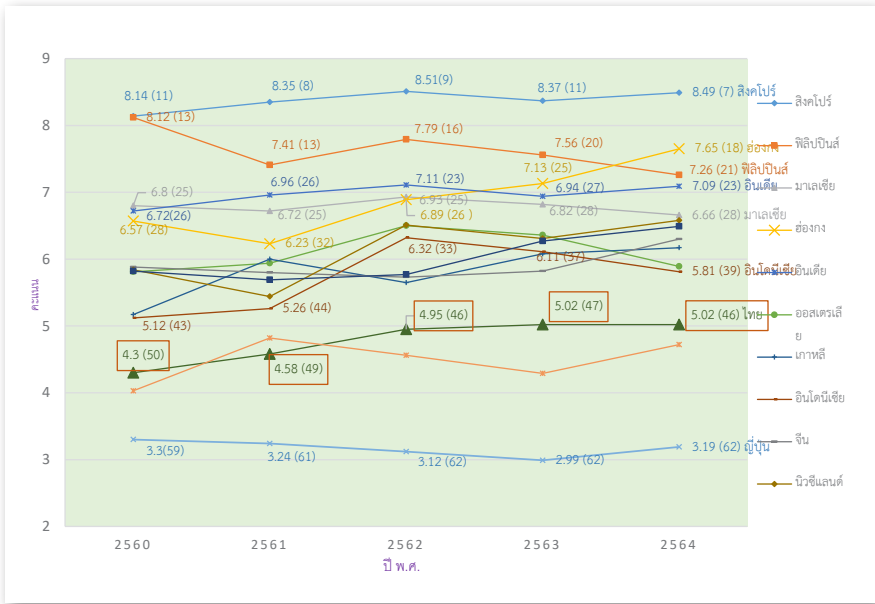

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 จากการสำรวจโดย IMD

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปี 2560 - 2564 พบว่าประเทศไทยมีสมรรถนะในด้านนี้เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2560 ที่ได้ 4.3 คะแนน โดยในปี 2564 ได้ คะแนน 5.02 ซึ่งมีคะแนนสูงที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ขณะที่สิงคโปร์สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านนี้ได้ดีที่สุดในภูมิภาคนี้ รองลงมาได้แก่ ฮองกง ฟิลิปปินส์ อินเดีย และมาเลเซีย ขณะที่ญี่ปุ่นมีคะแนนในด้านนี้ต่ำที่สุดในภูมิภาคนี้ (แผนภาพ 66)

แผนภาพ 66 ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ปี 2560 - 2564

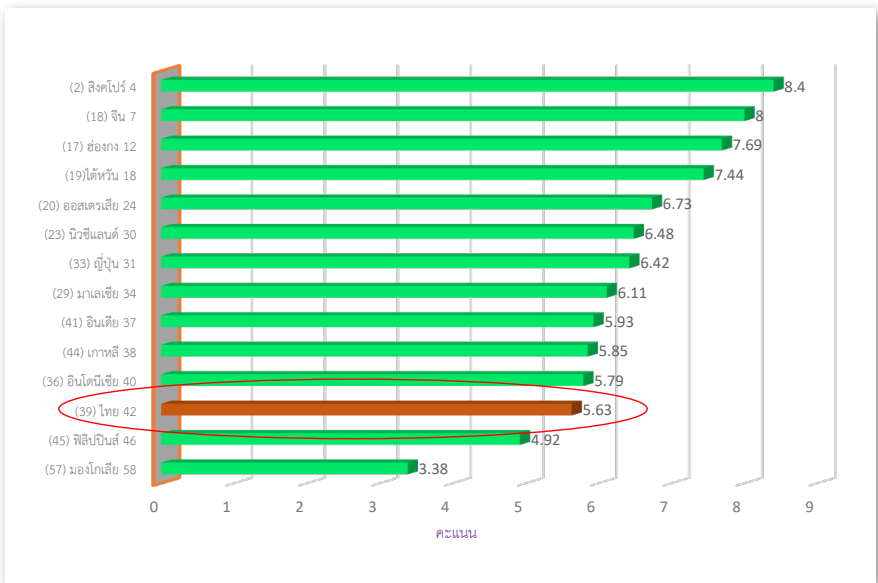
ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2017 - 2021 จากการสำรวจโดย IMD
 หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ณ ปีนั้นๆ

(4) การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

ในปี 2562 IMD ได้เพิ่มตัวชี้วัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีเชิงคุณภาพ โดยการสอบถามด้วยเทคนิค Delphi เพื่อพิจารณาว่า การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาสามารถตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด

ผลการประเมินของ IMD ในปี 2564 พบว่า การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในอันดับ 42 มีคะแนนการประเมิน 5.63 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งมีอันดับดีกว่า ฟิลิปปินส์ อันดับ 46 (4.92 คะแนน) และมองโกเลีย อันดับ 58 (3.38 คะแนน) โดยมีสิงคโปร์ที่มีอันดับ 4 (8.4 คะแนน) ซึ่งเป็นอันดับที่ดีที่สุดในกลุ่มภูมิภาคนี้ รองลงมาได้แก่ จีน อันดับ 7 (8.0 คะแนน) และฮ่องกง อันดับ 12 (7.69 คะแนน) (แผนภาพ 67)

แผนภาพ 67 การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ปี 2564

ที่มา : IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 จากการสำรวจโดย IMD

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อันดับ ปี 2563

3.2 บทวิเคราะห์ตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

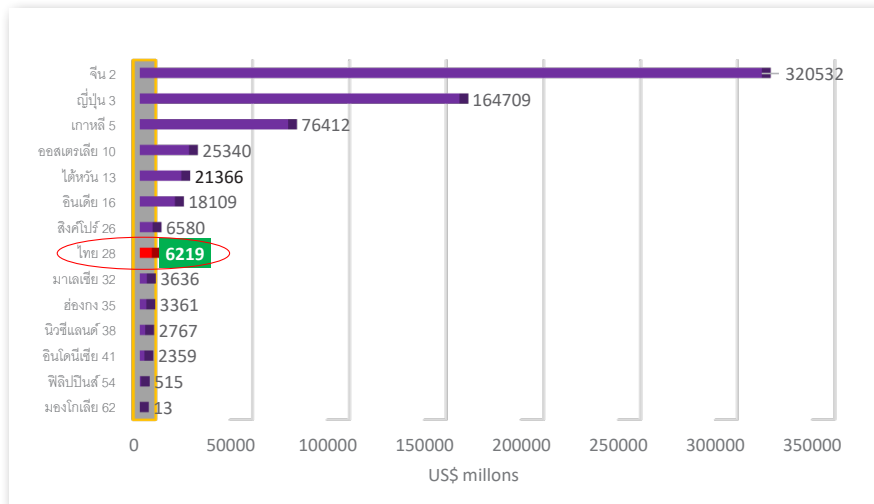
3.2.1 ด้านวิทยาศาสตร์

IMD ประเมินโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีจำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อปี 2) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP 3) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อประชากร 4) จำนวนบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนา (FTE) ต่อประชากร 5) จำนวนบทความทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 6) การถ่ายโอนความรู้โดยมีผลการประเมินดังนี้

1) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อปี

ในปี 2564 ประเทศไทยมีการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาต่อปี (คิดเป็นเหรียญสหรัฐ) คิดเป็นมูลค่า 6,219 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (อันดับ 28) มีอันดับเท่าเดิมกับปีที่ผ่านมา แต่มีงบประมาณมากกว่าอันดับ 28 (5,644 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) หากเปรียบเทียบกับประเทศจีนซึ่งเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีอันดับสูงที่สุด คือ อันดับ 2 ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาสูงถึง 320,532 ล้านดอลลาร์ หรือคิดเป็น 57 เท่าของไทย (แผนภาพ 68)

แผนภาพ 68 งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศ ปี 2564

ที่มา: IMD. World Competitiveness Yearbook 2021

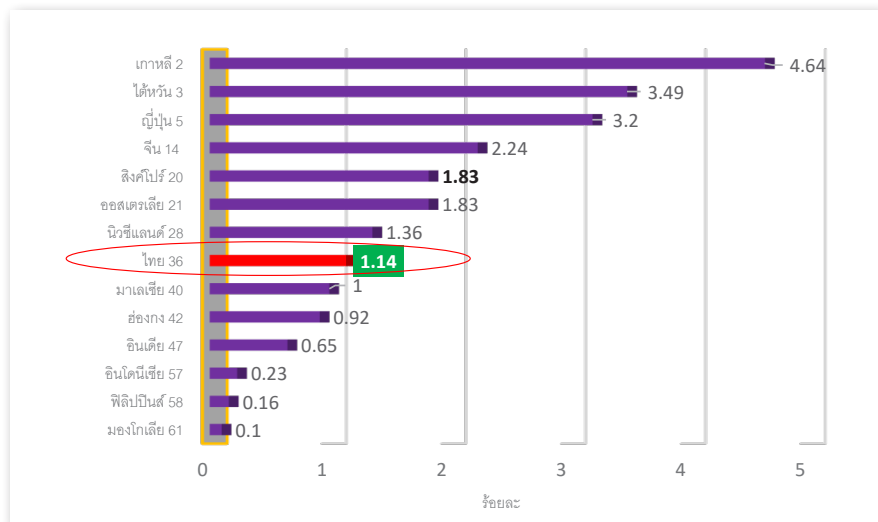
อ้างอิงข้อมูลจาก: 1.OECD Main Science and Technology Indicators

2.UNESCO/UIS 3.National sources

2) งบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของงบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP พบว่า ปี 2564 ประเทศไทยมีงบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 1.14 ต่อ GDP (อันดับ 36) เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ร้อยละ 1.11 (อันดับ 37) สูงกว่ามาเลเซีย ฮ่องกง อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย แต่เป็นรองนิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ หากเปรียบเทียบกับเกาหลี ซึ่งมีสัดส่วนของงบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนา ต่อ GDP สูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (อันดับ 2 ร้อยละ 4.64) ต่อ GDP จะสูงกว่าไทยเกือบ 5 เท่า (แผนภาพ 69)

แผนภาพ 69 งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อ GDP ปี 2564

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook 2021

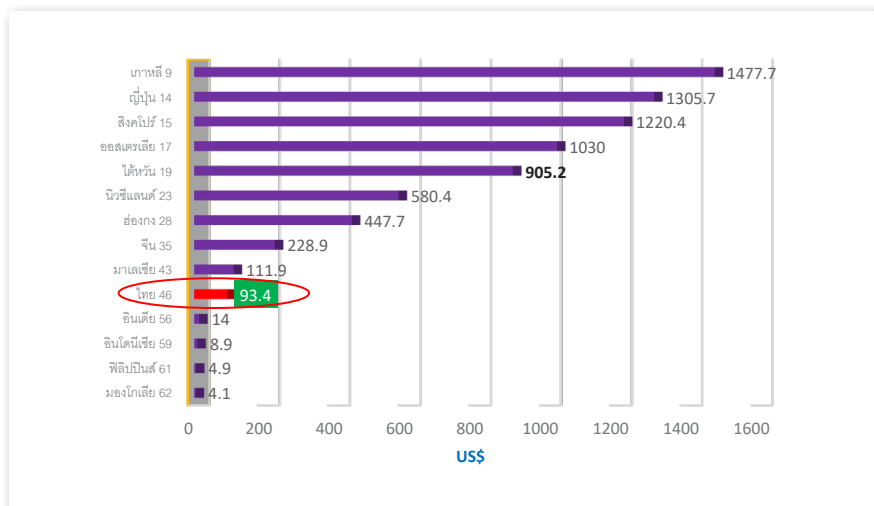
อ้างอิงข้อมูลจาก 1.OECD Main Science and Technology Indicators

2.UNESCO/UIS 3.National sources

3) งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อประชากร

เมื่อพิจารณางบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่อประชากร หรืองบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาต่อหัว (คิดเป็นเหรียญสหรัฐ) พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนา เฉลี่ยต่อหัว เพียง 93.4 เหรียญสหรัฐ อยู่ในลำดับที่ 46 มีอันดับเท่าเดิมแต่มีค่าสูงขึ้นดีกว่า ปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ในอันดับ 49 (85.1 เหรียญสหรัฐ) แต่ต่ำกว่ามาเลเซีย หากเปรียบเทียบกับเกาหลีซึ่งเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีอันดับ ดีที่สุด คือ อันดับ 9 ได้รับการจัดสรรงบประมาณรวมด้านการวิจัยและพัฒนาสูงถึง 1,477.7 เหรียญสหรัฐต่อหัวประชากร หรือคิดเป็นเกือบ 15 เท่าของไทย (แผนภาพ 70)

แผนภาพ 70 งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศ ต่อประชากร ปี 2564

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook 2021

อ้างอิงข้อมูลจาก 1.OECD Main Science and Technology Indicators

2.UNESCO/UIS 3.National sources

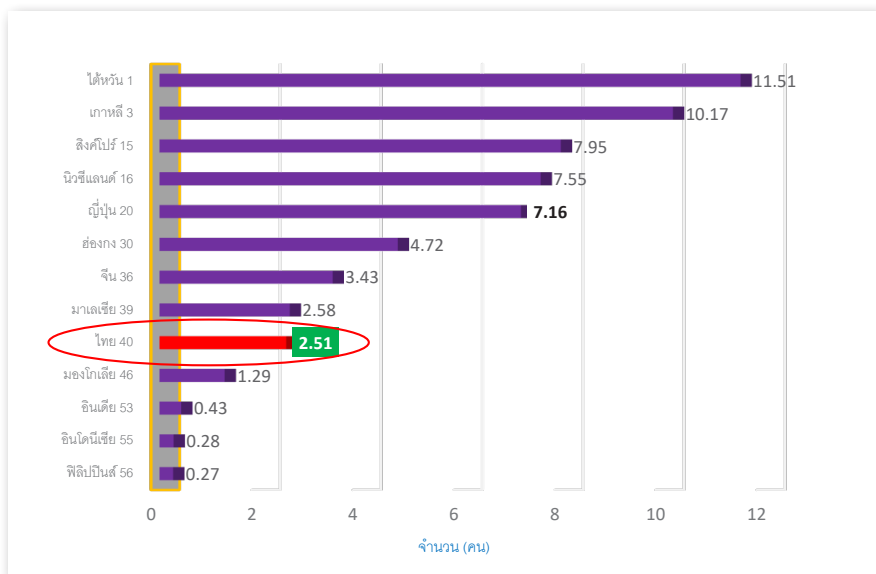
4) บุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลา (FTE)

ต่อประชากร 1,000 คน

เมื่อพิจารณาจำนวนบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลา (full time equivalent: FTE) ต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งหมายถึงจำนวนบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่มีการนำสัดส่วนของเวลาที่ใช้ในกิจกรรมด้านการวิจัยและพัฒนาเทียบกับเวลาการทำงานทั้งหมดของแต่ละบุคคลพบว่า ปี 2564 ประเทศไทยมีบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลาทั่วประเทศเพียง 2.51 คนต่อประชากร 1,000 คน อยู่ในอันดับที่ 40 มีอันดับเท่าเดิมแต่มีค่าดีขึ้นเล็กน้อยกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งมีบุคลากรด้านนี้ 2.40 คนต่อประชากร

1,000 คน อยู่ในอันดับ 40 เมื่อเปรียบเทียบกับไต้หวัน ซึ่งมีจำนวนบุคลากรรวมด้านวิจัยและพัฒนาสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และอยู่ในอันดับ 1 กล่าวคือ มีจำนวน 11.51คน ต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งสูงกว่าไทยประมาณ 5 เท่า หรือเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาต่ำกว่ามาเลเซีย และสิงคโปร์ แต่เหนือกว่าอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ (ประเทศออสเตรเลียไม่ได้เข้าร่วมการจัดอันดับ) (แผนภาพ 71)

แผนภาพ 71 บุคลากรรวมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานเต็มเวลา (FTE) ต่อประชากร 1,000 คน ปี 2565

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook 2021

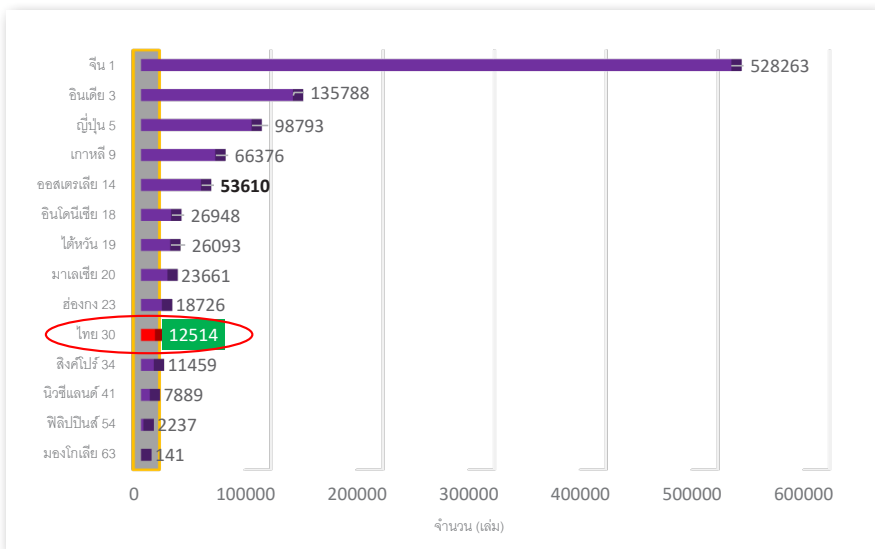
อ้างอิงข้อมูลจาก 1.OECD Main Science and Technology Indicators

2.UNESCO/UIS 3.National sources

5) จำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

หากพิจารณาจำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เผยแพร่ในระดับสากล พบว่า ปี 2564 ประเทศไทยมีบทความทางวิทยาศาสตร์ 12,514 เรื่อง (อันดับ 30) โดยมีอันดับและจำนวนบทความที่เพิ่มมากขึ้นจากปีที่ผ่านมา จาก 11,152 เรื่อง (อันดับ 34) ในขณะที่ประเทศจีน อินเดีย และญี่ปุ่น มีการพิมพ์เผยแพร่ 528,263 135,788 และ 98,793 เรื่อง ติดอันดับ 1, 3, และ 5 ตามลำดับ แต่ไทยยังมีอันดับที่ต่ำกว่าสิงคโปร์ (อันดับ 34) นิวซีแลนด์ (อันดับ 41) และฟิลิปปินส์ (อันดับ 54) ซึ่งมีบทความทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 11,459 7,889 และ 2,237 เรื่อง ตามลำดับ (แผนภาพ 72)

แผนภาพ 72 จำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปี 2564

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook 2021

อ้างอิงข้อมูลจาก 1.NSF Science & Engineering Indicators 2020

2.Courtesy: National Science 3.National sources

6) การถ่ายโอนความรู้

ปี 2564 ประเทศไทยมีการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจ ได้คะแนน 5.73 จากคะแนนเต็ม 10 (อันดับที่ 24) มีอันดับและคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่ได้ 5.47 คะแนน (อันดับ 29) โดยมีอันดับดีกว่า เกาหลี มาเลเซีย นิวซีแลนด์ อินเดีย อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย โดยมีสิงคโปร์ซึ่งมีคะแนนดีที่สุดในภูมิภาคนี้ด้วยคะแนน 7.11 (อันดับ 8) รองลงมาเป็น ไต้หวัน ฮองกง และจีน (แผนภาพ 73)

แผนภาพ 73 การถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจ ปี 2564

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook 2021 จากการสำรวจโดย IMD

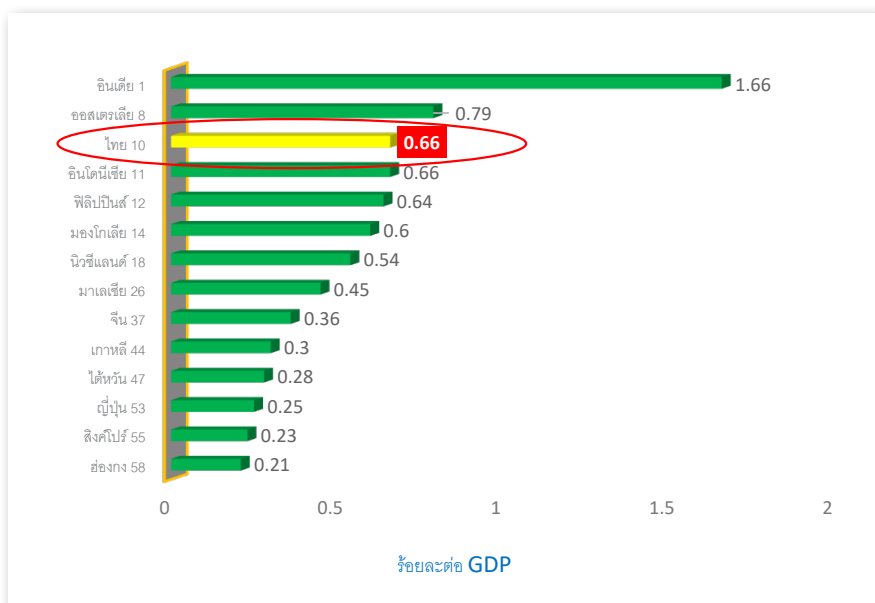
3.2.2 ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร

IMD ประเมินโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีจำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การลงทุนทางโทรคมนาคมต่อ GDP (2) ร้อยละของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 4G และ 5G (3) จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากร 1,000 คน (4) ความเร็วของอินเทอร์เน็ต (5) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ (6) การร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี โดยมีผลการประเมินดังนี้

1) การลงทุนทางโทรคมนาคม ต่อ GDP

ในปี 2564 ประเทศไทยมีการลงทุนทางโทรคมนาคมต่อ GDP คิดเป็นร้อยละ 0.66 ต่อ GDP (อันดับ 10) โดยมีอันดับและการลงทุนที่เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา จากร้อยละ 0.58 ต่อ GDP (อันดับ 14) โดยมีอินเดียที่มีการลงทุนทางโทรคมนาคมต่อ GDP มากที่สุด ร้อยละ 1.66 ต่อ GDP (อันดับ 1) รองลงมา ได้แก่ ออสเตรเลีย ร้อยละ 0.79 (อันดับ 8) ซึ่งไทยมีอันดับดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (แผนภาพ 74)

แผนภาพ 74 การลงทุนทางโทรคมนาคมต่อ GDP ปี 2564

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook 2021

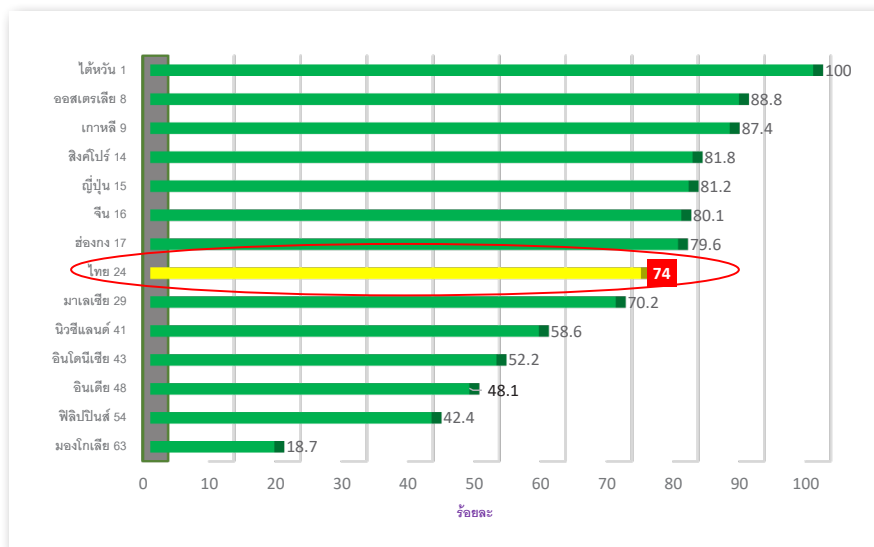
อ้างอิงข้อมูลจาก 1. Passport GMID 2.Euromonitor International 2021

3.National sources

2) ร้อยละของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 4G และ 5G

ในปี 2564 ประเทศไทยมีผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 4G และ 5G คิดเป็นร้อยละ 74 (อันดับ 24) ซึ่งมีอันดับดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ มาเลเซีย นิวซีแลนด์ อินโดนีเซีย อินเดีย ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย โดยมี ไต้หวัน ออสเตรเลีย และเกาหลี ติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก (แผนภาพ 75)

แผนภาพ 75 ร้อยละของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 4G และ 5G ปี 2564

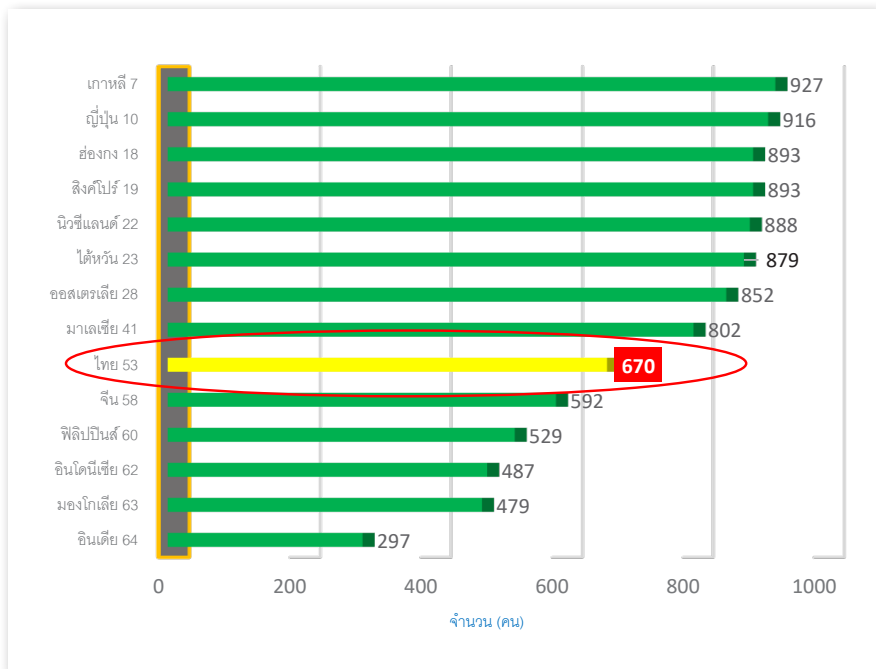
ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook 2021

อ้างอิงข้อมูลจาก Business Monitor International

3) จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากร 1,000 คน

ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 670 คนต่อประชากร 1,000 คน อยู่อันดับที่ 53 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า 5 ประเทศ คือ จีน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มองโกเลีย และอินเดีย โดยมีเกาหลีที่มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรสูงสุดในภูมิภาคนี้ คิดเป็น 927 คน ต่อประชากร 1,000 คน (อันดับ 7) รองลงมา ได้แก่ ญี่ปุ่น ฮ่องกง สิงคโปร์ นิวซีแลนด์ ไต้หวัน ออสเตรเลีย และมาเลเซีย ซึ่งประเทศเหล่านี้มีสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่า 800 คนต่อประชากร 1,000 คน (แผนภาพ 76)

แผนภาพ 76 จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากร 1,000 คน ปี 2564

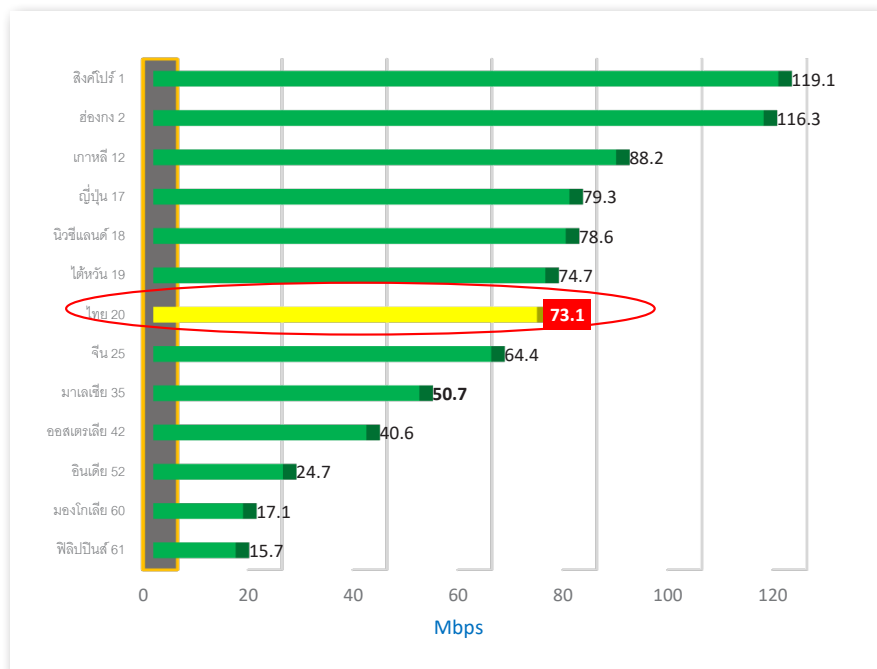
ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook 2021

อ้างอิงข้อมูลจาก 1.Computer Industry Almanac 2.ITU via World Bank
3. World Stat 4.National sources

4) ความเร็วของอินเทอร์เน็ต

เมื่อพิจารณาอัตราความเร็วในการรับส่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต พบว่าประเทศไทยมีอินเทอร์เน็ตความเร็วเฉลี่ย 73.1 เมกะบิตต่อวินาที (Mbps) อยู่ในอันดับที่ 20 สูงกว่า จีน มาเลเซีย ออสเตรเลีย อินเดีย มองโกเลีย และฟิลิปปินส์ โดยมีสิงคโปร์ที่มีอัตราความเร็วในการรับส่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตสูงที่สุด มีความเร็วอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 119.1 เมกะบิตต่อวินาที (Mbps) อยู่ในอันดับ 1 รองลงมาคือ ฮ่องกง เกาหลี ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ และไต้หวัน (แผนภาพ 77)

แผนภาพ 77 ความเร็วของอินเทอร์เน็ต ปี 2564

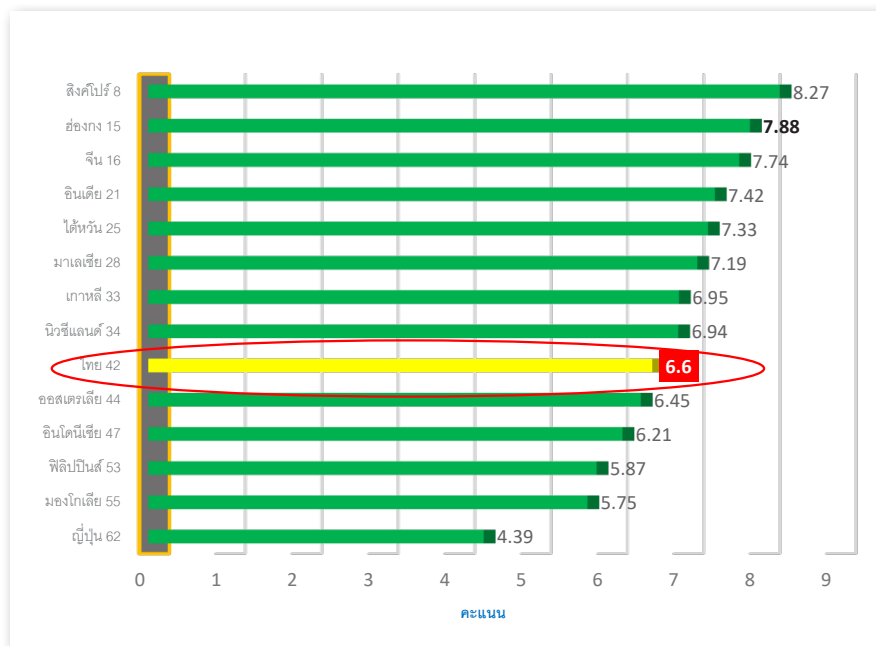
ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook 2021

อ้างอิงข้อมูลจาก M-Labs / cable.co.uk: 2.Ookla 3.Akamai 4.OpenSignal

5) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากข้อมูลการสำรวจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปี 2564 พบว่าประเทศไทยอยู่ที่อันดับ 42 ซึ่งมีอันดับดีขึ้น 3 อันดับจากปี 2563 และเป็นอันดับเกือบรั้งท้าย โดยได้คะแนน 6.6 ต่ำกว่าเพียง ออสเตรเลีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มองโกเลีย และญี่ปุ่น โดยมีสิงคโปร์ที่มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดีที่สุด ติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก (อันดับ 8 คะแนน 8.27) รองลงมา คือ ฮ่องกง จีน และอินเดีย ตามลำดับ (แผนภาพ 78)

แผนภาพ 78 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปี 2564

ที่มา: IMD. World Competitiveness Yearbook 2021 จากการสำรวจโดย IMD

6) การร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี

IMD สำรวจการร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี พบว่า ปี 2564 ประเทศไทยอยู่ที่อันดับ 22 คะแนน 6.55 และดีกว่าหลายประเทศ ได้แก่ อินเดีย ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย เกาหลี ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ และมองโกเลีย โดยมีสิงคโปร์ ที่มีอันดับดีที่สุดในภูมิภาคนี้อยู่ในอันดับ 3 ด้วยคะแนน 7.58 จากคะแนนเต็ม 10 รองลงมาคือ จีน ฮ่องกง ไต้หวัน มาเลเซีย และอินโดนีเซีย (แผนภาพ 79)

แผนภาพ 79 การร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี ปี 2564

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook 2021 จากการสำรวจโดย IMD

บทที่ 4

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุป

4.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม

ในปี 2564 IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวมไว้ในอันดับที่ 28 จาก 64 ประเทศ ดีขึ้นจากปี 2563 ที่ได้อันดับที่ 29

ความสามารถในการแข่งขันจากปัจจัยหลัก 4 ปัจจัยที่ใช้ประเมิน พบว่ามี 3 ปัจจัยที่มีอันดับดีขึ้นกว่าปี 2563 ได้แก่ ปัจจัยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน และมี 1 ปัจจัยที่มีอันดับลดลง ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ แต่ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐยังคงเป็นจุดแข็งของประเทศไทย รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ และด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจ ขณะที่ปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นจุดอ่อนที่จุดรั้งให้อันดับภาพรวมไม่ดีขึ้นมากนัก

ปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 21 โดยปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน คือ ปัจจัยย่อยด้านการจ้างงาน ประกอบด้วย อัตราการว่างงานต่ำ รวมทั้งปัจจัยย่อยด้านการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วยรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในปัจจัยย่อยแล้ว จุดที่ยังเป็นจุดอ่อนคือ ปัจจัยย่อยด้านระดับราคา/ค่าครองชีพ ซึ่งประกอบด้วย เกณฑ์ชี้วัดในเรื่อง ราคาค่าอาหาร และปัจจัยย่อยด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ เรื่อง ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวประชากร ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดอ่อนของประเทศไทย

สำหรับปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาครัฐ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 20 โดยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนคือ ปัจจัยย่อยด้านนโยบายการคลัง ซึ่งประกอบด้วย การเก็บภาษีการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ส่วนจุดอ่อนที่เป็นตัวฉุดรั้งประสิทธิภาพภาครัฐ คือปัจจัยย่อยด้านกฎระเบียบในการทำธุรกิจ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายที่ซ้ำซ้อน และปัจจัยย่อยด้านกรอบการบริหารด้านสังคม ซึ่งมีตัวชี้วัดในด้านความมีเสถียรภาพของสื่อที่อยู่ในระดับต่ำ

ในปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาครัฐธุรกิจประเทศไทยถูกจัดอันดับอยู่ที่ 21 โดยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนคือ ปัจจัยย่อยด้านตลาดแรงงาน โดยเฉพาะด้านร้อยละของกำลังแรงงาน และปัจจัยย่อยด้านการบริหารจัดการในเรื่องร้อยละของผู้ประกอบการในระยะธุรกิจเริ่มต้นที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือเป็นจุดแข็งด้านประสิทธิภาพภาครัฐ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนที่เป็นตัวที่เป็นตัวฉุดรั้งปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาครัฐคือ ปัจจัยย่อยด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภาพด้านแรงงาน และผลิตภาพในภาพรวม รวมทั้งปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วยด้านความกลัวต่อความล้มเหลวในการเป็นผู้ประกอบการ

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 43 โดยมีปัจจัยย่อยที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนคือ ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ประกอบด้วย อัตราการพึ่งพิงของประชากรต่ำ และด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วย ด้านการลงทุนด้านการสื่อสารทางไกลโดยใช้เทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนที่เป็นตัวฉุดรั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา ยังเป็นเรื่องที่ต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาอย่างมาก และประเด็นสำคัญที่ต้องปรับปรุงในด้านการศึกษา ได้แก่ อัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนน้อยลง และอัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น

สมรรถนะด้านการศึกษาในภาพรวม ปี 2563 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาอยู่ในอันดับที่ 55 จากทั้งหมด 63 ประเทศ โดยมีอันดับดีขึ้น 1 อันดับ เมื่อเทียบกับปี 2563 และเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่าง 2559 – 2563 พบว่า ประเทศไทยได้อันดับ 54, 56, 56, 55 และ 56 ทั้งนี้ประเทศไทยมีสมรรถนะด้านการศึกษาเป็น อันดับ 11 ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยมีสมรรถนะดีกว่าเพียง 3 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย อันดับ 58 อินเดีย อันดับ 59 ฟิลิปปินส์ อันดับ 60 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่าประเทศไทยมีสมรรถนะด้านการศึกษาลดลง จากอันดับที่ 51 ในปี 2554 เป็นอันดับ 56 ในปี 2564

IMD จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ตามตัวชี้วัดด้านการศึกษาทั้งหมด 19 ตัวชี้วัดเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการจัดอันดับด้านการศึกษาของประเทศไทยในปี 2564 เปรียบเทียบกับปี 2563 จำแนกตามแหล่งที่มาของตัวชี้วัด พบว่า กลุ่มตัวชี้วัดที่มาจากกรรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ (Hard data) จำนวน 15 ตัวชี้วัด มีอันดับดีขึ้น 4 ตัวชี้วัด มีอันดับเท่าเดิม 4 ตัวชี้วัด และมีอันดับลดลง 7 ตัวชี้วัด สำหรับกลุ่มตัวชี้วัดที่ใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจ (Survey data) จำนวน 4 ตัวชี้วัด มีอันดับดีขึ้น 2 ตัวชี้วัด และลดลง 2 ตัวชี้วัด

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวชี้วัดด้านการศึกษา 19 ตัวชี้วัด จำแนกตามวัตถุประสงค์ของ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และเปรียบเทียบข้อมูลผลการจัดอันดับกับประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พิจารณาจากตัวชี้วัดต่างๆ ของ IMD จำนวน 6 ตัวชี้วัด จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ **กลุ่ม 1** **งบประมาณด้านการศึกษา ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด** ได้แก่ 1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) พบว่า ในปี 2564 ประเทศไทยมีการลงทุนทางการศึกษาร้อยละ 3.0 ของ GDP (อันดับ 59) ซึ่งเป็นการลงทุนทางการศึกษาเทียบกับ GDP

ที่มีจำนวนเท่าเดิม แต่มีอันดับลดลง และมีอันดับน้อยเกือบสุดท้ายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก 2) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร จำนวน 247 เหรียญสหรัฐ (อันดับ 57) ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา แต่มีอันดับลดลง และ 3) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา จำนวน 986 เหรียญสหรัฐ (อันดับ 56) ซึ่งมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น แต่มีอันดับเท่าเดิม ซึ่งต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก **กลุ่มที่ 2 อัตราการเข้าเรียน** จำนวน 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ประเทศไทย มีอันดับลดลง จากอันดับ 57 (ร้อยละ 77.3) ในปี 2563 มาเป็นอันดับ 61 (ร้อยละ 72.7) ในปี 2564 ซึ่งต่ำกว่าทุกประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 90 ขึ้นไป **กลุ่มที่ 3 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน** จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับประถมศึกษา เท่ากับ 15 : 1 (อันดับ 30) มีอันดับดีขึ้น 6 อันดับ จากปี 2563 โดยมีแนวโน้มของอันดับที่ดีขึ้นจาก 10 ปีที่ผ่านมา 2) อัตราส่วนนักเรียนต่อ ครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา เท่ากับ 25.95 : 1 (อันดับ 60) มีแนวโน้มของอันดับลดลงจาก 10 ปีที่ผ่านมา และยังคงอยู่ในอันดับเกือบสุดท้าย ตลอด 5 ปีที่ผ่านมาเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดด้านการลดความเหลื่อมล้ำส่วนใหญ่มีอันดับลดลง โดยตัวชี้วัดส่วนใหญ่มีอันดับอันดับเกือบสุดท้าย ได้แก่ งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา และอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 59 60 และ 61 ตามลำดับ ยกเว้น ตัวชี้วัดอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา อันดับ 30 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่มีอันดับดีที่สุดในด้านการศึกษา

ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา พิจารณาจากตัวชี้วัดต่างๆ ของ IMD จำนวน 9 ตัวชี้วัด จำแนกเป็น **กลุ่ม 1 ตัวชี้วัดด้านคุณภาพการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน** จำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผลการทดสอบ PISA (อันดับ 50) 2) ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน

ที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ (อันดับ 50) ซึ่งประเทศไทยมีแนวโน้มของคะแนนลดลง และมีอันดับต่ำมาตลอด 10 ที่ผ่านมา โดยมีคะแนนต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก 3) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ร้อยละ 6.2 (อันดับ 57) ซึ่งมีแนวโน้มของอันดับที่ลดลงตลอด 10 ปีที่ผ่านมา และมีอันดับเกือบสุดท้ายของการประเมินเช่นกัน

กลุ่มที่ 2 ตัวชี้วัดด้านคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) **ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา** พิจารณาจากร้อยละของประชากรอายุ 25-34 ปี ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มของคะแนนที่เพิ่มมากขึ้นแต่มีอันดับลดลง และมีอันดับต่ำกว่าประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก 2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป พิจารณาจากผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีอายุ 25-65 ปี พบว่า ประเทศไทยมีผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีแนวโน้มที่ลดลง จากร้อยละ 60.9 (อันดับ 23) ในปี 2558 เป็น ร้อยละ 24.9 (อันดับ 47) ในปี 2564 3) ดัชนีมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นใหม่ ในปี 2562 พบว่ามีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ แต่มีคะแนนลดลง จาก 5.10 (อันดับ 50) ปี 2562 เป็น 2.6 คะแนน (อันดับ 48) ในปี 2564 4) **ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL)** พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มของอันดับที่ลดลงมีอันดับเกือบสุดท้ายของการประเมิน แต่มีแนวโน้มของคะแนนดีขึ้น **จากร้อยละ 75 (อันดับ 55) ปี 2555 เป็น ร้อยละ 80 (อันดับ 58) ปี 2564** 5) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งมีแนวโน้มของคะแนนที่เพิ่มมากขึ้นแต่มีอันดับลดลง ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา จาก 0.24 คนต่อประชากร 1,000 คน (อันดับ 46) ปี 2555 เป็น 0.48 คนต่อประชากร 1,000 คน (อันดับ 54) และ 6) จำนวนนักศึกษาในประเทศที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศต่อประชากร 1,000 คน มีแนวโน้มของคะแนนที่เพิ่มมากขึ้นแต่มีอันดับลดลง ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา จาก 0.37 คนต่อประชากร 1,000 คน (อันดับ 48) ปี 2555 เป็นจำนวน 0.5 คนต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2564

จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดในด้านคุณภาพการศึกษายังไม่ดีมากนัก ทั้งการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานซึ่งเห็นได้จากผลการสอบด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และอัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป รวมทั้งคุณภาพ การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา จะเห็นได้จาก ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ดัชนี มหาวิทยาลัย และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งมีแนวโน้มของคะแนน ที่ดีขึ้น แต่มีอันดับลดลง รวมทั้งมีอันดับรั้งท้ายของประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก

ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ IMD

ประเมินสมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีด ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การตอบสนอง ต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา มีคะแนน ผลการประเมินเท่ากับ 5.95 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (อันดับ 37) 2) การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ ได้คะแนน 6.21 จากคะแนนเต็ม 37 คะแนน (อันดับ 40) 3) ทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อ ความต้องการของผู้ประกอบการ ได้ 5.02 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (อันดับ 46) และ 4) การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ได้ 5.63 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 (อันดับ 42) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นใหม่ในปี 2562 จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดด้านสร้างสมรรถนะเพื่อมุ่งความเป็นเลิศและสร้าง ขีดความสามารถในการแข่งขัน มีแนวโน้มของค่าคะแนนและอันดับที่เพิ่มมากขึ้น แต่มีอันดับที่ไม่เกินครึ่งจากประเทศที่เข้ารับการประเมินทั้งหมด โดยตัวชี้วัด ทั้ง 4 ตัวชี้วัดในกลุ่มนี้เป็นตัวชี้วัดที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหาร ภาคธุรกิจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต

กล่าวโดยสรุป เมื่อพิจารณาถึงสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากลยังอยู่ ในระดับที่ไม่ดีมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก รวมทั้ง ตัวชี้วัดด้านการศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีแนวโน้มของอันดับและคะแนน ที่ลดลง ทั้งด้านปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านการยกระดับ ด้านคุณภาพการศึกษา สำหรับด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศมีแนวโน้มของคะแนนและอันดับที่ดีขึ้น แต่ยังมีอันดับที่ไม่เกินครึ่ง

ของประเทศที่เข้ารับการประเมินทั้งหมด ดังนั้น ประเทศไทยจึงถูกจัดอันดับอยู่ในกลุ่มระดับล่างที่มีอันดับไม่เกินครึ่งจากประเทศที่เข้ารับการประเมินทั้งหมด

อภิปราย

1. ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม จำแนกตามปัจจัยหลัก ดังนี้

1.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ มีอันดับลดลง 7 อันดับ อยู่ในอันดับ 21 ซึ่งมีอันดับดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เช่น อินโดนีเซีย (อันดับ 26) จีน (อันดับ 27) มาเลเซีย (อันดับ 30) เกาหลี (อันดับ 34) ญี่ปุ่น (อันดับ 41) และฟิลิปปินส์ (อันดับ 45) โดยมีจุดแข็งอยู่ที่กลุ่มการจ้างงาน (อันดับ 3) ซึ่งอันดับดีกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ ได้แก่ เกาหลี (อันดับ 5) จีน (อันดับ 8) มาเลเซีย (อันดับ 14) อินโดนีเซีย (อันดับ 19) ฮองกง (อันดับ 40) และฟิลิปปินส์ (อันดับ 50) โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องอัตราการว่างงานต่ำเป็นจุดแข็งในกลุ่มนี้ และจุดแข็งอยู่ที่กลุ่มการค้าระหว่างประเทศ (อันดับ 5) ซึ่งมีอันดับดีกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ ได้แก่ ฮองกง (7) ญี่ปุ่น (9) มาเลเซีย (อันดับ 25) เกาหลี (อันดับ 34) อินโดนีเซีย (อันดับ 39) และฟิลิปปินส์ (อันดับ 49) โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจุดแข็งในกลุ่มนี้ จะเห็นได้จากภาคการท่องเที่ยวของไทยยังเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสะท้อนจากอันดับในดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวปี 2562 โดย World Economic Forum ที่ไทยติดอันดับ 31 จาก 140 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับ 3 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย นอกจากนี้ Forbes advisor เว็บไซต์ในเครือนิตยสาร Forbes จัดอันดับให้ “พระนครศรีอยุธยา” เป็น 1 ใน 50 เมืองทั่วโลก ที่ควรเดินทางเยือนภายหลังการระบาดของไวรัสโควิด-19 คลี่คลาย² รวมทั้ง Trip Advisor

¹ <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2019>.
วันที่ 25 มกราคม 2565

² <https://www.facebook.com/prd.ayutthayathailand> สืบค้น วันที่ 30 มิถุนายน 2565

ซึ่งเป็นเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งได้รวบรวมความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวทั่วโลกและสรุป 25 จุดหมายปลายทางที่ดีที่สุด Top Destination ที่ควรค่าแก่การเดินทางไปเที่ยวมากที่สุดในปี 2020 ได้แก่ ภูเก็ต (Phuket, Thailand) ได้รับการจัดอันดับเป็นลำดับที่ 6 จาก 25 และกรุงเทพมหานคร ได้รับการจัดอันดับที่ 14 จาก 25 จุดหมายปลายทางที่ดีที่สุดในโลก โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวห้ามพลาด เช่น พระบรมมหาราชวัง กับพระตำหนักและพระที่นั่ง ที่มีสถาปัตยกรรมสวยงามทรงคุณค่า วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยา และพิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย จัดแสดงผลงานศิลปะหลากหลายแขนง³ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยกำลังเผชิญกับการระบาดของโควิด-19 ระลอกใหม่ตั้งแต่ปลายปี 2563 เป็นต้นมา แต่เศรษฐกิจไทยปี 2565 ยังคงฟื้นตัวได้ แต่มูลค่าเศรษฐกิจไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าช่วงก่อนการระบาดของโควิด โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) คาดว่าเศรษฐกิจไทยปีนี้ จะขยายตัวราว 3.5% จากปีก่อนหน้า และมูลค่าของเศรษฐกิจจะกลับไปสู่ระดับเดิมก่อนโควิดภายในปี 2566 การฟื้นตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลังการผ่อนคลายมาตรการล็อกดาวน์ช่วงปลายปี 2564 ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยปีนี้ แต่ยังไม่เท่ากับระดับก่อนโควิด สำหรับภาคการท่องเที่ยวอาจต้องใช้เวลาอีกอย่างน้อย 2-3 ปีกว่าที่จะกลับมาเหมือนเดิมก่อนโควิด โดยคาดว่าปีนี้จะมีย่านนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศไทยราว 5 ล้านคน แม้ว่าจะมากกว่าปีที่แล้วแต่ยังคงต่ำกว่าก่อนโควิดที่เคยมีเกือบ 40 ล้านคนต่อปี เนื่องจากการระบาดของโควิด-19 ยังคงอยู่ จึงเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ด้วยจำนวนเที่ยวบินที่ลดลงและข้อกำหนดในการเดินทางจำนวนมาก ทำให้การเดินทางระหว่างประเทศ

³ <https://travel.kapook.com/view226749.html> สืบค้น วันที่ 2 พฤษภาคม 2565

มีความยุ่งยากและมีราคาแพง อีกทั้งนโยบายโควิดเป็นศูนย์ (Zero-Covid policy) ของรัฐบาลจีนที่เข้มงวดอย่างมาก ทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนซึ่งคิดเป็นหนึ่งในสามของนักท่องเที่ยวต่างชาติยังไม่สามารถเดินทางมาประเทศไทยได้อย่างอิสระ โดยคาดว่านักท่องเที่ยวจีนจะเริ่มเดินทางมาท่องเที่ยวได้ในช่วงปลายปี 2563 ขณะที่การท่องเที่ยวของคนไทยในประเทศจะฟื้นตัวค่อนข้างเร็วในช่วงแรก หลังจากปิดเมืองมานาน แต่จะค่อย ๆ ฟื้นตัวกลับสู่ระดับก่อนโควิดภายในปี 2566 เนื่องจากยังมีความกังวลเกี่ยวกับการระบาดและความไม่แน่นอนของรายได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อธุรกิจ SMEs ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวที่มีการจ้างงานมากกว่า 4 แสนคน⁴

1.2 ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ

มีอันดับดีขึ้น 3 อันดับ อยู่ในอันดับ 20 ซึ่งมีอันดับดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เช่น อินโดนีเซีย (อันดับ 26) จีน (อันดับ 27) มาเลเซีย (อันดับ 30) เกาหลี (อันดับ 34) ญี่ปุ่น (อันดับ 41) และฟิลิปปินส์ (อันดับ 45) โดยมี ฮองกงอยู่ในอันดับ 1 ของโลก รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ (อันดับ 5) และไต้หวัน (อันดับ 8) ตามลำดับ ทั้งนี้ ประเทศไทยมีจุดเด่นสำหรับความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านประสิทธิภาพภาครัฐ คือ กลุ่มนโยบายการคลัง มีอันดับที่ดีที่สุด (อันดับ 4) โดยมีจุดแข็งอยู่ที่ประสิทธิภาพการเก็บภาษีการบริโภค (อันดับ 8) ซึ่งมีอันดับดีกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ อินโดนีเซีย (อันดับ 10) ฟิลิปปินส์ (อันดับ 12) และจีน (อันดับ 13) นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีจุดแข็งด้านกฎระเบียบกับการจ้างงาน (อันดับ 6)

สำหรับจุดอ่อนด้านประสิทธิภาพภาครัฐ คือ ปัจจัยย่อยด้านกฎระเบียบในการทำธุรกิจ/กฎหมายด้านธุรกิจ โดยมีจุดอ่อนอยู่ที่ค่าใช้จ่ายเข้าช้อนซึ่งมีอันดับรั้งท้าย (อันดับ 62) รองลงมา คือปัจจัยย่อยด้านกรอบการบริหารด้านสังคม โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในด้านความมีเสถียรภาพของสื่อ (อันดับ 55)

⁴ <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/982464> สืบค้น วันที่ 2 พฤษภาคม 2565

1.3 ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ

มีอันดับดีขึ้น 2 อันดับ อยู่ในอันดับ 21 ซึ่งไทยยังมีอันดับดีกว่า นิวซีแลนด์ (อันดับ 22) มาเลเซีย (อันดับ 24) อินโดนีเซีย (อันดับ 25) เกาหลี (อันดับ 27) อินเดีย (อันดับ 32) ออสเตรเลีย (อันดับ 34) ฟิลิปปินส์ (อันดับ 37) ญี่ปุ่น (อันดับ 48) และมองโกเลีย (อันดับ 60) ในขณะที่ ฮังการี (อันดับ 3) ไต้หวัน (อันดับ 7) สิงคโปร์ (อันดับ 9) จีน และ (อันดับ 17) ซึ่งมีอันดับดีกว่าประเทศไทย สำหรับประเทศไทยยังคงรักษา **จุดแข็ง**อยู่ที่ปัจจัยกลุ่มตลาดแรงงาน (อันดับ 10) โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องร้อยละของกำลังแรงงาน (อันดับ 5) และปัจจัยย่อยด้านการบริหารจัดการ (อันดับ 21) โดยมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องร้อยละของผู้ประกอบการในระยะธุรกิจเริ่มต้น (อันดับ 6) สำหรับ **จุดอ่อน**อยู่ในปัจจัยด้านกลุ่มผลิตภาพและประสิทธิภาพ (อันดับ 40) ซึ่งมีเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องผลิตภาพด้านแรงงาน (อันดับ 56) ผลิตภาพในภาพรวม (อันดับ 54) ประสิทธิภาพของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่ได้มาตรฐานระดับสากล (อันดับ 42) รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลเพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท (อันดับ 29) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัลซึ่งจะช่วยให้ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจเพิ่มสูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม **จุดอ่อนสำคัญ**ในเรื่องผลิตภาพด้านแรงงาน (อันดับ 56) ของไทยนั้น เนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น ความไม่สมดุลของตลาดแรงงาน แรงงานมีความชำนาญหรือทักษะ (Skill) ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีโลก รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกำลังแรงงานของประเทศไทย⁵ เป็นต้น ดังนั้น สิ่งสำคัญสำหรับการเตรียมตัวสำหรับงานในอนาคต คือ การทบทวนทักษะและเพิ่มทักษะ (Re-skill & Up-skill) กล่าวคือ การทบทวนทักษะเป็นการเรียนสิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ขณะที่ การเพิ่มทักษะเป็นการทำให้ความรู้ที่มีความทันสมัยและทำให้ทักษะที่มีแข็งแรงแรง

⁵ สถานการณ์ด้านแรงงานเดือนมกราคม 2561 และประมาณการไตรมาส 1 ปี 2561.เอกสารอัดสำเนา.

รวมทั้งการเปลี่ยนทักษะ (change skill) และเปลี่ยนมุมมองความคิด (Change mindset) เพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากเช่นเดียวกัน⁶ เนื่องจากการยกระดับผลผลิตภาพของแรงงานจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่เหมาะสม สถานประกอบการและตัวแรงงานเองจะต้องมีความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับลักษณะงานของตนเองได้⁷

นอกจากนี้ การจัดอันดับของสถาบัน WEF ในด้านทักษะของกำลังแรงงาน พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 73 ของโลก อยู่ในอันดับ 6 ของอาเซียน มีอันดับดีกว่าเพียง 3 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา อย่างไรก็ตาม แรงงานที่มีทักษะสูงจะช่วยลดค่าดำเนินการทางธุรกิจ ทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเกิดเร็วขึ้น รวมทั้งช่วยการปรับปรุงประสิทธิภาพและนวัตกรรมในประเทศได้ นอกจากนี้ ประเทศไทยควรเร่งพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (Innovation Capability) ซึ่งเป็นด้านที่ไทยอยู่ห่างจากบรรทัดฐานโลก (Frontier) มากที่สุดให้เกิดผลเป็นรูปธรรมคือ โดยได้คะแนน 43.9 จาก 100 คะแนน ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างขีดความสามารถในด้านนี้ควบคู่ไปกับการปรับปรุงปัจจัยสนับสนุนด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Spillovers) ระหว่างบริษัทต่างชาติและผู้ประกอบการไทย รวมทั้งความร่วมมือระหว่างบริษัทที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูงกับบริษัทอื่นๆ ในประเทศอีกด้วย⁸

⁶ สรุปผลการประชุมทางวิชาการเพื่อจัดทำข้อเสนอนโยบายทางการศึกษา (OEC forum) ครั้งที่ 3 เรื่อง ยกกำลังสองสมรรถนะการศึกษาของประเทศผ่านมุมมองดัชนีชี้วัดความสามารถทางการศึกษานานาชาติ วันที่ 30 กรกฎาคม 2563 หน้า 5

⁷ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การศึกษาแนวโน้มความต้องการกำลังคนโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน. 2562 หน้า 42

⁸ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดย wef ปี 2019-2020. หน้า 2 เอกสารอัดสำเนา

1.4 ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ผลการจัดอันดับของไทยในด้านนี้ยังคงต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีอันดับดีขึ้นโดยได้รับการจัดอันดับที่ 43 จากอันดับที่ 44 ในปีก่อน ซึ่งต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยเฉพาะสิงคโปร์ (อันดับ 11) รองลงมาคือ ใต้หวัน (อันดับ 14) ฮองกง (อันดับ 16) เกาหลี (อันดับ 17) จีน (อันดับ 18) ญี่ปุ่น (อันดับ 22) ออสเตรเลีย (อันดับ 23) นิวซีแลนด์ (อันดับ 25) และมาเลเซีย (อันดับ 32) โดยมีปัจจัยย่อย 2 กลุ่มที่ปรับตัวดีขึ้น ได้แก่ 1) กลุ่มสาธารณูปโภคพื้นฐานอันดับดีขึ้น 2 อันดับ เป็นอันดับ 24 (อันดับ 26 ปี 2563) 2) กลุ่มโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ อันดับดีขึ้น 1 อันดับ เป็นอันดับ 38 (อันดับ 39 ปี 2563) สำหรับกลุ่มด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมีอันดับเท่าเดิม เป็นอันดับ 49 (อันดับ 49 ในปี 2563 โดยมี 2 ปัจจัยย่อยกลุ่มที่มีอันดับลดลง ได้แก่ กลุ่มโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี มีอันดับลดลง 3 อันดับ เป็นอันดับ 37 (อันดับ 34 ปี 2563) โดย และด้านการศึกษา มีอันดับลดลง 1 อันดับ เป็นอันดับ 56 (อันดับ 55 ในปี 2563)

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ พบว่า ประเทศไทย มีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์ ดีขึ้น 1 อันดับ (อันดับ 38) และมีอันดับต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย (อันดับ 30) สิงคโปร์ (อันดับ 17) และต่ำกว่าประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เช่น เกาหลี (อันดับ 2) ใต้หวัน (อันดับ 6) ญี่ปุ่น (อันดับ 8) และ จีน (อันดับ 10) ที่มีอันดับการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์ในภาพรวมโดดเด่น ในภูมิภาคนี้ เมื่อพิจารณาขบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาต่อจีดีพี พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาต่อจีดีพีมีจำนวนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากเดิมร้อยละ 1.11 เป็นร้อยละ 1.14 (อันดับ 36) ในขณะที่เกาหลี มีสัดส่วนของงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อจีดีพี

ร้อยละ 4.64 (อันดับ 2) ซึ่งเป็นอันดับสูงที่สุดในภูมิภาคนี้ และมากกว่าไทยถึง 5 เท่า รองลงมาได้แก่ ไต้หวัน (อันดับ 3) ญี่ปุ่น (อันดับ 5) จีน (อันดับ 14) และสิงคโปร์ (อันดับ 20) ตามลำดับ

สำหรับจำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เผยแพร่ในระดับสากลของประเทศไทย มีจำนวน 12,514 เรื่อง (อันดับ 30) ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีที่ผ่านมา (11,152 เรื่อง อันดับ 34) และน้อยกว่ามาเลเซีย ซึ่งมีจำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เผยแพร่ในระดับสากลจำนวน 23,661 เรื่อง (อันดับ 20) ซึ่งจำนวนมากกว่าไทย 1 เท่า ในขณะที่จีนมีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศมากที่สุด (อันดับ 1) และก็มีจำนวนบทความด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุดเป็นอันดับ 1 เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สาขาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 27.86 (อันดับ 16) โดยมีมาเลเซียมีจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สาขาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์มากที่สุด ร้อยละ 40.77 (อันดับ 1) รองลงมาได้แก่ ฮองกง ร้อยละ 40.59 (อันดับ 2) สิงคโปร์ ร้อยละ 33.48 (อันดับ 4) และอินเดีย ร้อยละ 32.65 (อันดับ 5) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี พบว่าประเทศไทยอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ลดลง 3 อันดับ (อันดับ 37) และมีอันดับต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สิงคโปร์ (อันดับ 1) และมาเลเซีย (อันดับ 20) และต่ำกว่าประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เช่น จีน (อันดับ 9) ไต้หวัน (อันดับ 10) เกาหลี (อันดับ 17) และญี่ปุ่น (อันดับ 32) ที่มีอันดับการแข่งขันด้านเทคโนโลยีในภาพรวมสูงกว่าประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม จากผลการจัดอันดับของ IMD พบว่า ประเทศไทยมีการลงทุนเทคโนโลยี ร้อยละ 0.66 ต่อ GDP เป็นอันดับ 10 ทั้งนี้ คนไทยใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 4G และ 5G (อันดับ 24) ร้อยละ 74.0 จากจำนวนประชากรทั้งหมด โดยมีความเร็วของอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 73.1 เมกะบิตต่อวินาที (Mbps) (อันดับ 20) แต่ไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 670 คน ต่อประชากร 1,000 คน อันดับ 53 และมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของไทยอยู่ในอันดับ 42 ได้ 6.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ขณะที่ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์อยู่ในอันดับ 29 ได้ 5.98 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

นอกจากนี้ ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล จากรายงาน IMD World Digital Competitiveness Ranking 2021⁹ พบว่า ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในอันดับ 38 จาก 64 ประเทศ โดยมีอันดับดีกว่าเพียง 2 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย (อันดับ 53) และฟิลิปปินส์ (อันดับ 58) โดยมีสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 5 ของโลก มาเลเซียอันดับ 27 ซึ่งมีอันดับดีกว่าไทย ขณะที่ผลการดำเนินงานภาพรวมที่ทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 22 โดยมีอันดับดีกว่าเพียง 3 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย (อันดับ 26) อินโดนีเซีย (อันดับ 49) และฟิลิปปินส์ (อันดับ 54) โดยมีสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 3 ของโลก นอกจากนี้ การจัดอันดับจากรายงาน The Global Competitiveness Index 4.0 โดย World Economic Forum ปี 2019¹⁰ พบว่า ประเทศไทยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาปรับใช้อยู่ในอันดับ 62 จาก 141 ประเทศ โดยมีสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 5

⁹ IMD Digital Competitive Ranking 2020-2021

¹⁰ <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2019> สืบค้นวันที่ 21 ธันวาคม 64

มาเลเซียอันดับ 33 ซึ่งมีอันดับดีกว่าไทย สำหรับอินโดนีเซียอยู่อันดับ 72 และฟิลิปปินส์อันดับ 88 นั้น มีอันดับต่ำกว่าไทย ขณะที่ทักษะด้านดิจิทัลของประชากรไทยอยู่ในอันดับ 66 จาก 141 ประเทศ ในขณะที่สิงคโปร์อยู่ในอันดับ 5 มาเลเซียอันดับ 10 ฟิลิปปินส์อันดับ 22 และอินโดนีเซียอันดับ 55 ซึ่งมีอันดับดีกว่าไทย

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการลงทุนทางเทคโนโลยีอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับ (อันดับ 10) แต่คนไทยยังมีทักษะด้านดิจิทัลที่มีอันดับไม่ดีมากนัก ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัลกำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่ต้องใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ดังนั้น การเตรียมกำลังคนเพื่อให้พร้อมต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตยุคดิจิทัล และการเตรียมกำลังคนให้พร้อมเพื่อรองรับการทำงานในอนาคตไม่ว่าจะเป็นการทบทวนทักษะการเพิ่มทักษะ (Re-skill & Up-skill) และการเปลี่ยนทักษะ (change skill) รวมทั้งการเปลี่ยนมุมมองความคิด (Change mindset) เพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังเกิดขึ้น จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะในการแข่งขันของประเทศไทยในปี 2564 มีอันดับดีขึ้น 1 อันดับ และอยู่ในอันดับเกินครึ่ง (อันดับ 28 ของ 64 ประเทศที่เข้าร่วมการประเมิน) โดยมีปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพภาครัฐดีที่สุดใน (อันดับ 20) รองลงมาได้แก่ สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (อันดับ 21) ประสิทธิภาพภาครัฐกิจ (อันดับ 21) และด้านโครงสร้างพื้นฐาน (อันดับ 43) อย่างไรก็ตาม ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ของประเทศในระยะยาวมีอันดับต่ำที่สุดใน 4 ปัจจัยหลักที่ IMD ใช้ในการประเมินการจัดอันดับ แต่มีแนวโน้มของอันดับที่ดีขึ้น ทั้งอันดับความสามารถด้านสาธารณสุขปีภาคพื้นฐานก็มีอันดับดีขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่

ที่เริ่มเห็นเป็นรูปธรรม รวมทั้งอันดับด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ก็มีอันดับดีขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการลงทุนทางด้านวิทยาศาสตร์ที่เพิ่มมากขึ้น สำหรับปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยี มีอันดับลดลงถึง 3 อันดับจากอันดับที่ 34 ในปี 2563 เป็นอันดับที่ 37 ในปี 2564 ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้คนไทยมีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ได้อย่างกว้างขวาง โดยมีความเร็วของอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น แต่ยังคงต้องพัฒนาทักษะทางด้านดิจิทัลให้เพิ่มขึ้นต่อไป เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมีอันดับเท่าเดิมเป็นอันดับที่ 49 (อันดับ 49 ในปี 2563) ยังคงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การพัฒนาทางด้านสังคม ทั้งด้านการศึกษา และสาธารณสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง และเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ ปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ และด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ อันจะส่งผลต่อด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจและสมรรถนะเศรษฐกิจโดยรวม และสามารถยกระดับประเทศให้เท่าทันกับสภาวะการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ในภาพรวมประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาอยู่ในอันดับ 55 โดยมีอันดับดีขึ้น 1 อันดับจากปีที่ผ่านมา ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดด้านการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 19 ตัวชี้วัด แบ่งได้เป็นตัวชี้วัดที่ได้จากรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ (Hard data) จำนวน 15 ตัวชี้วัด มีอันดับดีขึ้น 4 ตัวชี้วัด มีอันดับเท่าเดิม 4 ตัวชี้วัด และมีอันดับลดลง 7 ตัวชี้วัด กลุ่มตัวชี้วัดที่ใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารธุรกิจ (Survey data) จำนวน 4 ตัวชี้วัด มีอันดับดีขึ้น 2 ตัวชี้วัด และลดลง 2 ตัวชี้วัด

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัด 19 ตัวชี้วัดจำแนกตามวัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา (Equity in Education) เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา เมื่อพิจารณาจาก กลุ่มตัวชี้วัดด้านงบประมาณด้านการศึกษา ได้แก่ 1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP 2) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร 3) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา พบว่า งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มที่ลดลง ขณะที่งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร และงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษา มีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ตัวชี้วัดกลุ่มงบประมาณด้านการศึกษา ยังคงมีอันดับรั้งท้ายของประเทศที่เข้าร่วมการประเมินทั้งหมด

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตัวชี้วัด งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ในปี 2564 IMD 2021 ใช้ฐานข้อมูลปี 2019 เป็นหลักในการคำนวณ พบว่า ประเทศไทยมีการลงทุนทางการศึกษา ร้อยละ 3 ของ GDP (อันดับ 59) ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า สิงคโปร์ ร้อยละ 2.6 ต่อ GDP (อันดับ 63) และงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวทุกระดับการศึกษาของสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 9 ซึ่งเป็นอันดับหนึ่งในประเทศกลุ่มเอเชียแปซิฟิก

แต่ประเทศไทยกลับมีคุณภาพทางการศึกษาที่ต่ำกว่าสิงคโปร์ ซึ่งมีอันดับด้าน การศึกษาอยู่อันดับ 7 ของโลก ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การบริหารและการจัดการงบประมาณ ด้านการศึกษาของไทยยังไม่สอดคล้องและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษามากนัก

นอกจากนี้ จากการศึกษารายงานการจัดสรรงบประมาณผ่านตัว ผู้เรียน¹¹ พบว่า อัตราการอุดหนุนรายหัวที่รัฐอุดหนุนโรงเรียน ส่วนใหญ่ เป็นค่าจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีอัตราเท่ากันสำหรับโรงเรียนทุกขนาด ทำให้ ไม่สามารถสะท้อนต้นทุนการจัดการที่แท้จริงที่มีความหลากหลายตามขนาดได้ ทั้งนี้ แนวทางการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนที่เป็นการอุดหนุนโรงเรียนยังขาดความเป็นธรรม เนื่องจากงบประมาณ ที่จัดสรรให้ส่วนใหญ่ใช้ไปกับการจัดสรรแบบเท่าเทียมกัน หรือเน้นที่กระจายให้ ทั่วถึงเพื่อเน้นความเป็นธรรมในแวนอน ส่วนงบประมาณที่เหลือเพื่อจัดสรร ให้แก่นักเรียนที่ยากจน นักเรียนพิการเรียนรวม หรือนักเรียนด้อยโอกาสยังมี สัดส่วนน้อย ประกอบกับการขาดระบบการกำกับดูแล และระบบสารสนเทศ ด้านการเงินที่ดีของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนยังขาดความพร้อมในการจัดทำ บัญชีรายรับรายจ่าย ทำให้การลงบันทึกรายรับและรายการใช้จ่ายคลาดเคลื่อน และมีการใช้จ่ายที่ล่าช้ากว่าที่ควร ซึ่งความล่าช้าในการใช้จ่ายในการจัดซื้อหนังสือ หรือการช่วยเหลือนักเรียนยากจน ยังส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อีกด้วย รวมทั้งการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษาในภาพรวมสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่สัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการศึกษา กล่าวคือ งบประมาณที่ใช้ไปเพิ่มสูงขึ้น ต่อเนื่องทุกปี ขณะที่จำนวนนักเรียนลดลงทำให้ต้นทุนต่อหัวในการผลิตบริการสูงขึ้น ขณะที่คุณภาพการศึกษาโดยเฉลี่ยไม่ได้เพิ่มมากขึ้นในทิศทางเดียวกัน ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่ว่าจะเป็นผลคะแนนทดสอบระดับประเทศ หรือผลการทดสอบเทียบกับนานาชาติ

¹¹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.การจัดสรรงบประมาณผ่านตัวผู้เรียน.(เอกสารอัดสำเนา.กันยายน. 60.หน้า89 ,หน้า97

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัด ซึ่ง IMD ได้นำเสนอ อัตราการเข้าเรียน ระดับมัธยมศึกษาโดยพิจารณาจากจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอายุ 12 – 17 ปี ที่เรียนเต็มเวลาต่อประชากรกลุ่มอายุเดียวกัน ประเทศไทย มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี 2564 ร้อยละ 72.7 (อันดับ 61) ซึ่งต่ำกว่าประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่ส่วนใหญ่ที่มีอัตราการเข้าเรียน ระดับมัธยมศึกษาของประชากรกลุ่มอายุดังกล่าวร้อยละ 90 ขึ้นไป เมื่อพิจารณา แนวโน้มของอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ระหว่างปี 2555 – 2564 พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มของอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ดีขึ้น ปี 2555-2560 จากร้อยละ 72.2 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 83.6 ในปี 2560 และลดลงในช่วงปี 2560-2564 เป็นร้อยละ 72.7 ในปี 2564 เมื่อพิจารณาแนวโน้มประเทศ ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่า เกือบทุกประเทศมีแนวโน้มที่ดีขึ้น และประเทศ ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่ส่วนใหญ่ที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาของ ประชากรกลุ่มอายุดังกล่าวร้อยละ 90 ขึ้นไป อย่างไรก็ตาม สถานะการศึกษาของไทย ในปี 2563¹² ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า จำนวนสถานศึกษาและผู้เรียนมี แนวโน้มลดลงทุกปี ทั้งนี้จากผลการศึกษาอัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2559-2563 พบว่าผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษา ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายในช่วงปี 2559-2562 มีแนวโน้มลดลง ขณะที่อัตราการเข้าเรียนต่อในทุกระดับสูงขึ้นทุกปี โดยการเลือก เรียนด้านอาชีวศึกษามีสัดส่วนมากขึ้น ซึ่งเป็นทิศทางที่คาดหวังในการพัฒนา กำลังคนของประเทศ อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนด้อยโอกาสของคนไทยเกือบทั้งหมด เป็นกลุ่มเด็กยากจน ซึ่งการแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังซ้ำเติมปัญหาความยากจน ของเด็กและครอบครัวให้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

¹² ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษาในยุคโควิด-19.พิมพ์ที่.2565.หน้า 101

สำหรับกลุ่มตัวชี้วัดอัตราส่วนนักเรียนต่อครู พบว่า อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษาของประเทศไทยจากการประเมินของ IMD มีแนวโน้มดีขึ้นจาก 10 ปีที่ผ่านมา และเป็นตัวชี้วัดที่เป็นจุดแข็งของประเทศไทย ขณะที่อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย มีแนวโน้มลดลง และเป็นจุดอ่อนของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ ครูผู้สอน 1 คนระดับมัธยมศึกษาสามารถสอนนักเรียนไม่เกิน 15 คน

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และมีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ซึ่งมีจำนวนนักเรียนต่อห้องส่วนใหญ่น้อยกว่า 10 คน ทั่วประเทศประมาณ 15,000 หน่วย 14,775 โรง ปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 50.2 จาก 29,433 โรง เป็นจำนวนมาก ทำให้มีจำนวนครูน้อย และมีครูไม่ครบทุกสาขาวิชา จำเป็นต้องให้ครูสอนไม่ตรงกับสาขาวิชาเฉพาะ การขาดแคลนครูที่โรงเรียนขนาดเล็กในท้องถิ่นห่างไกล ซึ่งเป็นผลมาจากรูปแบบและสัดส่วนในการผลิตครูที่ขาดแคลนในระดับวิกฤต ในขณะนี้ จึงเป็นกลุ่มครูที่มีสมรรถนะความเป็นครูที่สามารถปรับตนไปสอนวิชาต่างๆ ได้ตามความจำเป็น ตลอดจนมีความเป็นครูที่สามารถดูแลเด็กนักเรียน ให้มีการพัฒนาได้ตามความถนัด ไม่ใช่การกำกับให้เกิดความรู้ตามหลักสูตร เนื้อหาสาระวิชาการเท่านั้น¹³ ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยในปัจจุบัน รวมทั้งจากผลจากการศึกษาอัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับอำเภอของประเทศไทย พบว่า ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนนักเรียนต่อครูในลำดับที่ต่ำกว่าภูมิภาคอื่นของประเทศ และต่ำกว่าพื้นที่ที่อยู่ตามแนวตะเข็บชายแดนของประเทศ¹⁴ แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากรบุคคลด้านการศึกษาเชิงพื้นที่ที่อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยได้ เช่นเดียวกัน

¹³ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.ปฏิรูปการศึกษาไทย.(เอกสารอำนวยการ) หน้า 32

¹⁴ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.สภาการศึกษาไทย ปี 2558/2559 ความจำเป็นของการแข่งขัน และการกระจายอำนาจในระบบการศึกษาไทย.พริกหวานกราฟฟิค.มีนาคม 2560 หน้า 32.

นอกจากนี้ จากการสำรวจของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) พบว่า ประเทศไทยมีนักเรียนยากจนด้อยโอกาส 2.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 29.6 ของนักเรียนทั้งหมด ในกลุ่มนี้เป็นเด็กนอกระบบโรงเรียน (ช่วงอายุ 6-14 ปี) จำนวน 4.3 แสนคน และพบอีกว่าคุณภาพของโรงเรียนในชนบทมีลักษณะการให้บริการการศึกษาล่าช้าหลังไป 2 ปีการศึกษาเมื่อเทียบกับโรงเรียนในเมือง นอกจากนี้ ผลกระทบของโควิด - 19 ส่งผลให้นักเรียนยากจนจำนวน 1.7 ล้านคน โดยมีนักเรียนยากจนพิเศษ (รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนยากจนพิเศษในปีที่ผ่านมาประมาณ 1,337 บาท/คน/เดือน) 1 ล้านคน ซึ่งสูงกว่าภาคเรียนที่ 2/2562 มากกว่า 2.4 แสนคน และมี 3 แสนคนที่มีความเสี่ยงที่จะหลุดออกนอกระบบการศึกษา และเพราะความยากจนทำให้ช่องว่างการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเด็กยากจนห่างกับคนรายได้ปานกลางถึง 20 เท่า หรือในเด็กยากจนค่าเฉลี่ยที่มีโอกาสในการศึกษาต่อระดับชั้นอุดมศึกษามีเพียงร้อยละ 5 ต่อรุ่นเท่านั้น

จะเห็นได้ว่า การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของไทยเมื่อพิจารณาจากอัตราการเข้าเรียนจากตัวชี้วัดจากการประเมินของ IMD ปี 2021 นั้น มีแนวโน้มที่ดีในบางประเด็น แต่ยังไม่ดีมากนักเมื่อเทียบกับประเทศที่มีอันดับการจัดการศึกษาที่ดีที่สุดในภูมิภาคนี้ แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังสร้างโอกาสทางการศึกษาได้ไม่ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากนัก และมีความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ซึ่งจะพบปัญหาที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านการด้อยโอกาสเนื่องจากปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครองของเด็ก และการเข้าไม่ถึงบริการทางการศึกษาที่ตั้งของโรงเรียน แต่สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งเพื่อสะท้อนภาพการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างแท้จริง คือ การมีข้อมูลนักเรียนที่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงทุกคน ซึ่งข้อมูลต้องสะท้อนความเป็นจริงได้ตามบริบทพื้นที่ รวมถึงการสร้าง

ความเข้มแข็งของระบบเครือข่ายกองทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งจะทำให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงได้เช่นกัน นอกจากนี้ การลงทุนทางการศึกษาของภาครัฐส่วนกลางจะเป็นกิจกรรมประเภทการจัดการศึกษาที่เป็นค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรมากที่สุด และยังคงขาดการมีส่วนร่วมในการลงทุนจากภาคส่วนอื่น ประกอบกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขนาดเล็กจำนวนมากเกินไป ทำให้รัฐไม่สามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ซึ่งในแต่ละพื้นที่มีบริบทที่มีความแตกต่างกัน และมีความยากง่ายในการส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดโอกาสทางการศึกษาที่ไม่เหมือนกัน และยังคงขาดการมีส่วนร่วมในการลงทุนจากภาคส่วนอื่น

2.2 ด้านการยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณา **ตัวชี้วัดด้านคุณภาพการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน** พบว่า ผลการทดสอบ PISA ในปี 2564 นั้น IMD ได้จัดอันดับจากผลการทดสอบ PISA 2018 ของ OECD (ปี 2561) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กอายุ 15 ปี สะท้อนภาพรวมของทั้งประเทศพบว่า ประเทศไทยได้อันดับที่ 50 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD และต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยมีคะแนนสูงกว่าเพียง 2 ประเทศ คือ ประเทศอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ในขณะที่จีนได้อันดับ 1 รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ อันดับ 2 และฮ่องกงอันดับ 3 ตามลำดับ

ทั้งนี้ จากรายงานผลการประเมินโครงการ PISA 2018¹⁵ พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่าน 393 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 487) คณิตศาสตร์ 419 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 489 คะแนน) และวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 489) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ PISA 2015 พบว่า ด้านการอ่านมีคะแนนลดลง 16 คะแนน ส่วนด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเพิ่มขึ้น 3 คะแนน และ 4 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งในการทดสอบ

¹⁵ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล.(เอกสารอัดสำเนา).หน้า 1-2

ทางสถิติถือว่าคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับรอบการประเมินที่ผ่านมา เมื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนตั้งแต่การประเมินรอบแรกจนถึงปัจจุบัน พบว่า ผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของไทยไม่เปลี่ยนแปลง แต่ผลการประเมินด้านการอ่านมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ OECD ได้แบ่งระดับความสามารถของนักเรียนในแต่ละด้านเป็น 6 ระดับ โดยระดับ 2 ถือเป็นระดับพื้นฐานที่นักเรียนสามารถใช้ทักษะและความรู้ในชีวิตจริงได้ พบว่า ในด้านการอ่าน ประเทศไทยมีนักเรียนที่มีความสามารถตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป ประมาณ 40 % ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD มีนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป 77% สำหรับด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ นักเรียนไทยที่มีความสามารถตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป มีประมาณ 47 % และ 56% ตามลำดับ ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD มีนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป ด้านคณิตศาสตร์ 76% และวิทยาศาสตร์ 78%) กล่าวคือนักเรียนไทยมีความรู้ในทุกด้านต่ำกว่าระดับพื้นฐานที่ใช้ทักษะและความรู้ในชีวิตจริง ถึงแม้ว่าในด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์นั้น จะมีนักเรียนไทยที่มีความสามารถระดับสูง (ระดับ 5 และ 6) เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับ PISA 2015 ก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ในปี 2563 IMD ได้เพิ่มตัวชี้วัดร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ ซึ่ง IMD ได้นำข้อมูลจากผลการทดสอบ PISA 2018 ของ OECD ซึ่ง OECD ได้แบ่งระดับความสามารถของนักเรียนในแต่ละด้าน เป็น 6 ระดับ จากระดับ 1 (ต่ำสุด) จนถึงระดับ 6 (สูงสุด) และกำหนดให้ระดับ 2 ถือเป็นระดับพื้นฐานที่นักเรียนสามารถใช้ทักษะและความรู้ในชีวิตจริงได้ ผลของการประเมินของ IMD ในปี 2563 พบว่า ประเทศไทยมีผลของการจัดอันดับตัวชี้วัดร้อยละของนักเรียนที่มีผลการทดสอบคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์

และการอ่านที่ไม่อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 31.2 (อันดับ 50) มีอันดับสูงกว่าเพียง อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ โดยมี จีน ร้อยละ 94 อยู่ในอันดับ 1 รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ ร้อยละ 85.5 (อันดับ 2) และฮ่องกง ร้อยละ 82.2 อันดับ 4 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินการอ่านของนักเรียนไทย PISA 2012 กับ PISA 2018 พบว่า คะแนนการอ่านของนักเรียนไทยโดยเฉลี่ยลดต่ำลง ในขณะที่กลุ่มโรงเรียนเน้นวิทย์ และกลุ่มโรงเรียนสาธิตมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD สำหรับกลุ่มโรงเรียนอื่นมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจการอ่านของประชากร ประจำปี 2561¹⁶ ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) ได้สำรวจกลุ่มตัวอย่าง 55,920 ครัวเรือนทั่วประเทศ พบว่า คนไทยอายุ 6 ปีขึ้นไป มีอัตราการอ่าน ร้อยละ 78.8 หรือกว่า 49.7 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 77.7 ในการสำรวจ ในปี 2558 และพบว่าคนไทยใช้เวลาในการอ่านเฉลี่ย 80 นาทีต่อวัน เพิ่มขึ้นจากการสำรวจครั้งที่ผ่านมาซึ่งอยู่ในที่ 66 นาทีต่อวัน สำหรับจังหวัดที่มีการอ่านมากที่สุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 62.9 โดยสื่อที่นิยมอ่านมากที่สุดยังคงเป็นหนังสือรูปเล่ม ร้อยละ 88 รองลงมาคือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 75.4 ซึ่งมีสัดส่วนการอ่านใกล้เคียงกับหนังสือรูปเล่มสะท้อนให้เห็น การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการอ่านของคนไทยในบริบทที่เปลี่ยนแปลง ไปตามยุคเทคโนโลยีดิจิทัล แต่การที่คนไทยไม่อ่านหนังสืออีกร้อยละ 21.2 ยังถือเป็นอีกหนึ่งโจทย์สำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งดำเนินการพัฒนา

ในขณะที่ อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ประเทศไทย มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้มีอันดับ ลดลงจากร้อยละ 5.9 (อันดับ 46) ในปี 2555 เป็นร้อยละ 6.2 (อันดับ 57) ในปี 2564 ขณะที่ประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่ประชากรอายุ

¹⁶ รายงานทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษาในยุคโควิด-19. พิมพ์ที่.2565.หน้า 43

15 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มการไม่รู้หนังสือลดลง โดยมี ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ มีประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือเพียง ร้อยละ 1 และยังคงอันดับ 1 มาโดยตลอด

ในด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 1 มาโดยตลอด 5 ปีที่ผ่านมา สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ของสิงคโปร์ตระหนักว่าภาษาและการอ่านเป็นวิชาแรกที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ถัดมาคือวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เบื้องต้น โดยเน้นการฝึกการคิด การเข้าใจอย่างเป็นเหตุผล เชื่อมโยงและเป็นระบบ การเน้น 3 วิชาขึ้นชั้นประถมศึกษา โดยพยายามวิจัย ค้นคว้า หาวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย สนุกกับการเรียน มุ่งผลิตและพัฒนาครูให้มีความสามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ใน 3 ด้านนี้ได้อย่างได้ผลดีอย่างพอเพียง ทำให้นักเรียนสิงคโปร์ได้รับการปูพื้นฐานวิธีการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง¹⁷

จะเห็นได้จาก จากผลการจัดอันดับโดย World Economic Forum ปี 2562 ที่ได้จัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันระดับโลก 4.0 ประจำปี 2562 พบว่า การสอนทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณของไทย อยู่ในอันดับ 89 ได้คะแนน 3.2 จากคะแนนเต็ม 7 อยู่ในอันดับเกือบสุดท้ายในภูมิภาคเอเชีย โดยมีอันดับดีกว่าเพียง 1 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม¹⁸

ดังนั้น ประเทศไทยควรมีการส่งเสริมทักษะด้านการอ่าน ทักษะการวิเคราะห์แยกแยะข้อมูล ทักษะการแปลข้อมูลที่มีประโยชน์ โดยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการอ่านและการศึกษาค้นคว้าต่อการอ่านตั้งเด็กจาก

¹⁷ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร.พิมพ์ดีการพิมพ์.2559.หน้า112

¹⁸ <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2019> สืบค้น วันที่ 21 พฤศจิกายน 64

พ่อและแม่ ผู้ปกครอง¹⁹ เนื่องจากปัจจุบันพฤติกรรมของคนไทยเปลี่ยนไป เมื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ฉะนั้น รัฐควรมีนโยบายการผลิตสื่อ และช่องทางการเผยแพร่ที่สามารถเข้าถึงประชากรทุกช่วงวัย ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือ ตำรา) สื่อวิทยุทัศน์ (ซีดี วีซีดี) สื่อดิจิทัล (สื่อออนไลน์) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม เนื่องจากสังคมปัจจุบัน ประชาชนมีการเข้าถึงสื่อออนไลน์เป็นจำนวนมาก รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชน มีการรู้หนังสือและความสามารถในการอ่านเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับส่งเสริม ให้ประชาชนรักการอ่าน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในโลกยุคปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งเป็นโลกแห่งเทคโนโลยีดิจิทัลต่อไป

สำหรับกลุ่มตัวชี้วัดด้านคุณภาพการจัดการศึกษาระดับ
อุดมศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา IMD ได้พิจารณาจากร้อยละ ของประชากรอายุ 25 - 34 ปี ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีประชากรช่วงวัยดังกล่าวที่สำเร็จการศึกษาระดับ อุดมศึกษาขึ้นไป มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจาก ร้อยละ 18 (อันดับ 46) ในปี 2555 เป็น ร้อยละ 32 (อันดับ 49) ในปี 2564 โดยมีคะแนนเพิ่มมากขึ้นแต่มีอันดับลดลง สำหรับร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาปริญญาตรี พบว่า มีแนวโน้มของคะแนน และอันดับลดลงในปี 2564 ในขณะที่ ประเทศสิงคโปร์ ไต้หวัน เกาหลี และญี่ปุ่น ยังคงเป็นอันดับ 1 ถึงอันดับ 10 ของโลกมาโดยตลอด 10 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ประเทศไทยมีผลการจัดอันดับดัชนีมหาวิทยาลัย อยู่ในอันดับ 48 ซึ่งเป็นอันดับ เกือบสุดท้ายในภูมิภาคนี้ โดยมีเงินมีอันดับดีที่สุด ในภูมิภาคนี้ อยู่ในอันดับ 3 ของโลก ทั้งนี้ IMD ได้นำข้อมูลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลกของ Times Higher Education (THE) เป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มใหม่ขึ้นมาใหม่ในปี นี้ โดย Times Higher Education (THE) จะวัดประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยที่มีงานวิจัยซึ่งรวมอยู่ใน

¹⁹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนรองรับ โลกศตวรรษที่ 21.2558. หน้า349

ทุกพันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้แก่การเรียนการสอน การวิจัย การถ่ายทอดความรู้และภาพลักษณ์มุมมองในระดับนานาชาติ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบที่มีประสิทธิภาพที่ครอบคลุมและมีความสมดุลมากที่สุด

นอกจากนี้ ผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในประเทศกลุ่มเอเชียและระดับโลก จากข้อมูลของ QS University Ranking : Asia ปี 2022 พบว่า อันดับของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยติดอันดับ 300 อันดับแรกเพียง 1 มหาวิทยาลัย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อันดับ 215) รองมาคือ มหาวิทยาลัยมหิดล (อันดับ 255) ในขณะที่มหาวิทยาลัยของสิงคโปร์ติดอันดับ 12 อันดับแรกของโลก 2 แห่ง และเป็นที 1 ในภูมิภาคเอเชีย รองลงมาได้แก่ จีน (อันดับ 17) ฮองกง(อันดับ 22) ญี่ปุ่น และ(อันดับ 23)²⁰

สำหรับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) ในปี 2564 IMD พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยจากการสอบ TOEFL 2019 (ปี 2562) พบว่า **ประเทศไทยมีผลการจัดอันดับที่ 58 ซึ่งเป็นอันดับเกือบสุดท้าย มีอันดับสูงกว่าเพียง 2 ประเทศ คือ ประเทศมองโกเลีย (อันดับ 62) และญี่ปุ่น (อันดับ 64)** เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแนวโน้มด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษระหว่างปี 2555 – 2564 พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มของคะแนนดีขึ้น แต่มีอันดับเกือบสุดท้ายของประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับ และเมื่อพิจารณาประเทศกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศสิงคโปร์ ยังคงครองอันดับ 1 ในภูมิภาคนี้ โดยมีญี่ปุ่นเป็นอันดับสุดท้ายตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา สอดคล้องกับรายงานการจัดอันดับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของ Education First (EF)²¹ ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูลและจัดอันดับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก 100 ประเทศทั่วโลก พบว่า ประเทศไทย

²⁰ <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2020>
สืบค้นวันที่ 2 พฤษภาคม 65

²¹ https://www.ef.co.th/_/~/media/centralefcom/epi/downloads/full-reports/v8/ef-epi-2020-english.pdf สืบค้นวันที่ 23 ธันวาคม 64

อยู่อันดับที่ 74 จาก 100 ประเทศ มีคะแนนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ที่ 47.61 จาก 100 คะแนนเต็ม ซึ่งอยู่ในระดับต่ำมาก (Very Low) โดยทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของไทยอยู่ในอันดับที่ 6 จาก 8 ประเทศในภูมิภาคอาเซียน ตามหลังสิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เวียดนาม และอินโดนีเซีย แสดงให้เห็นว่า ทักษะทางภาษาของประเทศไทยนั้น อยู่ในอันดับที่ไม่ดี ควรดำเนินการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

จะเห็นได้ว่า คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ดีมากนัก ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นความสามารถของนักเรียนในด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ที่ต่ำลง ซึ่งเห็นได้จากผลการสอบ PISA ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในภูมิภาคนี้ และพบว่าอัตราการไม่รู้หนังสือของไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีแนวโน้มลดลง รวมถึงคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ที่อยู่ในระดับไม่ดีมากนัก ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ รวมทั้งความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการนำความรู้ไปใช้ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ยุคดิจิทัลที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตอันใกล้

2.3 ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีศักยภาพสูง และสอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ IMD ประเมินสมรรถนะด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งความเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จำนวน 4 ตัวชี้วัด ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารภาคธุรกิจ เมื่อพิจารณาอันดับในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่ามีแนวโน้มของอันดับดีขึ้นจากปี 2558 ถึง ปี 2564 ทั้ง 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยสามารถตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขัน อันดับ 37 การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อ

ความต้องการของภาคธุรกิจ อยู่ในอันดับ 37 ประเทศไทยมีทักษะด้านภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการอยู่ในอันดับ 46 และการศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ อันดับ 42 จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มของการสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อมุ่งความเป็นเลิศ และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศดีขึ้นเล็กน้อย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับเกือบสุดท้ายในกลุ่มนี้

จากผลการจัดอันดับโดย World Economic Forum 2019²² ที่ได้จัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันระดับโลก 4.0 ประจำปี 2562 จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา อยู่ในอันดับที่ 79 ได้คะแนน 4 จากคะแนนเต็ม 7 ด้านทักษะด้านดิจิทัลของประชากร อยู่ในอันดับที่ 66 ได้ 4.3 คะแนนจากคะแนนเต็ม 7 และด้านความง่ายในการค้นพบแรงงานที่มีทักษะ อยู่ในอันดับ 86 ได้คะแนน 4 จากคะแนนเต็ม 7 จะเห็นได้ว่า ทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา ทักษะด้านดิจิทัล และความง่ายในการค้นพบแรงงานที่มีทักษะในอันดับเกือบสุดท้ายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยมีอันดับดีกว่าเพียง กัมพูชา เวียดนาม และลาว เท่านั้น

นอกจากนี้ The Future of Jobs Report 2020 ได้รายงานถึงสัดส่วนของระบบอัตโนมัติ (Automation) ว่า ในปี 2025 สัดส่วนของระบบอัตโนมัติในการทำงานจะเพิ่มมากขึ้น งานเดิมที่ใช้แรงงานคนจะหายไปและถูกทดแทนด้วยเครื่องจักรและเทคโนโลยีคิดเป็นร้อยละ 47 ของงาน จากเดิมในปี 2020 ที่ระบบอัตโนมัติเข้ามามีบทบาทในงานที่ร้อยละ 33

²² บทวิเคราะห์สภาวะการณ์ความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของประเทศไทย ปี 2563. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด. หน้า31-35

ทั้งนี้ WEF ได้คาดการณ์ถึงตำแหน่งงานในอีก 5 ปีข้างหน้าว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ตำแหน่งงานใหม่จะเกิดขึ้นและตำแหน่งงานเดิมจะถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรและอัลกอริทึม สัดส่วนการแบ่งงานระหว่างมนุษย์และเครื่องจักรถูกปรับเปลี่ยน 10 อาชีพเก่าจะหายไป และงานกว่า 85 ล้านตำแหน่งทั่วโลกจะถูกแทนที่ด้วยระบบอัตโนมัติ ในขณะที่อาชีพใหม่ 10 อาชีพ ก็จะก่อให้เกิดตำแหน่งงานใหม่ราว 97 ล้านตำแหน่ง ซึ่งเป็นตำแหน่งงานที่ถูกปรับให้เข้ากับการแบ่งงานระหว่างมนุษย์ เครื่องจักร และอัลกอริทึมมากขึ้น ทั้งนี้ 10 อาชีพใหม่ที่จะเกิดขึ้น ส่วนใหญ่ล้วนเป็นกำลังแรงงานด้านดิจิทัล ดังนี้

- 1) นักวิเคราะห์ข้อมูลและนักวิทยาศาสตร์
(Data Analysts and Scientists)
- 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ของจักรกลและปัญญาประดิษฐ์
(AI and Machine Learning Specialists)
- 4) นักการตลาดทางด้านดิจิทัลและผู้เชี่ยวชาญการวางกลยุทธ์
(Digital Marketing and Strategy Specialist)
- 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการอัตโนมัติ
(Process Automation Specialists)
- 6) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาธุรกิจ
(Business Development Professional)
- 7) ผู้เชี่ยวชาญด้านการเปลี่ยนผ่านดิจิทัล
(Digital Transformation Specialists)
- 8) นักวิเคราะห์ความปลอดภัยของข้อมูล
(Information Security Analysts)
- 9) นักพัฒนาซอฟต์แวร์และแอปพลิเคชัน
(Software and Applications Developers)
- 10) ผู้เชี่ยวชาญด้าน Internet of Things
(Internet of Things Specialists)

เมื่อเจาะลึกเฉพาะประเทศไทย พบว่า ทักษะที่สำคัญ ซึ่งเป็นที่ต้องการขององค์กรสำหรับอนาคต 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์และนวัตกรรม 2) ทักษะการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน 3) ทักษะการเรียนรู้เชิงรุกและกลวิธีการเรียนรู้ 4) ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ 5) ความคิดสร้างสรรค์ ยืนหยัด และริเริ่ม ในขณะที่ ผลการสำรวจจากองค์กรหรือบริษัทต่างๆ เกี่ยวกับทักษะของคนทำงานที่ต้องการให้มีการทบทวนทักษะและเพิ่มทักษะ (Reskill/Upskill) สูงสุด 5 อันดับแรก ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์และนวัตกรรม 2) ทักษะการเรียนรู้เชิงรุกและกลวิธีการเรียนรู้ 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ 4) ทักษะความเป็นผู้นำและมีอิทธิพลต่อสังคม 5) ทักษะการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน ทั้งนี้ เวลาโดยเฉลี่ยเพื่อทบทวนทักษะและเพิ่มทักษะ (Reskill/Upskill) แต่ละส่วนของพนักงานซึ่งเป็นการประเมินของนายจ้าง พบว่า องค์กรและนายจ้างส่วนใหญ่คาดว่า พนักงานร้อยละ 25.2 จะต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาตนเองร้อยละ 1 เดือน อีกร้อยละ 23.1 ต้องใช้เวลาประมาณ 1-3 เดือน และร้อยละ 19.9 ใช้ระยะเวลามากกว่า 1 ปี

จากข้างต้น ถึงแม้ว่าทักษะสำคัญที่องค์กรต้องการในอนาคต และต้องการให้พนักงานทบทวนทักษะและเพิ่มทักษะ (Reskill/Upskill) จะเน้นในกลุ่มทักษะการแก้ปัญหาและการบริหารจัดการตนเอง แต่ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ในปัจจุบัน เป็นตัวเร่งให้องค์กรหลายๆ องค์กรเริ่มมีการวางแผนและให้ความสำคัญกับการนำดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการทำงานถึงร้อยละ 84 อีกทั้ง ยังส่งผลให้ความต้องการในการให้พนักงานทบทวนทักษะและเพิ่มทักษะ (Reskill/Upskill) ด้านดิจิทัลเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 34.4 ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบทักษะดิจิทัลในกลุ่มประชากรวัยทำงานระหว่างไทยกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่า สิงคโปร์มีประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะดิจิทัลถึงร้อยละ 77 รองลงมาเป็นจีน

ร้อยละ 71.7 มาเลเซียร้อยละ 66.3 ออสเตรเลียร้อยละ 65.5 ในขณะที่ไทยมีประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะดิจิทัลคิดเป็นร้อยละ 54.9 ดีกว่าเพียง 2 ประเทศคือ ญี่ปุ่นและอินเดีย ดังนั้น ไทยจึงควรเร่งพัฒนาแรงงานให้มีทักษะดิจิทัลที่สูงขึ้นเพื่อให้ตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ถึงแม้ว่า ระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงานไทย (กลุ่มอายุ 15-59 ปี) จะมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี²³ แต่การใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานยังไม่นิยมเท่าที่ควร โดยเฉพาะ SMEs มีการใช้เทคโนโลยีในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ขณะที่รูปแบบของงานใหม่ๆ ต้องการความรู้และทักษะในระดับสูง รวมทั้งยังมีจุดอ่อนด้านภาษาในการสื่อสาร²⁴

อีกทั้ง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ COVID-19 จะเป็นตัวเร่งให้คนทำงานเห็นความสำคัญของการสร้างทักษะใหม่ๆ และอาชีพใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีด้านดิจิทัล อย่างไรก็ตามทรัพยากรที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยขับเคลื่อนภาคธุรกิจให้เติบโตและขับเคลื่อนเศรษฐกิจคือ ทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น ระบบการศึกษาควรมีการเตรียมพร้อมผู้สำเร็จการศึกษาที่มีทักษะตามความต้องการของภาคเอกชนและความเปลี่ยนแปลงของโลกไปยุคดิจิทัล หลักสูตรปัจจุบันสามารถผลิตกำลังคนที่มีทักษะตามความต้องการในปัจจุบันหรือไม่ บริษัทขนาดใหญ่ในประเทศไทยยังขาดนักวิเคราะห์ข้อมูลและนักวิทยาศาสตร์ (Data Analysts and Scientists) อยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การศึกษาคควรมองถึงความต้องการของภาคประกอบการและควรมีการทำงานร่วมกันในการปรับหลักสูตรเพื่อให้ได้ผู้สำเร็จการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของภาคประกอบการ และเมื่อเรียนจบมาสามารถทำงานได้เลย ไม่ต้องมาพัฒนาหรืออบรมก่อนเข้าทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ

²³ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.ปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศไทย ปี 2555-2559. พริกหวานกราฟฟิค.2560 หน้า(จ)

²⁴ กระทรวงแรงงาน.ภาวะสังคมไทยไตรมาสแรก ปี 2560 .ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม 2560 (เอกสารอัดสำเนา)

นอกจากนี้ ยังมีประเทศที่เป็นตัวอย่างที่ดีในการพัฒนาและเตรียมคนเพื่อรองรับสังคมดิจิทัล ตัวอย่างเช่น ประเทศมาเลเซีย มีเป้าหมายการพัฒนาคนเพื่อเตรียมพร้อมรองรับสังคมดิจิทัล โดยเริ่มต้นจากโรงเรียน และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ชัดเจน มีการจัดทำหลักสูตร ตัวชี้วัด รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่เป็นระบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและทักษะกระบวนการทางความคิด เพื่อมุ่งสู่การเป็นพลเมืองดิจิทัลในอนาคต ประเทศอิสราเอลประสบความสำเร็จด้านการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพ โดยมีการสอนให้ผู้เรียนเขียนโปรแกรมประยุกต์ได้ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา นอกจากนี้ ประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ญี่ปุ่น เกาหลี และจีน เป็นต้น ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลและการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศอย่างเห็นผลเป็นรูปธรรมเช่นกัน

สำหรับ ประเทศที่ประสบความสำเร็จ ตัวอย่างเช่น สิงคโปร์ ได้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับทักษะแห่งอนาคต โดยการตั้งสภาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต (The Future Economy Council: FEC) กำหนดแผน/เส้นทางการเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรม (Industry Transformation Map) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในการเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันและการเจริญเติบโตของ 23 อุตสาหกรรม ใน 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มการผลิต (Manufacturing) กลุ่มสร้างสิ่งแวดล้อม (Built Environment) กลุ่มการแลกเปลี่ยนและการติดต่อเชื่อมโยง (Trade and Connectivity) กลุ่มการบริการภายในประเทศ (Essential Domestic Services) กลุ่มการบริการสมัยใหม่ (Modern Services) และกลุ่มวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล (Lifestyle) โดยในแต่ละแผน/เส้นทางการเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมนั้น ประกอบด้วยการพัฒนาปรับปรุงผลผลิต การพัฒนาทักษะ และนวัตกรรมและความเป็นสากล โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและนำไปสู่การปฏิบัติของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำให้เกิดการจ้างงานคนสิงคโปร์เพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ สิงคโปร์ได้กำหนดให้ ทักษะแห่งอนาคต (Skill Future) เป็นวาระแห่งชาติที่กำหนดให้คนสิงคโปร์ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง ให้ไปถึงตามศักยภาพของแต่ละคน โดยมีจุดเริ่มที่ทักษะการแก้ปัญหาในเมือง (Urban Solutions) การเงิน (Finance) ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) การผลิตขั้นสูง (Advanced Manufacturing) สื่อดิจิทัล (Digital Media) การให้บริการด้านเทคโนโลยี (Tech-Enabled Services) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) และความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber security) เป็นต้น

ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องเร่งพัฒนาความรู้ความสามารถของแรงงาน ทั้งด้านทักษะเทคโนโลยี และภาษา เพื่อสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียน ที่มีศักยภาพสูง สอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ และรองรับระบบ เศรษฐกิจแบบใหม่ที่ต้องการคนทำงานที่มีความรู้ทักษะแบบใหม่เพิ่มขึ้น รวมทั้ง เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เนื่องจาก คนที่ไม่มีความรู้ ทักษะแบบใหม่ คิด/ทำอะไรใหม่ๆ แก้ปัญหายาก ซ้ำซ้อนไม่เป็น ต้องตงงาน หรือไม่ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปทำงานแบบใช้แรงงาน ซึ่งงานบางอย่างเป็นงาน ที่ไม่ต้องใช้ทักษะมาก และยังใช้คอมพิวเตอร์ทำแทนไม่ได้ เช่น งานทำความสะอาด เก็บขยะ ฯลฯ โดยได้ค่าจ้างในอัตราที่ต่ำ²⁵ เป็นต้น

นอกจากนี้ การศึกษาไทยจึงต้องเร่งแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้ความเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการพัฒนา ความรู้ความสามารถของนักเรียนทั้งด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่เป็นวิชาพื้นฐานหลักในการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศ และการให้ความสำคัญของการรู้หนังสือและความสามารถในการอ่านที่เพิ่มมากขึ้น หลักของผู้เรียนโดยเฉพาะความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ รวมทั้งการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ

²⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษา ไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร.พิมพ์ตีการพิมพ์.2559.หน้า64

เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียน (Student Core Competencies)²⁶ ที่เป็นสมรรถนะสำคัญที่จำเป็นต่อการทำงาน และการเรียนรู้ของผู้เรียนในโลกยุคปัจจุบัน ได้แก่ 1) ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 6) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 7) ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม 8) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 9) การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและภาวะผู้นำ และ 10) การเป็นพลเมืองตื่นรู้และสำนึกสากล ซึ่งสมรรถนะทั้ง 10 นี้ จะช่วยให้เด็กไทยมีคุณสมบัติเป็นคนไทยฉลาดรู้ อยู่ดีมีสุข มีความสามารถสูง และใส่ใจสังคม เนื่องจากความสามารถเหล่านี้จะเป็นความรู้พื้นฐานที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยมีทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลกำลังเกิดขึ้น

ดังนั้น การเตรียมเด็กเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ ควรมีการจัดทำหลักสูตรเพื่อสร้างเด็กให้สามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลได้ ไม่ใช่แค่ท่องจำเท่านั้น ซึ่งอาจไม่ต้องรอถึงการปรับระบบการศึกษาใหญ่ทั้งประเทศ แต่อาจทำเป็นกรณีตัวอย่างที่สามารถทำได้เพื่อให้เห็นผลได้จริงและสามารถนำมาขยายผลหรือทำต่อได้

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะการศึกษาของไทยในเวทีสากลยังไม่สามารถปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องหรือตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งด้านคุณภาพการศึกษาที่ยังคงมีคุณภาพการศึกษาต่ำ และมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง ประกอบกับสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนของไทยยังไม่สอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งระบบการศึกษา

²⁶ <https://www.thaiedreform.org/news/1393/> สืบค้นวันที่ 26 พ.ย.61 การประชุมคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ครั้งที่ 31/2561.กอปศ.วางแนวทาง 10 สมรรถนะหลักเพื่อให้เด็กไทยฉลาดรู้ อยู่ดีมีสุข มีความสามารถสูง และใส่ใจสังคม.

ที่ยังขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล สภาพการณ์ดังกล่าวอาจเนื่องมาจากการผลิตบัณฑิตที่ไม่สอดคล้องหรือตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ด้านทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในยุคของสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยควรสร้างระบบการศึกษาที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาพื้นฐานหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสูง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกและรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะและระดับทักษะการทำงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล และการเกิดธุรกิจใหม่ๆ ที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก โดย IMD ซึ่งเป็นการพิจารณาปัจจัยสภาพแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ครอบคลุมปัจจัยหลัก 4 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน สรุปได้ว่า ปัจจัยหลักดังกล่าวที่เกิดขึ้นล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น โครงสร้างประชากรไทยที่เปลี่ยนแปลงไป มีอัตราการเกิดลดลง และมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น สภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดด ล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่จะต้องตั้งรับและวางแผนการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นและสามารถอยู่ได้ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีคุณภาพ

นอกจากนี้ตัวชี้วัดด้านการศึกษากำหนดทั้งสิ้น 19 ตัวชี้วัด ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ส่วน ได้แก่ 1.ตัวชี้วัดจากข้อมูลสถิติ/ข้อมูลทุติยภูมิ (Hard Data) จำนวน 15 ตัวชี้วัด และ 2.ข้อมูลจากการสำรวจ (Survey data) จำนวน 4 ตัวชี้วัด สะท้อนให้เห็นว่าประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของไทยยังไม่สามารถทัดเทียมนานาชาติ จึงมีข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้สูงขึ้นในเวทีสากล และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันจากประเด็นหลักด้านการศึกษาของประเทศดังนี้

1. สร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับตัวชี้วัดด้านการศึกษาที่ใช้ในการจัดอันดับประเทศต่างๆ ทั่วโลกของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (International Institute for Management Development : IMD) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาซึ่งจะส่งผลให้เกิดความตระหนัก เร่งการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่มีอันดับค่อนข้างต่ำไปทางท้ายแถว เช่น อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ที่สอนระดับมัธยมศึกษา งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำข้อมูลรายบุคคลเชื่อมโยงเป็น Big data รวมทั้งฐานข้อมูลด้านงบประมาณ จำนวนนักเรียน จำนวนครู เพื่อสะท้อนตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ (Hard data) เนื่องจาก ข้อมูลที่ใช้ในการจัดอันดับด้านการศึกษาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Hard data) และจัดทำนियามการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้ความเข้าใจที่มาของข้อมูลอย่างถูกต้อง และสามารถนำข้อมูลมาสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาและการแก้ไขปัญหา การศึกษาทั้งในด้านคุณภาพการจัดการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ สะท้อนข้อมูลตามความเป็นจริงตามบริบทพื้นที่ สนับสนุนงบประมาณและช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. ควรให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based) เพื่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในอนาคต โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดและลักษณะ การเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละคนและแต่ละช่วงวัย

4. ควรปรับปรุงระบบการผลิตและพัฒนาครูทั้งในเชิงคุณภาพ และปริมาณ เนื่องจาก ปัจจัยตั้งต้นของคุณภาพการศึกษาที่สำคัญที่สุด คือ ครู โดยมีกระบวนการคัดเลือกคนเก่ง คนดี และให้ทุนมาเรียนครู ควบคู่กับการพัฒนาครู โดยวิธีการหลากหลายโดยเฉพาะการเรียนรู้จากกันและกันและการเรียนรู้จาก เครือข่ายหลากหลายลักษณะ อันจะทำให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อทุกสถานการณ์ โดยมุ่งเน้นไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นและสามารถดำรงชีวิต อยู่ในโลกที่ผันผวนได้

5. ควรสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ หรืออุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมการฝึกปฏิบัติงานที่เชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะทางภาษา ทักษะด้านดิจิทัล และทักษะการวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา ในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บัณฑิตที่จบการศึกษามีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของสถาน ประกอบการ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

5. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานการจัดการศึกษา และสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารของหน่วยงานที่ใช้กำลังแรงงาน ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (IMD) และสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งสร้างความร่วมมือในการติดตามผลและปรับปรุงพัฒนา และเผยแพร่ต่อกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

กระทรวงแรงงาน.(2560).ภาวะสังคมไทยไตรมาสแรก ปี 2560 .ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม 2560 .เอกสารอัดสำเนา.

กระทรวงแรงงาน.(2561).สถานการณ์ด้านแรงงานเดือนมกราคม 2561 และประมาณการไตรมาส 1 ปี 2561.มกราคม –มีนาคม 2561. เอกสารอัดสำเนา.

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.(2562).แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา.(ม.ป.ท.)

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.(2562).รายงานเฉพาะเรื่องที่ 2 ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา. (ม.ป.ท.)

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.(2562).รายงานพันธกิจของ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (ม.ป.ท.)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.(2562).โปรแกรม ประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล.เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562).สรุปผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย โดย WEF ปี 2019-2020.เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2558).การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุ เพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนรองรับโลกศตวรรษที่ 21.เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2559).สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2560).การจัดสรรงบประมาณ
ผ่านตัวผู้เรียน.(เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2560).ปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศไทย
ปี 2555-2559.กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2560).สภาวะการศึกษาไทย ปี 2558/2559
ความจำเป็นของการแข่งขันและการกระจายอำนาจในระบบ
การศึกษาไทย.กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2562).การศึกษาแนวโน้มความต้องการ
กำลังคนโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน.กรุงเทพมหานคร :พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2564).บทวิเคราะห์สภาวะการณ์
ความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของประเทศไทยในเวทีสากล
ปี 2563.กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2564).สภาการศึกษาเสวนา 2020
(OEC Forum 2020) : การศึกษายกกำลังสอง.กรุงเทพมหานคร:
21 เซ็นจูรี่.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2565).ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษา
ในยุคโควิด19: กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

ภาษาอังกฤษ

International Institute for Management Development. (2012).World Competitiveness Yearbook 2012.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2013).World Competitiveness Yearbook 2013.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2014).World Competitiveness Yearbook 2014.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2015).World Competitiveness Yearbook 2015.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2016).World Competitiveness Yearbook 2016.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2017).World Competitiveness Yearbook 2017.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2018).World Competitiveness Yearbook 2018.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2019).World Competitiveness Yearbook 2019.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2020).World Competitiveness Yearbook2020.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2021).World Competitiveness Yearbook2021.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2019).World Digital Competitive Ranking 2019.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2020).World Digital Competitive Ranking 2020.Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. (2021).World Digital Competitive Ranking 2021.Switzerland: Lausanne.

The Global Talent Competitiveness Index. (2020).Global Talent in the Age of Artificial Intelligence.France: INSEAD.

Human Development Report. (2019). Beyond income, beyond averages, beyond today:Inequalities in human development in the 21st century. New York: United Nations Development Programme.

เว็บไซต์

เศรษฐกิจไทย' ปี 64 ในวิกฤติโควิดระลอกใหม่ (bangkokbiznews.com) .

[ระบบออนไลน์]. สืบค้นวันที่ 24 มกราคม 64

EF English Proficiency Index. (2561). [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. https://www.ef.co.th/___/~_/media/centralefcom/epi/downloads/full-reports/v8/ef-epi-2018-english.pdf สืบค้นวันที่ 23 ธันวาคม 64

QS WORLD UNIVERSITY RANKINGS. (2565). [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2020> สืบค้น วันที่ 2 พฤษภาคม 65

The Global Competitiveness Report 2018.(2561). [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018> สืบค้น วันที่ 25 มกราคม 65.

The Global Competitiveness Report 2019.(2562). [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2019>. สืบค้น วันที่ 25 มกราคม 65

Forbes advisor เว็บไซต์ในเครือนิตยสาร Forbes จัดอันดับเมืองทั่วโลก ที่ควรเดินทางเยือนภายหลังการระบาดของไวรัสโควิด-19 คลี่คลาย (2565) [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://www.facebook.com/prd.ayut-thayathailand> สืบค้น วันที่ 30 มิถุนายน 65

Tripadvisor ประเทศไทย .(2563). 25 จุดหมายปลายทางที่ดีที่สุดในปี 2019 จาก Tripadvisor. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://travel.kapook.com/view226749.html> สืบค้นวันที่ 2 พฤษภาคม 65

การระบาดของโควิด-19 ระลอกใหม่ตั้งแต่ปลายปี 2563 (2565) [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/982464> สืบค้น วันที่ 2 พฤษภาคม 2565

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อรรถพล สังขวาสี	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สวัสดี ภูทอง	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นางศิริพร ศรีพันธุ์	ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา
ดร.ภูมิพัช เรืองແທ່	ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
นางอำภา พรหมวาทย	ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

พิจารณารายงาน

นางปัทมา วีระวานิช
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)
ศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์
กรรมการสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง จัดทำรายงาน และบรรณาธิการ

นางสาวอุไรวรรณ พันธุ์สุจริต นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ
นางสาวรัตนวดี ภูพันธ์เจริญสุข นักวิชาการศึกษานานาชาติ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายวิระพงษ์ อุ่เจริญ
ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางการศึกษา
นางสาวทิพวรรณ พงษ์ภาณุมาศไพศาล
นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวอุไรวรรณ พันธุ์สุจริต

นางณิชกมล ดวงมาลัย

นางจุฬาทพร เหมวรรณวุฒิกุล

นางสาวรัตนาวดี ภูพันธ์เจริญสุข

นายกาญจน์วัฒน์ พรหมหา

นักวิชาการศึกษาคำนาฏการพิเศษ

นักวิชาการศึกษาคำนาฏการ

นักวิชาการศึกษาคำนาฏการ

นักวิชาการศึกษาคำนาฏการ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางการศึกษา

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2311,2312

โทรสาร 0 243 7915

www.onec.go.th

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0 2668 7123 โทรสาร 0 243 7915
www.onec.go.th